

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

DET CIVILA
VETERINÄRVÄSENDET
ÅR 1944

AV

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1946
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
454449

INLEDNING

TILL

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. - Stockholm : Norstedt, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

1916-1945 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1916-1948 med innehållsförteckning och parallelltitel på franska: Hygiène et service vétérinaire civil en Suède. – 1916-1942 även med sammanfattning på franska. - 1949 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: The civil veterinary service.

Föregångare:

Veterinärväsendet ingår som ett kapitel i årg. 1911-1915 av:

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet. År 1944. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

DET CIVILA
VETERINÄRVÄSENDET
ÅR 1944

AV

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1946
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
454449

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE
VÉTÉRINAIRE CIVIL
EN SUÈDE

EN

1944

PAR

LE CONSEIL SUPÉRIEUR

DE L'ADMINISTRATION MÉDICALE DE L'ÉTAT

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Kungl. Medicinalstyrelsen får härmed jämlikt 13 § i den för styrelsen gällande instruktionen överlämna berättelse angående det civila veterinärväsendet i riket för år 1944.

J. AXEL HÖJER.

AXEL ALEGREN.

Erik Eriksson.

Stockholm den 28 november 1945.

Innehållsförteckning.

	Sid.
I. <i>Verksamheten inom medicinalstyrelsens veterinärbyrå</i>	1
1. Veterinärbyråns organisation. 2. Ärenden och expeditioner. 3. Författningar rörande det civila veterinärväsendet.	
II. <i>Veterinärernas antal, tjänsteförhållanden och verksamhet</i>	5
1. Veterinärernas antal och tjänsteförhållanden. 2. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren jämte ladugårdshygien. 3. Hygieniska inspektioner.	
III. <i>Sjukdomar bland husdjuren</i>	36
1. Mjältbrand. 2. Frasbrand. 3. Svinpest. 4. Rots. 5. Smittsam blodbrist. 6. Höns-tyfus. 7. Tuberkulos hos nötkreatur. 8. Smittsam kastning hos nötkreatur.	
IV. <i>Karantänsväsendet</i>	46
V. <i>Födoämneskontrollen</i>	46
A. Köttkontrollen	46
1. Offentliga slakthus. 2. Kommunala köttbesiktningsbyråer. 3. Kontrollslakterier. 4. Under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker. 5. Statsinspektionen över köttkontrollen.	
B. Mjölkkontrollen	49
VI. <i>Pastöriseringskontrollen av mjölk och grädde m. m.</i>	50

Tabellbilagor.

Tab.	1. Antal veterinärer i riket länsvis, vid årets slut	52
>	2. Antal för invasionssjukdomar behandlade djur, länsvis	53
>	3. Antal för infektionssjukdomar behandlade djur, länsvis	54
>	4. Antal för övriga sjukdomar behandlade djur (med undantag för i epizootilagen upptagna sjukdomar liksom även för tuberkulos och smittsam kastning undersökta djur) länsvis	56
>	5. Förekomst av vissa sjukdomar, länsvis	58
>	6. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier slaktade och besiktigade djur .	60
>	7. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier helt eller delvis beslagtagna kroppar samt vidtagna åtgärder.	61
>	8. Antal och vikt av vid offentliga slakthus och kontrollslakterier särskilt behandlade hela kroppar jämte uppgift å behandlingens art	63
>	9. Viktigare beslagsorsaker vid offentliga slakthus och kontrollslakterier	64
>	10. Antal vid köttbesiktningsbyråer besiktigade djurkroppar	66
>	11. Antal vid köttbesiktningsbyråer helt eller delvis beslagtagna kroppar och vid beslagen vidtagna åtgärder	67
>	12. Antal och vikt av vid köttbesiktningsbyråer särskilt behandlade kroppar jämte uppgift å behandlingens art	67
>	13. Viktigare beslagsorsaker vid köttbesiktningsbyråer	68
>	14. Antal vid kontrollcharkuterier besiktigade kött	69

Table des matières.

	Pag.
I. <i>Activité du Bureau vétérinaire du Conseil supérieur de l'Administration médicale de l'Etat.</i> (Organisation du bureau vétérinaire. Ordonnances.)	1
II. <i>Nombre, détail du service et activité des vétérinaires.</i> (Nombre et détail du service des vétérinaires. Conditions sanitaires générales parmi les animaux domestiques. Hygiène des étables. Inspections sanitaires.)	5
III. <i>Maladies des animaux domestiques.</i> Charbon bactérien. Emphysème du charbon. Peste des porcs. Morve. Anémie infectieuse des chevaux. Diarrhée blanche bacillaire. Tuberculose des bêtes bovines. Avortement épizootique des vaches.)	36
IV. <i>Quarantaine</i>	46
V. <i>Contrôle des aliments</i>	46
A. <i>Contrôle des viandes</i>	46
(Abattoirs publics. Bureaux municipaux du contrôle des viandes. Boucheries de contrôle. Fabriques de charcuteries sous le contrôle officiel. Contrôle de l'Etat sur les viandes.)	
B. <i>Contrôle du lait</i>	49
IV. <i>Contrôle de la pasteurisation du lait, crème etc.</i>	50

Annexes.

Tabl. 1. <i>Nombre des vétérinaires par département à la fin de l'année</i>	52
Tabl. 2. <i>Nombre des animaux traités pour maladies parantaires, par département</i>	53
Tabl. 3. <i>Nombre des animaux traités pour maladies infectieuses, par département</i>	54
Tabl. 4. <i>Nombre des animaux traités pour d'autres maladies</i>	56
Tabl. 5. <i>Certaines maladies par département</i>	58
Tabl. 6. <i>Nombre des animaux abattus et examinés aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle</i>	60
Tabl. 7. <i>Nombre des corps (viandes) saisis aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle et les mesures prises en conséquence</i>	61
Tabl. 8. <i>Nombre et poids des corps entiers traités aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle ainsi qu'un résumé sur le caractère du traitement</i>	63
Tabl. 9. <i>Causes importantes de saisie (des viandes examinées) aux abattoirs et aux boucheries de contrôle</i>	64
Tabl. 10. <i>Nombre des examinés aux bureaux d'inspection</i>	66
Tabl. 11. <i>Nombre des corps saisis aux bureaux d'inspection et les mesures prises lors des saisies</i>	67
Tabl. 12. <i>Nombre et poids des corps traités aux bureaux d'inspection ainsi qu'un résumé sur le caractère du traitement</i>	67
Tabl. 13. <i>Causes importantes de saisie (des viandes examinées) aux bureaux d'inspection</i>	68
Tabl. 14. <i>Nombre des viandes examinées aux charcuteries de contrôle</i>	69

I. Verksamheten inom medicinalstyrelsens veterinärbyrå.

1. Veterinärbyråns organisation.

Den centrala civila administrativa veterinära myndigheten är medicinalstyrelsen. Chef för medicinalstyrelsen är en generaldirektör — för närvarande läkare — och under denne sortera sju byråchefer, vardera chef för en byrå. De olika byråerna äro följande: medicinalbyrån, sinnessjukvårdsbyrån, hälsovårdsbyrån, lasarettbyrån, veterinärbyrån, kameralbyrån och apoteksbyrån. Medicinalstyrelsen sorterar under socialdepartementet. Undantag härifrån utgöra de ärenden, som handläggas å veterinärbyrån då veterinärstaten i sin helhet är underställd jordbruksdepartementet.

Å veterinärbyrån handläggas bl. a. ärenden rörande veterinärkonstens utövning, civila veterinärbefattningar och veterinärdistrikt, militärveterinärer, åtgärder mot smittsamma husdjurssjukdomar, veterinära karantänsanstalter samt in- och utförsel av levande djur och vissa varor, djurskydd, köttbesiktning, slakthus, kontrollslakterier, kontrollcharkuterier, besiktningsveterinärbefattningar, kontroll vid in- och utförsel av köttvaror, mjölkkontroll och mjölkhygien, pastöriseringsföreläggningens efterlevnad, animal födoämnesshygien i övrigt, stadsveterinärbefattningar, giftstadgan i den mån den avser animala födoämnen, kreaturstuberkulosen och dess bekämpande, pastöriseringslagens efterlevnad samt åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur.

Byråchefen på veterinärbyrån är veterinär med titel medicinalråd. Byrån är för behandling av olika ärenden uppdelad på avdelningar. Varje avdelning har en föreståndare som är föredragande inför generaldirektören och byråchefen. Medicinalrådet förestår »allmänna» avdelningen, statsinspektören över köttkontrollen i riket den »hygieniska» avdelningen, en byrådirektör »tuberkulosavdelningen». I fråga om »kastsjukavdelningen» har sedan föregående år den förändringen vidtagits att handläggningen och föredragningen av ärenden rörande bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur övertagits av en inom medicinalstyrelsen placerad konsulent. Genom decentraliseringen av ifrågavarande bekämpande har detsamma fått en sådan omfattning att ännu en veterinär erfordrats för behandling av dessa ärenden inom medicinalstyrelsen.

Under året har den veterinära personalen å byrån varit följande:

»Allmänna» avdelningen:

Byråchef: medicinalrådet K. Axel Alegren.

e. o. Byråveterinär: J. Inge L. Lauritzson.

Veterinäramanus: länsveterinär K. Emanuel Dunge

»Hygieniska» avdelningen:

Statsinspektör: J. Hjalmar Hansson.

Veterinäramanus: f. d. slakthusdirektör Christian Wadstein.

Tuberkulosavdelningen:

Byrådirektör: Hans A. F. Bengtson.

Konsulent: Sten A. Nilsson.

e. o. Konsulent: Edvard G. Håkansson.

e. o. Konsulent: Stig O. Carlson.

Kastsjukeavdelningen:

e. o. Konsulent: C. E. Åke Olson.

ex. Konsulent: Nils-Olov Norell.

Dessutom har på veterinärbyråns kansli tjänstgjort en sekreterare och två juridiska amanuenser samt kansli- och skrivbiträden.

2. Ärenden och expeditioner.

Antalet inkomna ärenden under år 1944 uppgick till 170 468; antalet utgående expeditioner var 30 587.

Inkomna ärenden.

Kungl. brev och ämbetsskrivelser	341
Kungl. remisser	54
Övriga ärenden	37 281
 Anmälningar, rekvisitioner och rapporter	117 100
Räkningar	15 692
 Summa mål	170 468

Utgående expeditioner.

Underdåniga utlåtanden och skrivelser	359
Övriga expeditioner (koncept)	11 494
Handbrev	18 734
 Summa exp.	30 587

3. Författningar rörande det civila veterinärväsendet.

Under år 1944 hava utkommit följande författningar av mera allmänt intresse rörande veterinärväsendet, vilka äro intagna i medicinalstyrelsens samling av författningar och cirkulär m. m., serie B med nedan angivna nummer.

a) av Kungl. Maj:t utfärdade kungörelser m. m.

Januari 28. Kung. med förordnande jämlikt 10 § kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur (27¹; B. 7²).

Mars 17. Kung. med förordnande jämlikt 1 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur (118; B. 10).

¹ Nummer i svensk författningssamling. — ² Nummer i medicinalstyrelsens författningssamling (M. F. serie B).

April 21. Kung. ang. ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 12 maj 1939 (nr 213) med bestämmelser att iakttagas vid påvisande av tuberkelbaciller i samlingsmjölkprov (162; B. 11).

April 21. Kung. om ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 28 maj 1937 (nr 323) angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård (238; B. 20).

Maj 19. Lag om djurskydd (219; B. 15).

Maj 19. Lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen (220; B. 16).

Maj 19. Förordning om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) (221; B. 17).

Maj 19. Transumt av lag ang. ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar (226; B. 18).

Maj 19. Lag ang. ändrad lydelse av 1 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete (227; B. 19).

Maj 26. Kung. ang. tillämpning av epizootilagen å en valpsjukeliknande sjukdom (249; B. 22).

Juni 15. Transumt av Kungl. Maj:ts kung. om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) (377; B. 25).

Juni 15. Kung. ang. ersättning för flyttningskostnad åt vissa statens befattningshavare (382; B. 26).

Juni 15. Lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses (415; B. 27).

Juni 15. Förordning om ändrad lydelse av 56 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) (428; B. 31).

Juni 22. Kung. ang. ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 693) med föreskrifter rörande tillämpning av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, m. m. (499; B. 30).

Juni 30. Kung. ang. ändring i vissa delar av undervisnings- och examensstadgan den 30 oktober 1914 (nr 373) för veterinärhögskolan (458; B. 32).

Juli 15. Lag ang. ändrad lydelse av 2 § 16:o och 17:o lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt (531; B. 33).

Juli 15. Lag ang. ändrad lydelse av 18 § lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt (541; B. 34).

November 17. Kung. ang. förfarandet vid polismyndighets omhändertagande av djur m. m. (769; B. 41).

November 17. Kung. ang. undantag från bestämmelserna i 9 och 10 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd (770; B. 42).

November 17. Kung. med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. (771; B. 43).

November 24. Kung. om ändring i viss del av kungörelsen den 10 november 1933 (nr 607) angående indelning av riket i veterinärdistrikt (745; B. 40).

November 24. Transumt av Kungl. Maj:ts kung. med särskilda föreskrifter i anledning av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar (753; B. 45).

December 15. Kung. ang. transport av vissa levande djur med motorfordon m. m. (781; B. 46).

December 15. Kung. om ändring i vissa delar av järnvägstrafikstadgan den 12 juni 1925 (nr 348) (782; B. 47).

December 15. Förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur (783; B. 48).

December 15. Kung. om ändring i instruktionen för medicinalstyrelsen den 19 december 1930 (nr 441) (806; B. 49).

December 22. Taxa för vissa vattenundersökningar enligt förordningen om kontroll av vattenledningsvatten (809; B. 50).

b) av medicinalstyrelsen utfärdade kungörelser och cirkulär m. m.

Januari 3. Kung. ang. de städer i riket, till vilka införsel av idisslande djur, svinkreatur och djur. hörande till hästsläktet, må äga rum (B. 1).

Januari 3. Kung. med förteckning över samhällen för införsel av köttvaror och djurfett (B. 2).

Januari 12. Cirk. till samtliga läkare, veterinärer och tandläkare i riket ang. förskrivning av vissa alkoholhaltiga läkemedel m. m. (B. 3).

Januari 20. Kung. ang. kontroll av vatten, som användes vid offentligt slakthus, kontrollslakteri, kontrollcharkuteri och köttbesiktningsbyrå (B. 4).

Januari 21. Cirk. till samtliga läkare och apoteksföreståndare i riket ang. upphävande av meddelade föreskrifter om inskränkning i försäljningen från apoteksinrättning av vissa vitaminhaltiga varor m. m. (B. 5).

Februari 3. Cirk. till offentliga slakthus och kontrollslakterier samt där förordnade besiktningsveterinärer ang. förvaring av hudar efter nödslaktade djur (B. 6).

Februari 25. Cirk. till samtliga offentliga slakthus och kontrollslakterier med förbud att använda slaktdjursstall till förvaring av livsvin (B. 8).

Mars 9. Kung. ang. begränsning av giltigheten av styrelsens kungörelse den 31 januari 1944 angående tillämpning av visst förfaringsätt vid förskrivning av läkemedel eller andra varor, som skola bekostas av statsmedel (B. 9).

April 17. Kung. med råd och anvisningar ang. provtagning av vissa charkuterivaror, som levereras för statens behov (B. 12).

April 27. Förnyat cirk. ang. beskaffenheten av mjölk, som förbrukas vid barnkolonier, sjukhem och vilohem m. m. (B. 13).

April 27. Kung. med ordningsföreskrifter m. m. för offentliga slakthus, kontrollslakterier, köttbesiktningsbyråer och kontrollcharkuterier (B. 14).

Juni 6. Cirk. till samtliga tjänsteveterinärer i riket ang. skyldighet att till styrelsen anmäla förekomsten av sjukdomar i epizootilagen samt andra sjukdomar med stor utbredning m. m. (B. 23).

Juni 10. Cirk. till samtliga legitimerade veterinärer ang. fastställande av blankett för avgivande av sådan försäkran, som angives i 4 § kungl. kungörelsen den 28 maj 1937 angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades

kostnader för djursjukvård med den 21 april 1944 (nr 238: M. F. Ser. B nr 20) ändrad lydelse av 2 § av samma kungörelse (B. 21).

Juni 16. Meddelande från medicinalstyrelsen ang. maximitaxa för köttbesiktning under år 1945 (B. 24).

Juli 10. Referat av länsstyrelsens i Gotlands län resolution ang. införsel av svinkreatur till Gotland (B. 29).

Augusti 30. Cirk. till samtliga läns- och stadsveterinärer ang. åtgärder mot otillåten tillsats av konserver salt (natriumsulfit) till köttfärs m. m. (B. 35).

Augusti 30. Cirk. till samtliga förste besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus och kontrollslakterier ang. tillåtna konserverings- och antikoaguleringsmedel (B. 36).

Oktober 12. Kung. om ändrad lydelse av § 2 medicinalstyrelsens kungörelse den 17 mars 1932 (M. F. Ser. A nr 17) med särskilda föreskrifter i anledning av kungl. förordningen den 1 juli 1918 (S. F. S. nr 639) angående handel med alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. (B. 38).

Oktober 12. Cirk. till samtliga läkare och apoteksföreståndare i riket ang. särskild signering av vissa läkemedel (B. 39).

Oktober 21. Cirk. ang. ändring av styrelsens cirkulär den 25 november 1936 (Ser. B nr 28) med råd och anvisningar beträffande åtgärder till förhindrande av uppkomst och spridning av trikinsjukdom hos svinkreatur (B. 37).

c) av statens livsmedelskommission utfärdat cirkulär.

Juli 11. Cirk. (nr 1924) med bestämmelser angående tilldelning av dietfoder för sjuka husdjur (B. 28).

d) av lantbruksstyrelsen utfärdat cirkulär.

November 21. Cirk. med vissa föreskrifter angående beskaffenheten av mjölkkar i mejeri (B. 44).

II. Veterinärernas antal, tjänsteförhållanden och verksamhet.

1. Veterinärernas antal och tjänsteförhållanden.

Veterinärernas antal den 31 december 1944 var 631 (635) såsom av tab. 1 närmare framgår. Av dessa innehade 625 (629) fullständig legitimation, 6 (6) saknade dylik. Av de sistnämnda voro tre utexaminerade från veterinärrättningen i Skara, där utbildning av veterinärer upphörde år 1889, och 3 (3) hade avlagt veterinärexamen i utlandet. Av de i Skara utexaminerade hade alla upphört att utöva veterinärkonsten. 1 (1) veterinär med i utlandet förvärvat examen var distriktsveterinär, 1 (1) f. d. sådan med förtidspension, 1 (1) privatpraktiserande.

Veterinärernas fördelning på de olika befattningarna framgår av tab. 1, varvid bör framhållas att i en del fall en veterinär innehar flera tjänster. Härvid har vederbörande hänförs till den grupp som utgör vederbörandes huvudbefattning. Är t. ex. en distriktsveterinär tillika besiktningsveterinär har han i ifrågakvarande tabell endast upptagits såsom distriktsveterinär. Härav följer att verkliga antalet veterinärbefattningar är större än antalet tjänsteveterinärer.

De civila tjänsteveterinärerna utgöras av följande kategorier: länsveterinärer, distriktsveterinärer, civila veterinärstipendiater, extra veterinärer vid den civila husdjursjukvården, stadsveterinärer, besiktningsveterinärer, karantänsveterinärer, exportbesiktningsveterinärer, chefveterinärer och assistentveterinärer samt i samband med epizootier överveterinärer, biträdande överveterinärer och extra veterinärer. Dessa veterinärers anställnings- och avlöningsförhållanden framgå av nedanstående sammanställning.

Länsveterinärerna äro alltsedan institutionens tillkomst 1830 statsanställda och hänförda till lönegrad A 24 i Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen (civila avlöningsreglementet) den 4 januari 1939 (8; B. 3) med däri gjorda ändringar. Stationsorter för länsveterinärerna äro residensstäderna. — Inom Stockholms stad fullgör förste stadsveterinären länsveterinärs tjänsteåligganden.

Distriktsveterinärerna äro fr. o. m. år 1934 helt statsanställda. I Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente den 4 januari 1939 (8; B. 3) för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen (civila avlöningsreglementet) med däri gjorda ändringar äro tjänsterna fördelade i sju lönegrupper (löneplan F). Genom kungl. brev den 15 juni 1939 (B. 33), den 1 december 1939 (B. 50) samt den 17 april 1942 (B. 23) har fördelningen av distriktsveterinärbefattningarna i de uti löneplan F i det civila avlöningsreglementet upptagna lönegrupperna fastställts. Distriktens omfattning framgår av kungl. kungörelsen angående indelning av riket i veterinärdistrikt den 10 november 1933 (607; B. 16) med däri gjorda ändringar.

Civila veterinärstipendiater förordnas av styrelsen enligt Kungl. Maj:ts stadga för civila veterinärstipendiater den 15 juni 1935 (410; B. 29).

Extra veterinärer vid den civila husdjursjukvården förordnas av medicinalstyrelsen under viss i regel kortare tid för tjänstgöring inom ett begränsat område utan kostnad för statsverket. Vederbörande uppbär sålunda endast de förrättningsarvoden, som enligt gällande taxor tillkomma honom.

Stadsveterinärer med rätt till tjänstårsberäkning tillsättas i Stockholm och Göteborg av hälsovårdsnämnden efter medicinalstyrelsens hörande, i städer, där stadsveterinären är förordnad som besiktningsveterinär, av medicinalstyrelsen samt i övriga städer av stadsfullmäktige efter medicinalstyrelsens hörande. Befattningshavarna avlönas av vederbörande kommunala myndighet.

Besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus, kontrollslakterier och köttbesiktningsbyråer tillsättas av medicinalstyrelsen samt avlönas av vederbörande kommunala myndighet eller slakteri.

Karantäns- och exportbesiktningsveterinärer tillsättas av medicinalstyrelsen samt uppbära förrättningsarvode enligt kungl. kungörelsen den 8 december 1933

(630; B 28), taxa för arvode åt vissa i civil tjänst anställda veterinärer m. fl. (veterinärtaxa), med däri gjorda ändringar. Karantänsveterinären i Haparanda uppbär därjämte årsarvode.

Chef- och assistentveterinärer vid hushållningssällskap anställas av sällskapen. Tjänstårsberäkning utgår enligt av Kungl. Maj:t för varje tjänst meddelat beslut till av medicinalstyrelsen godkänd veterinär. Avlöning utbetalas av respektive hushållningssällskap och utgöres i regel av dels fast årslön, dels vissa arvoden för verkställda förrättningar.

Överveterinärer, biträdande överveterinärer och extraveterinärer vid epizootikbekämpande förordnas under viss tid av medicinalstyrelsen och uppbära därvid dagarvode enligt ovannämnda veterinärtaxa.

2. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren jämte ladugårdshygien.

Länsveterinärerna och förste stadsveterinären i Stockholm anföra härom för sina respektive områden följande:

Stockholms stad: Någon större sjuklighet bland husdjuren har under året icke förekommit. Antalet behandlade fall inom Stockholms stad, med undantag för vid Veterinärhögskolan behandlade djur, utgör 3,707 mot 4,154 under föregående år.

Stockholms län: Allmänna hälsotillståndet har varit gott.

Uppsala län: Samtliga distriktsveterinärer beteckna hälsotillståndet som gott eller åtminstone tillfredsställande. Den intensiva torkperioden från juni till augusti inverkade dock menligt på djurens kondition och hälsotillstånd, vilket bland annat visade sig i stegrat antal fertilitetsrubbningsfall speciellt hos kvigor (Bålsta). Höet har flerstädes innehållit för litet mineralämnen, vilket nödvändiggjort ökade givorna av foderfosfat och ibland fosforolja (Alunda). Inom Skärplinge distrikt är jorden över stora områden fattig på fosforsyra. Brist på tillräcklig mängd fosfatgödning ger sig därför till känna i fodrets kvalitet och därigenom i ökat antal bristsjukdomar. Bristsjukdomar av lindrig art äro betydligt vanligare än vad som framgår av statistiken. Betenas och fodrets beskaffenhet avspeglar sig även tydligt i djuruppfödningens resultat (Skärplinge).

Från Tierps distrikt omtalas även den höga frekvensen av bristsjukdomar. Distriktsveterinären i Örsundsbro hänvisar till det stora antalet rachitisfall hos svin i åldern 2—5 månader och betonar nyttan av den välkända behandlingen medelst krita och fosforolja.

Inom Örsundsbro distrikt inträffade knottbett hos nötkreatur och hästar samt 80 förgiftningsfall med chilesalpeter inom samma nötkreatursbesättning. Förgiftningen medföljde c:a 30 dödsfall, åtskilliga djur räddades genom upprepade blodtransfusioner jämte annan (stimulerande och involverande) behandling. Kronisk hypocalcemi är vanlig i Örsundsbrotrakten. Distriktsveterinären beskriver även två sällsynta fall, Weils sjukdom hos häst.

Från Enköpings distrikt inrapporteras att steriliteten inom nötkreatursbesättningarna ökat. Distriktsveterinären sätter i likhet med flera andra kolleger detta i samband med fosfatfattigt foder.

Aktinomykos hos nötkreatur är särdeles vanlig inom länet. Distriktsveterinären i Bålsta har för behandlingen i stor utsträckning använt sig av pyogenesserum och pyogenesvaccin, som det synes med gott resultat.

Befolkningen använder på eget initiativ en hel del jodkalium. Detta lämnar ej tillfredsställande resultat vid den fasta, indurerade körtelaktinomykosen. Här tillämpar undertecknad ständigt radikal kirurgisk behandling (exstirpation).

Distriktsveterinären i Uppsala framhåller särskilt den bristfälliga ladugårds hygien speciellt i många fall frånvaro av lämpliga ventilationsanordningar. Detta har undertecknad också på vidsträckt resor konstaterat. Jag har därför i åtskilliga föredrag propagerat för förbättrad ladugårdshygien. Frågan är ju av såväl enskild som nationalekonomisk betydelse med tanke på den stora kapitalinvesteringen i lantbrukets ekonomibyggnader. Somliga ladugårdar äro för små och för varma. Vanligare förekomma dock alldeles för stora, kalla, fuktiga, dåligt värmeisolerade ladugårdar och stallar med för små eller felaktigt placerade evakuerings-trummor och utan speciella friskluftsintag.

På en stor egendom i närheten av Uppsala dogo flertalet kalvar efter en akut förlöpande sjukdom antingen som helt späda eller vid 2--3 månaders ålder. Serumbehandling hade försökts. Undersökning å S. V. A. å inskickade kadaver och organ-delar visade paratyfus och på sista tiden pasteurella infektion. En av undertecknad obducerad kalv företedde fibrinös pericardit, pleurit och lungförändringar. Den kliniska bilden tydde eventuellt på pasteurellos, vilket även fastställdes bakteriologiskt. Kalvarna hade flyttats från den stora ladugården till ett särskilt stall, en flera gånger för stor lokal i förhållande till djurantalet. Det var högt till raket. Ventilationsanordningar saknades. Luften var kall och fuktig, och det droppade från tak och väggar. Stallet utgjorde den sämsta tänkbara platsen för uppfödning av kalvar, och det var uppenbart att den dödligt förlöpande sjukdomen i respirationsorganen stod i direkt samband med dessa yttre ohygieniska förhållanden. Sedan kalvarna flyttats tillbaka till den stora ladugården, placerats i dragfria boxar, försetts med munkorg enligt amerikansk modell och sprutats med pasteurellaserum, har kalvdöden helt upphört inom besättningen.

Enligt min uppfattning är den amerikanska metoden med munkorg på spädkalvar av utomordentligt stor betydelse vid uppfödning av en så ömtålig »konstprodukt» som kalvar av högt uppdriven mjölkboskap. Munkorgen hindrar kalvarna från att slicka på orena väggar i kätten och från att äta av ströet. Munkorgstväng måste bibehållas tills kalven är 6 veckor och måste kombineras med reglerad diet, om resultatet skall bli gott. Sedan kalven de första tolv timmarna placerats med modern förses den med munkorg och får svälta i 24 timmar, detta för att råmjölken skall kunna verka på en relativt tom tarm.

På en förnämlig östgötaegendom har jag med framgång i princip infört metoden närmast med anledning av en utbredd pasteurellainfektion uppkommen i samband med infektion av ympämne mot piraplasmos. Gården tillämpar sedan dess munkorgstväng under 6 veckor för alla kalvar.

Husdjursaveln, i första hand nötkreatursaveln, ligger ej på så hög nivå, som man efter länets geografiska och ekonomiska förhållanden kunde förvänta. Närmaste orsaken torde vara bristen på väl organiserade tjur- och kontrollföreningar. Man får därför livligt hoppas, att alla det vederbör vill medverka i agitationen för ökat antal kontroll-, tjur- och eventuellt seminföreningar samt för öronmärkning och stamboksföring av nötkreaturen inom länet. Detta är en väsentlig detalj i de ofrånkomliga rationaliseringsåtgärder som med efterkrigstidens problem i åtanke måste vidtagas för att höja jordbrukets (husdjursskötselns) räntabilitet.

Södermanlands län. Allmänna hälsotillståndet har enligt veterinärernas samstämmiga uppgifter varit gott. Stråfodertillgången har varit tillfredsställande, och nötkreatursstocken har ökat. Digestionslidanden och bristsjukdomar påtalas ej av veterinärerna, med ett par undantag.

Distriktsveterinären i Nyköping framhåller att konstgödselmedlens ransonering under en följd av år har menligt inverkat på fodrets halt av fosforsyra. Ett underskott av fosforsyra i foderstaten har uppstått i en del besättningar, vilket haft till följd dels försvagning av benbyggnaden, yttrande sig i stelhet och ömhet i extremiteterna vid högräktighet och närmast efter kalvningen, dels sterilitet hos nötkreaturen.

Distriktsveterinären i Flen anför: »Årets höskörd var kvantitativt god, men bärningsvärdet dåligt, varför höet i många fall inkördes utan att vara tillräckligt torkat. På grund härav inträffade många fall av mögelförgiftning och digestionslidanden.»

Östergötlands län. Hälsostillståndet bland husdjuren har under år 1944 varit gott. Den regniga försommaren framkallade rik växtlighet på beten och vallar. Höskörden blev mycket stor och välbärgad och såväl hästar som nötkreatur ha under den gångna vintern kunnat utfodras med större högivor än på många år. Den rikliga höutfodringen har haft välgörande inverkan på djurens hälsostillstånd och egentliga bristsjukdomar ha endast i vissa trakter varit mera framträdande. Trots den rikliga höutfodringen klagas dock på sina håll över svårighet att hålla djuren vid gott hull. Orsaken härtill har tydligen varit dels att höet, på grund av det överdrivna regnandet under växttiden, blivit relativt fattigt på äggvita och mineralämnen och dels att skörden av fodersäd, på grund av den starka torkan under eftersommaren, blev svag med dåligt utvecklad kärna. En stor del av fodersäden har också fått avstås till staten.

Mera allmän förekomst av bristsjukdomar omnämnes endast av distriktsveterinärerna i Österbymo, Boxholm, Söderköping och Tjällmo. Inom Boxholms distrikt ha fallen av acetonämi tredubblats i jämförelse med föregående år och sjukdomen har i de flesta fall varit utdragen och svår att häva. Inom Tjällmo distrikt befunno sig djuren i sämre kondition än vid 1943 års slut med tämligen allmänt förekommande symptom på avitaminoser i form av hårfall, aleksot och liknande.

Sterilitet bland nötkreatur har under året varit ett besvärligt problem inom många besättningar och orsaken torde väl som vanligt ha varit växlande. På en del gårdar och kanske särskilt inom tjurföreningar ha skidkatarrer varit närmaste orsaken. Icke sällan visa sig tjurarna vara tillfälligt eller konstant sterila eller impotenta. Distriktsveterinären i Åtvidaberg omnämner ett fall av tillfällig sterilitet, där ingen av samtliga kor, som betäcktes av samma tjur under juni månad, blev dräktig, under det att dräktighetsprocenten såväl före som efter denna period var god. Flera veterinärer ha gjort den erfarenheten att i en del besättningar korna blivit normalt dräktiga under det att kvigorna, som fått mindre tilldelning av kraftfoder och mineralfoder, varit mycket svåra att få dräktiga trots frånvaron av sjukliga förändringar i könsorganen. Mycket av steriliteten hos såväl han- som hondjur får helt säkert skyllas på mineralbrist, framför allt underskott på fosfat. Jorden har på grund av inskränkt tilldelning icke erhållit erforderlig mängd fosfatgödning och tillgången på lösliga foderfosfater har varit otillräcklig. Såväl sterilitet som typiska bristsjukdomar stå säkerligen i nära orsakssammanhang med mineralbrist och då närmast brist på fosfater.

Även i Östergötlands län ha nu inseminationsföreningar bildats, en i östra delen av länet och en i västra delen. Den förra benämnes Norrköpingsortens seminförening och den senare Västra Östergötlands seminförening. I vardera föreningen är en veterinär anställd, men båda föreningarna lära vara betänkta på utvidgning, då ytterligare veterinärer måste anställas.

Nötkreatursaveln går stadigt framåt och kreatursbesättningarna kunna nu anses fulltaliga efter den stora decimeringen efter missväxtåret 1941. Besättningarnas tillväxt har gått så mycket raskare som utgallringen gick ut över tuberkulösa, kastsmittade och på annat sätt mindervärdiga djur. Numera behöva ej så många mindervärdiga och sjukdomsbehäftade djur utslås ur besättningarna.

Hästaveln har under många år gått framåt, men synes nu gå mot en nedgångsperiod. Distriktsveterinären i Mjölby, vilken trakt är ett av länets förnämsta hästavelsdistrikt, skriver härom: »Hästägarna klaga över svårigheterna att bli av med unghästarna och motse det kommande fredsslutet med bekymmer, när alla av krigsmakten ägda eller inledda hästar släppas lösa.» Lågkonjunkturen på hästar torde, enligt min egen åsikt, vara tillfällig.

Djurställarna förbättras på många gårdar så långt tid och arbetskraft står till förfogande. Den dåliga tillgången på arbetskraft inverkar menligt även på ladugårdshygien och på djurens renhållning. Distriktsveterinären i Valdemarsvik omnämner sålunda, att den årliga ladugårdsdesinfektionen undanstökas tämligen lättvindigt och att intyget till mejeriet angående desinfektionen påtecknas av grannarna utan att dessa veta, huruvida någon desinfektion blivit utförd. Distriktsveterinären i Söderköping meddelar, att hudvärden särskilt å ungdjuren ofta är dålig, »vilket lär stå i samband med arbetstidslagen».

Flugor i stallarna ha under alla tider varit en svår plåga för våra husdjur och ett hinder för trevnad och hygien på gårdarna. Flugklister, flytox och dylika medel ha endast kunnat minska antalet flugor. I det schweizisk-amerikanska preparatet gesarol, som kom i marknaden i somras, ha vi äntligen fått ett medel, som i fråga om effektivitet icke lämnar något övrigt att önska. Efter en besprutning med gesarol av tak och väggar i stallet äro flugorna praktiskt taget borta under 4—6 veckor, då ny besprutning får företagas. Gesarolets pris är ringa och några förgiftningssymptom på husdjuren ha ej iakttagits.

Jönköpings län. Det allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har varit gott. Bristsjukdomar av skilda slag äro fortfarande mycket vanliga och vålla djurägarna stora förluster. Likaså förekomma juverlidanden i allt för stor utsträckning, till ej ringa del beroende på bristfällig ladugårdshygien och otillfredsställande renlighet vid mjölkningen och mjölkningsskärarnas skötsel. Jag har en bestämd känsla av att juverinflammationerna voro ovanligare under handmjölkningens tid.

Under år 1944 ha av veterinärerna behandlats 37,515 djur mot 35,641 under år 1943.

Kronobergs län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har varit gott. Fodertillgången har varit ganska riklig, i synnerhet beträffande hö. Tyvärr har det visat sig, att den rikliga höskörden kvalitativt sett varit mindre god. Trots riklig höutfodring ha mjölkavkastningssiffrorna i allmänhet sjunkit. Bristsjukdomar ha förekommit i ungefär »normal» utsträckning. Steriliteten hos nötkreaturen, som väl huvudsakligen måste betecknas som en bristsjukdom, har därvid den största betydelse. Att den fosfatfattiga jordmånen har den största skulden till detta förhållande, får enligt senare undersökningar anses fastslaget. Fosforhalten hos hö från denna trakt låg redan före kristiden 20—30 procent under riksmedeltalet och torde väl nu, med den ringa tillgång på lämpliga fosfatgödselmedel, som varit rådande i många år, ligga ännu lägre. Säkert har omlöpning bland nötkreaturen i denna landsända varit vanlig i alla tider, och man har inte tidigare fäst så stort avseende därvid utan nöjt sig med att förklara, att »kon tagit sig ett gallär». Sedan förhållandena utvecklats därhän, att ladugården blivit en av lantbrukets viktigaste inkomstkällor, har dock uppmärksamheten på ett helt annat sätt än tidigare riktats på omlöpningen. Ett lämpligt tillskott till foderstaten av lättmält fosfat kan inom kort tid i hög grad förbättra dräktighetsförhållandena. Detta har jag varit i tillfälle konstatera vid många tillfällen. Önskvärt vore, att veterinärerna mera än hittills ägnade sig åt dräktighetsundersökning och steriliseringsbehandling. För att kunna medhinna detta arbete och samtidigt hålla kostnaderna nere, lämpar det sig väl att på utsatt tid och plats låta sammanföra småbesättningarnas omlöpare- och andra tvivelaktiga kor för undersökning och behandling.

Kalmar län. Det allmänna hälsotillståndet bland husdjuren synes ha förbättrats under år 1944. Medan 1943 års skörd varit knapp och dålig uppgives skörden 1944 ha varit riklig, ehuru bärgningsvädret på en del orter varit dåligt i synnerhet under den senare delen av hösten. Bristsjukdomarna och steriliteten hos nötkreaturen ha minskat, endast distriktsveterinären i Vassmolösa anmäler ett betydande antal fall av acetonämi, men att dessa uppträtt på gårdar med rationell utfodring och att

ätiologin till dessa troligen ej varit den vanliga. Nästan samtliga veterinärer anmäla sterilitet till följd av mineral-(fosfat-)brist och i ett par distrikt (Högsby och Vassmolösa) uppgivas sterilitetsfallen ha ökat. Mineralbristen kan bero på att fosfatgödsling av åkrarna ej kunnat ske i önskvärd utsträckning på grund av brist på och sträng ransonering av fosfatgödningsmedel. Då denna ransonering numera upphävts torde förändring till det bättre vara att vänta. Distriktsveterinären i Torsås meddelar, att kvigorna varit svåra att få dräktiga, sannolikt till följd av brister i utfodringen under uppväxttiden. Från Öland uppger distriktsveterinären i Borgholm, att dräktighetsprocenten hos stona varit låg 1944, att fölen fötts svaga och att förlösningsarna varit svåra. Rachitis hos evin, särskilt i norra delen av länet har förekommit mer än vanligt. Hudparasiter: löss, fotskabb samt herpes ha fått stor spridning, då tillgång till effektiva botemedel hittills saknats. De nya DDT-medlen komma kanske att fylla denna brist. Bekämpandet av inälvparasiter hos häst synes bli mera allmänt. På Öland har larver av *Gastrofilus*-arter förekommit hos häst i sådan myckenhet, att de givit upphov till kolik och andnings-svårighet, ibland med dödlig påföljd. Larverna till en av dessa arter väljer nämligen svalgets väggar till uppehållsplat och äro där oåtkomliga för medicinska maskmedel. Först i februari månad lämna de uppehållsplatsen i svalget och vandra ner i magsäcken, efter de iakttagelser som besiktningsveterinär E. Sandström, Kalmar, gjort å slakthästar från Öland. Att hästarnas och isynnerhet ungdomarnas kondition nedsättes till följd av den stora parasitinvasionen är uppenbart och önskvärt vore att en allmän avmaskning å samtliga hästar på Öland, varom förelag föreligger, kunde bli verklighet.

Gotlands län. Allmänna hälsotillståndet bland länets husdjur har varit bättre än föregående år, vilket torde få tillskrivas det goda foderäret. Sommaren var visserligen torr, varför betestillgången blev otillräcklig och djurens hull dåligt, men detta synes i stor utsträckning hava kompenserats av den goda höskörden.

Bristsjukdomarna hava likväl icke minskat i antal, vilket måste tillskrivas den synnerligen fosfatfattiga men rikliga höskörden. Det är att hoppas, då nu superfosfaten blivit fri, att lantbrukarna begagna sig härav och gödsla med ordentliga kvantiteter av denna gödning på den nu under många år på fosfat svältfödda jorden.

Ett annat problem av stor räckvidd för att förebygga bristsjukdomarna är tillskott till utfodringen av mineralfoder. Tyvärr ha en del beskäftiga firmor genom storartad reklam lyckats få lantbrukarna att köpa dyra mineralfoderblandningar, som icke alls äro lämpade för gotländska förhållanden och som på grund av sitt höga pris givas i alldeles för små kvantiteter, för att den i blandningen ingående fosforsyran skall uppgå till det minimum, som djuret behöver. Många av dessa mineralfoderblandningar äro dessutom ofta icke analyserade, varför man icke vet något alls om deras värde. Under sista året ha dock lantbrukarnas organisationer uppmärksammat frågan och numer torde genom deras verksamhet enkla, billiga men effektiva mineralfoder i rikliga givor kunna tillföras djuren.

I samband med bristsjukdomarna påtalar distriktsveterinären i Hemse den goda effekten av linfrömjöl för uppfödning av kalvar, vilka lida av bristsjukdom i förening med digestionslidande, men klandrar de rigorösa bestämmelserna för veterinärens rätt att utskriva dietfoder. Kvantiteterna anser han alldeles för små. Man torde bättre beteckna det såsom smakfoder än som dietfoder.

Ladugårdshygienien blir år från år allt sämre, vilket påtalas av distriktsveterinärerna i Hemse och Slite. Orsaken därtill torde i någon mån bero på bristen på arbetskraft, men även på sådana platser, där man ej kan skylla på detta, är hygien synnerligen bristfällig. Ventilation är, som jag framhållit i tidigare årsredogörelser, ett okänt begrepp. Och dock kan med mycket små medel verkligt förstklassig ventilation anordnas. Kostnaderna för densamma torde förränta sig synnerligen väl genom de minskade underhållskostnaderna av byggnaderna.

Rykt av djur, såväl hästar som nöt, torde på många håll knappast förekomma, varigenom djurens produktion högst väsentligt nedsattes. Men framförallt inverkar det på mjölkningen och mjölkens hantering. Att i en ladugård, där djurens bakdelar äro behängda med tjocka lager gödsel, utgödsling icke verkställes regelbundet, ventilation saknas, vattnet är dåligt och inga anordningar för mjölkens förvarande och nedkylning finnas, kunna på ett ur hygienisk synpunkt tillfredsställande sätt producera ett av våra mest ömtåliga livsmedel torde vara en orimlig begäran. Distriktsveterinären i Hemse påpekar i denna sak, att propaganda, utövad av enskilda och organisationer icke givit önskat resultat, och förordar att tvingande bestämmelser och kontroll på produktionsorten måste tillgripas för att afhjälpa missförhållande inom mjölkhanteringen. Häri kan jag till alla delar instämma, och vill framhålla, att även om man genom silning och pastörisering avlägsnar smuts och hälsovådliga produkter, torde dock mjölkens aptitlighet avsevärt lida av de ohygieniska förhållandena på produktionsstället. Det är även betecknande för ladugårdarnas standard, att inom hela länet knappast någon ladugård kan godkännas för leverans av opastöriserad mjölk till samhällen, där hälsovårdsstadgan för stad gäller.

Blekinge län. Hälсотillståndet bland husdjuren kan i stort sett betecknas som gott. *Kristianstads län.* Det allmänna hälsotillståndet har under året enligt uppgifter från distrikten varit gott. Från Tollarps och Klippans distrikt betecknas det t. o. m. såsom mycket gott. Till det goda hälsotillståndet torde den rikliga och i stort sett välbärgade foderskördens hava i hög grad bidragit. Kreatursstocken torde även som följd av den goda fodertillgången hava utökats. Uppgifter i detta hänseende saknas emellertid med undantag för Klippans distrikt, där kreatursstocken uppges numera hava normal numerär. Endast från Örkelljunga distrikt uppgives fodertillgången på vissa ställen hava varit knapp. Rubbningen i oränneridriften har i vissa delar av länet vållat svårighet med saftfodret, vilket förhållande påpekas från Brösarps distrikt. Svårigheterna i detta hänseende torde emellertid gjort sig gällande i ännu högre grad inom Kristianstads och Tollarps distrikt. Bristsjukdomarna hava under året varit relativt fåtaliga. Från Tollarps distrikt, som till stor del omfattar områden på Linderödsåsen, vilka predisponera för bristsjukdomar, meddelas sålunda, att skravelsjukan minskat såväl ifråga om antalet fall som i intensiteten hos de konstaterade fallen. Totala antalet fall inom länet av skravelsjuka hos nöt uppgives till 173 under första, 69 under andra, 25 under tredje och 41 under fjärde kvartalet. Sterilitet bland nötkreatur, beroende på fosfatbrist i jorden, påtalas av extra veterinär Lugn, som meddelar »anmärkningsvärt talrika äro de gårdar inom vilkas besättningar under året förekommit mycket omfattande sterilitet. Höskörden från dessa erhållas från fosfatfattiga jordar som mossodlingar och ängar. En riklig fosfatgiva har i regel lett till önskat resultat». Att fosfatbrist gjort sig gällande inom stora områden lider intet tvivel, liksom att denna är svår att neutralisera med tillskottsfoder. Det är emellertid glädjande, att allmänhetens kännedom och intresse för dessa spörsmål i hög grad vidgats och att tillskottsfoder i stor utsträckning tillföres djuren, liksom intresset för fosforsyregödsling ökat. För sterilitet har under året behandlats nötkreatur 1 593 första kvartalet, 1 039 andra kvartalet, 700 tredje kvartalet och 1 220 fjärde kvartalet. Antalet för sterilitet behandlade djur varierar i hög grad inom distriktet, vilket väl till stor del beror på den tid vederbörande veterinär kan anslå till detta arbete och det intresse han hyser för dräktighetskontrollen. Säkert är att en effektiv dräktighetskontroll och sterilitetsbehandling har en mycket stor betydelse för dräktigheten i våra ladugårdar. Inseminationen torde också hava sin kanske största betydelse genom att tack vare densamma dräktighetskontroll och sterilitetsbehandling kommer att verkställas i en mängd besättningar, som eljest icke skulle bli föremål för sådana åtgärder.

Malmöhus län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har enligt samtliga rapporter varit gott. Som exempel kan anföras, vad distriktsveterinären i Hörby

skriver: »Hälsotillståndet har i stort sett varit tillfredsställande. Detta förhållande är säkerligen till stor del beroende på de sista årens relativt goda skördar med ganska god kvalitet på fodret. Det förhållandevis ringa antalet fall av bristsjukdomar bland djuren visar även detta, trots att djurantalet är nära nog på förkrigsnivå. Rationalisering på lantbruken och en större förståelse för betydelsen av en god skötsel ha även bidragit till ett gott hälsotillstånd bland husdjuren.»

Inom de sydligaste delarna av länet har odlingen av oljeväxter inkräktat på andra växtslag och förorsakat underskott av hö. Härigenom har befodringsuppgiften av benskorhet och sterilitet (Anderslöv, Skurup), vilka dock motverkats av regelbundna givor i foderstaterna av mineralämnen och vitaminhaltiga preparat (Ystad) eller av fosfortran och dinatriumfosfat (Staffanstorp). I övriga delar av länet ha bristsjukdomarna varit föga framträdande; det framhålles också, huru som tillgång på speciellt hö och halm varit riklig och beskaffenheten god. Distriktsveterinären i *Höganäs* redovisar dock ett jämförelsevis stort antal fall av acetonämi och skravelsjuka hos nötkreatur. Man vill också till bristsjukdomarna räkna hovkräfta hos häst. Man anför: »Bland sjukdomar, som visa tendens att öka, kan nämnas acetonämi bland nötkreatur och hovkräfta hos häst. Särskilt förekommer sistnämnda sjukdom oftare nu än för en del år tillbaka. Undrar huruvida icke en vitaminbrist kan föreligga såsom sjukdomsorsak.»

En faktor, varav allmänna hälsotillståndet är i hög grad avhängigt är *ladugårdshygienen*. Från så gott som hela länet rapporteras, att denna i stort sett är god och att den djurägande allmänhetens ögon alltmera öppnas för dess betydelse. Moderniserings- och nybyggnadsarbeten äga fortfarande rum och i många fall ha nitida krav på ljus, ventilation och renhållning beaktats. Mycket anses dock återstå att utföra. Härom anför distriktsveterinärerna i *Tågarp*: »Ladugårdshygien syns gå något framåt. En del ladugårdar har reparerats och då har alltid nyare idéer fått göra sig gällande, särskilt med hänsyn till ventilation och rengöring. Separat mjölktrum finnes på de flesta platser. Systemet med särskilda kalvningsboxar är nog ej så lätt att genomföra på grund av utrymmesbrist. Annars skulle ju detta vara till ovärderlig nytta framför allt vid bekämpandet av den smittsamma kastningen, som då skulle kunna bedrivas med större intensitet. En sådan kalvningsbox är dock ett önskemål av första ordningen inom alla kastningssmittade besättningar»; och i *Staffanstorp*: »En livlig ombyggnadsverksamhet beträffande gamla ladugårdar har även under förra året pågått, varav särskilt de nya ventilationsanordningarna på många håll kommit till användning. Mycket återstår dock, särskilt på de av staten och domkyrkan ägda egendomarna, där det tycks vara särskilt svårt att få moderniseringar utförda. En detalj inom ladugårdsskötseln, som skötes allt annat än hygieniskt, är mjölkningen. Jag tåcker då särskilt på handmjölkningen.»

Såsom ogynnsamt påverkande hygienien i ladugården anföres från vissa fall brist på arbetskraft (Teckomatorp, Eslöv).

Införandet av inspektionsrätt och inspektionsskyldighet för tjänsteveterinär i fråga om djurens bostäder är starkt av behovet påkallat och tiden synes mig vara mogen därför.

Hallands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har varit gott. Fodertillgången har varit god och trots bristen på importerat kraftfoder har mjölkproduktionen inom länet kommit upp till förkrigstidens nivå. Genom den utgallring som skett bland nötkreatursbesättningarna, dels på grund av krisårens foderbrist och dels i samband med tuberkulos- och kastningsbekämpandet, har besättningarnas kvalitet i gemen avsevärt förbättrats. Enligt redogörelsen för kontrollföreningarnas verksamhet intager Halland nu andra platsen bland rikets län i fråga om medelavkastningen av smörfett per ko, endast några tiondelar efter Malmöhus län. En bidragande orsak till detta goda resultat är utan tvivel den

stora omfattning AIV-inläggning av grönfoder har inom länet. Den halländska förbrukningen av AIV-syra är, beräknad per hektar den största i landet.

De vanligaste sjukdomarna hos häst torde såsom distriktsveterinären i Varberg påpekar i allmänhet beröra *digestionsorganen*. Det allvarligaste lidandet är koliken men vanligast äro tandfelen och inälvsparasiterna. Djurägarna börja alltmer anlita veterinär för avmaskning av hästarna medelst näsevalgsond och kolsvavla. Hos nötkreaturen förekomma bristsjukdomar allttjämt i relativt stor utbredning, men vanligast i de mindre besättningarna i skogsbygden och på sådana gårdar där åkerjorden till övervägande del utgöres av grus eller mossjord och djurägarna underlåtit att hörsamma de i lantmannatidningarna oupphörligen givna råden att komplettera foderstaten med framför allt fosfater. Distriktsveterinären i Halmstad framhåller att det torde vara »ett stort fel, att de i handeln förekommande mineralfoderblandningarna innehålla så mycket kalcium i form av krita eller kalciumfosfat». Då krita eller »Bungekalken» är den billigare komponenten i de sammansatta mineralblandningarna inverkar den mängd som inblandats därav i hög grad på försäljningspriset och genom användning av en billigare vara blir ej, trots riklig giva, djurens fosfatbehov täckt. Lämpligast torde därför vara att utfodra fosfater och kalkpreparaten var för sig.

Hos svinen ha ävenledes bristsjukdom och hypovitaminos under det gångna året varit gängse åkommer utom i sådana besättningar, där fiskensilage ingått i foderstaten.

Ladugårdshygienien lämnar allttjämt på många ställen mycket att önska, men insikten om behovet av en förbättring är på frammarsch, även om många gånger resultatet av naturliga skäl låta vänta på sig. Mot flugplågan i stallarna har besprutning med Gesarol M visat sig vara ett utomordentligt verksamt medel. En besprutning håller stallarna fria från flugor i c:a 3 veckor.

Göteborgs och Bohus län. Veterinärerna beteckna genomgående husdjurens allmänna hälsotillstånd såsom relativt gott. Från flera veterinärer framhålles dock, att bristsjukdomarna varit talrika hos djuren. Detta sättes i samband med att årets skörd, ehuru kvantitativt rätt riklig, var kvalitativt sett dålig, särskilt vad angår mineralämnen och vitaminer. Även lantbrukarna själva ha här uttalat, att fodret under vintern »saknat kraft», meddelar distriktsveterinären i Jörlanda, som gör följande tillägg, i vilket jag även instämmer: »Det är min uppfattning, att rationellare utfodring, omsorgsfullare skötsel och bättre hygien skulle avsevärt öka djurägarnas inkomster av husdjursnäringen. — Stråfodertillgången har varit riklig, men bristen på kraftfoder är påfallande. Många gårdar sakna tillgång på goda beten. Tillgång på marker, lämpliga för betesförbättring torde icke saknas. En intensifierad propaganda kunde kanske ge resultat.» — Riktigheten i detta uttalande bekräftar även distriktsveterinären i Uddevalla, som skriver: »Som vanligt ha bristesjukdomar varit talrika. Särskilt uppträdde dylika hos föl under följningstiden. Fölen voro ofta till synes fullt friska ett eller annat dygn. Sedan visade de sig svaga, förlorade aptiten och förmågan att hålla sig på benen. Kroppstemperaturen sjönk och döden följde trots behandling med blodöverföring, vitamininsprutningar o. dyl. Sektionen gav intet positivt för en diagnos. Ofta få fölstona icke annat foder än draghästarna. Otillräckligt med hö, huvudsakligen hackelse med havremjöl men icke rotfrukter eller mineralämnen är den vanliga foderstaten för stoet, som dock utom dragarbetet skall producera ett foster och sedan tillräckligt mjölk till detta. Även för övriga djurslag är djurens behov av vitamin- och mineralrika fodermedel eller tillskottsoder i allmänhet icke tillnärmelsevis beaktat.» — Inom skärgårdsområdet och på Orust och Tjörn äro bristsjukdomarna sedan gammalt särskilt framträdande. Inom skärgården är acetonaemin som regel mycket mera framträdande än i inlandet av länet. Distriktsveterinären i Varekil meddelar också, att i distriktet förekomma talrika fall av »anemi hos smågrisar, rachitis hos såväl svin som häst och nötkreatur

samt acetonämi, indigestion och sterilitet hos nöt. Måhända är också bristsjukdomen en bidragande orsak till det här så vanligen förekommande lungemfysemet hos såväl häst som nöt. Som orsak till dessa är givetvis till stor del det dåliga skördeväder, som varit rådande under bärgningen, men också felaktig utfodring. Exempelvis användes här halm på många håll i alltför stor utsträckning till hästarnas utfodring. Dessutom finns exempel på, att 2-åringar knappt smakat havre.» — Från norra delen av länet rapportera häremot veterinärerna, att en där något bättre kvalitet på skörden återspeglat sig hos husdjuren i genomgående bättre hälsotillstånd i form av mindre antal fall av bristsjukdomar och sterilitet än föregående år. Det dåliga bärgningsvädret under sensommaren och hösten 1944 rapporteras dock där hava förorsakat ovanligt stark mögel och infektion av hö och halm, vilket enligt distriktsveterinären i Dingle förorsakat talrika förgiftningsfall hos djuren. Han ifrågasätter, huruvida icke möjligen sådan mögelinfektion av fodret stundom kan vara orsak till de påvisade svårare lungemfysemfall hos nötkreaturen, som där förekommit. — Att skörden på sina håll i länet blivit dåligt bärgad och därigenom mögelskadad, torde nog till ej ringa del — såsom av distriktsveterinären i Orrekläpp påpekas — ha sin orsak i svårigheten, framför allt på de större egendomarna, att få erforderlig personal till höstarbetet. »Flykten från landsbygden» i förening med militärinkallelserna återverkar otvivelaktigt starkt hämmande på länets livsmedelsproduktion. Detta gör sig även synnerligen starkt gällande inom husdjursskötseln. — Med tanke på den, inom denna för folkförsörjningen viktiga näring, utvecklingshämmande faktor, som just ladugårdsskötare- och lantarbetarebristen utgör, torde den under året i utsikt ställda, starkt ökade inhemska produktionen och tilldelningen inom jordbruket av konstgödselmedel icke kunna beräknas giva full nytta, enär det i sista hand blir husdjurens hälsa genom deras utfodring och skötsel, som skall giva utslaget, om den av dessa jordförbättringar ökade cereala skörden skall kunna omvandlas i högvärdiga och för folknäringen betydelsefulla animaliska födoämnen åt vårt folk. — Mera effektiva åtgärder från statsmakternas sida för att bättre än hittills tillgodose lantbruket och boskapskötseln med kvalificerat folk måste därför av oss veterinärer varmt förordas.

Ladugårdshygienens utveckling hämmas — såsom i tidigare årsredogörelser berörts — ävenledes starkt av bristen på fackkunnigt tjänstefolk hos lantbrukarna och verkligt sakkunniga byggnadsarbetare på landsbygden. Men i det övervägande flertalet fall av underlåtenhet från djurägarens sida att t. ex. tidsenligt värmeisolera och ventiler sina ladugårdar och stallar rör det sig nog om ren likgiltighet och ovilja att sätta sig in uti denna fråga och att efterkomma av oss veterinärer, husdjurs- och byggnadskonsulenter, vandringsrättarna m. fl. givna råd och upplysningar härutinnan. Med fäst avseende på att ladugården ju är djurägarens och hans personals arbetslokal under flera timmar dagligen, måste man instämma i distriktsveterinärens i Jörlanda uttalande, då han skriver: »Det är förvånansvärt, att icke större ansträngningar göras av djurägarna för att skapa större trevnad åt sig själva och djuren. Svårigheten att göra ladugårdarna ljusare, renare och bättre ventilerade kunna icke vara oöverkomliga.» Distriktsveterinären i Orrekläpp skriver »På grund av bristande, otillräcklig eller felaktig ventilation äro många ladugårdar, särskilt under vintern, kalla och med av fukt drypande väggar och tak till stor skada för såväl djur som ägare. En del mörka samt fallfärdiga ladugårdar finnas — — —.» Distriktsveterinären i Strömstad anför likaledes att »den allmänna ladugårdshygien tyvärr lämnar mycket övrigt att önska och undergår endast långsamt förändringar till det bättre — — —. Emellertid användes nu som regel för de om- och nybyggnader av ladugårdar, som utföras, ritningar och planer, utarbetade av experter, varvid hänsyn tagits till nödvändigheten av rationell ventilation och värme-ekonomi etc. Då och då bygger någon fortfarande efter sitt eget huvud med åsidosättande av kravet på

ventilation och finner efter en vinters förlopp, att åtminstone ventilationstrumma och rationella friskluftsintag äro absolut nödvändiga, om vederbörande vill ha »livslängd» på ladugården och trevnad för djuren».

Med den dagliga upplysnings- och propagandaverksamhet för bättring av ladugårdarna i hygieniskt hänseende, som vi alla veterinärer m. fl. nyssnämnda tjänstemän samt västsvenska avdelningen av Samarbetsdelegationen för husdjurshygien bedrivit och städse vid våra sjukbesök resp. möten med jordbrukare ägna oss åt, är det ur livsmedelsproduktionssynpunkt sett högst beklagligt, att förståelsen härför så långsamt utvecklas. Man inbillar sig ofta, att den gamla ladugården ej alls duger att offra förbättringar på. Det måste med nödvändighet uppföras en ny stallbyggnad — och detta mäktade vederbörande djurägare i dessa tider icke ekonomiskt, förklarar man. På så sätt söka många ursäkt för sin efterblivna ladugård, detta trots att numera husdjurens värde ligger 100—200 % över förkrigspriserna. Såsom ett led i vårt upplysningsarbete inom ladugårdshygienien må anföras, att västsvenska avdelningen av Samarbetsdelegationen för husdjurshygien vid årets början anordnat sitt årsmöte i Trollhättan, varefter just en tidsenligt renoverad och moderniserad, större ladugård å Velanda säteri demonstrerades av länets byggnadskonsulent, arkitekt H. Stahle och mig. Bland de många närvarande intresserade från Bohus- och Älvsborgs län märktes även dessa båda läns landshövdingar.

Glädjande nog är att anteckna ett väsentligt framsteg inom ladugårdshygienien i Göteborgstrakten i fråga om upplysningsverksamhet, i det att jag lyckats få trenne framstående lantbrukare att där under senaste två åren dels modernisera en äldre ladugård å ett mindre jordbruk dels ock uppföra ett par högst tidsenliga och ekonomiska *mönstersvinstallar* såsom demonstrationsobjekt på området. Dessa tre djurägare bekräfta samstämmigt att mjölkavkastningen väsentligt ökats i en tidsenlig ladugård resp. att svinen, som uppfödas i väl värmeisolerade och ventilerade, torra stallar bliva fullgödda 6—8 veckor tidigare än vid uppfödning i de tidigare befintliga kalla och fuktiga stallarna. — Jag har från dessa stallar låtit iordningställa en upplysningsfilm, vilken avses att bereda väg för bättre förståelse hos allmogen för detta viktiga område av husdjurshållningen. Det skulle även vara till ovärderlig gagn för uppryckningen på ladugårdshygieniens område, om sådana *demonstrationsladugårdar* genom välbefövlig modernisering av *kronoboställenas och de eklesiastika hemmanens stallar och ladugårdar* kunde anordnas i skilda regioner av länet. Nu äro faktiskt på ett flertal ställen just dessa — skattebetalarna i riket tillhöriga — ladugårdar de mest avskräckande, efterblivna och urusla, deras förvaltningsorgan till skam samt skattebetalarna och i främsta rummet vederbörande jordarrendatorer till betydande ekonomiska förluster samt sist men icke minst på utvecklingen i sin helhet inom ladugårdshygienien starkt återhållande inflytande genom de varnande exempel på dålig lantushållning, som de inför de enskilda jordbrukarna på resp. ort framstå. Det är högt på tiden, att statsmakterna föranstalta om en snar och grundlig reformation på detta område. Viljan till förståelse av de veterinärmedicinska synpunkterna på ladugårdsförbättringsbehovet synes, enligt samstämmig erfarenhet från flera av länets veterinärer, icke förefinnas inom vare sig pastoratstyrelser eller hos domänförvaltningsorganen. Det borde bliva obligatoriskt, att tjänsteveterinären *skall* kallas att på statens, resp. kommunens bekostnad närvara vid alla syneförrättningar av det allmänna tillhöriga ladugårdar och stallar. Han borde därunder avgiva förslag till erforderliga ändringar m. m. av detta så, att de fylla åtminstone de fordringar, som djurskyddslagen och hälsovårdsstadgan för rikets städer o. d. samhällen, ävensom Medicinalstyrelsens kungörelse den 14/2 1942 (Ser. B. 5) angående fordringar på hygienska förhållanden vid framställning av mjölk och grädde, som försäljas i opasteuriserat skick, angiva rörande sådana lokaler. Enär städerna numera i stigande omfattning inkorporera stora

landsbygdsområden, Göteborg och Uddevalla ha fr. o. m. 1945 inkorporerat var sin större landskommun (V. Frölunda resp. Bäve), får det även anses fullt konsekvent, att städernas fastighetsförvaltningar tvingas att föranstalta om, att enahanda veterinär medverkan kommer till stånd på kommunens bekostnad vid inspektion av städernas numera omfattande lantbruks arbetslokaler och djurbostäder. Om ej så sker, måste det enbart framstå såsom en orättvisa och halvmesyr att t. ex. städernas hälsovårdsnämnder föranstalta om bostadsinspektion och yrkesinspektion av själva stadsområdets bebyggelse och dess industriers arbetslokaler. Lika ofullständigt och inkonsekvent måste det framstå, då t. ex. tbc-skärmbildsundersökningar av personalen anbefalles i mjölkbutikerna inne i själva staden. Produktionsplatsen för mjölken och den personals miljö, som där hanterar denna, får nämligen anses vara viktigare än distributionsmiljön.

Statsrådet och chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet har i propositionen till den nya djurskyddslagen anfört ifråga om veterinärernas uppgifter enligt denna lag angående skyldighet att ingiva anmälan till polismyndighet om bristfällig vård eller rent av djurplågeri, »det ifråga om tjänsteveterinärer icke torde behöva ifrågasättas, att de skola underlåta att, när det är påkallat, ingripa på lämpligt sätt, försummelse härutinnan torde innefatta tjänstefel». — Med särskild uppmärksamhet fästad på detta sist anförda ord får det anses vara angeläget, att erinra om vikten av, att veterinärerna från statsmakternas sida erhålla allt det stöd i sin djurskyddsgärning, som lagen bokstavligen avser. Då djurskyddsförfattningarnas främsta uppgift anges vara att förebygga lidande hos djuren, framstår det särskilt angeläget, att staten själv och kyrkan — vilkens talesmän ju städse föra ordet barmhärtighet i sina predikningar — samt kommunen, som närmast har att uppmärksamma och förvalta medborgarnas och deras djurs hälsa och trivsel, i främsta rummet »se om sina hus». — Såsom dels av veterinärernas ovan relaterade rapporter framgår, dels ock anförts i tidigare (1938, 1939 och 1943) till Kungl. Medicinalstyrelsen av mig ingivna inspektionsberättelser och direkta rapporter om sådana boställen, förefaller *det mig angeläget*, att den nya djurskyddslagen snarast sättes i tillämpning såsom en »vanhävdslag för husdjursskötseln och ladugårdsförvaltningen i vårt land».

Älvsborgs län. Enligt av de praktiserande veterinärerna lämnade uppgifter har under år 1944 inom länet behandlats sammanlagt 42 697 st. djur. För infektionsalternativt invasionssjukdomar ha 2 228 st. resp. 3 648 st. djur behandlats.

Av specificerade infektionssjukdomar intar, näst juverinflammationerna hos nötkreatur, fölsjukan huvudplatsen och toppen på årsfrekvensen ligger givetvis i andra kvartalet. Kvarkan synes ha varit mindre aggressiv under år 1944 och sjukdomsfallen ha varit jämnt fördelade under alla årstider. — Stelkramp hos häst har förekommit i ett 30-tal fall jämnt fördelade under hela året.

Av invasionssjukdomarna ha inälvparasiterna på häst dominerat. Ej mindre än 2 039 st. hästar ha år 1944 behandlats för detta lidande. Djurägarna uppmärksamma alltmer ekonomin av att effektivt bekämpa parasiterna medelst kolsvavlingivor. Här och var inom länet ha en del veterinärer börjat anordna s. k. avmaskningsmöten, och då det visat sig, att hästägarna ganska talrikt möta upp med sina hästar får man hoppas, att dessa möten snart bliva regelbundet återkommande företeelser på ett flertal platser i våra bygder. — Piroplasmosen härjar ännu mer eller mindre inom länets olika delar. Mest utsatt har Herrljunga distrikt varit. Översikten ifrån detta distrikt upptager 128 behandlade djur. Tätt efter följa Borås och Skene distrikt med 96 resp. 85 behandlade fall. Överhuvudtaget inträffar absoluta majoriteten av piroplasmosfallen inom länets södra delar. Sporadiska fall förekomma dock inom länets samtliga distrikt.

Bland i avd. III upptagna sjukdomar dominera bristsjukdomarna med åtföljande steriliserubbnings. Dessa sjukdomar synas förekomma över hela länet men speciellt i dess nordligaste delar. Distriktsveterinären i Bengtsfors redovisar

således inom sitt distrikt icke mindre än 1 107 fall av skravelsjuka hos nötkreatur. De talrika fallen av bristsjukdomar torde få ses mot bakgrunden av dels oftast fosfatfattiga jordar och dels föregående års ingalunda idealiska skördeperioder. Bristsjukdomarna ha motarbetats och bekämpats genom stora tillskottsgivor av mineralfoder. Distriktsveterinären i Svenljunga påpekar i detta sammanhang olägenheten med att de flesta mineralfodersförpackningarna sakna analysuppgifter. Han anser, att dylika uppgifter skulle vara obligatoriskt förekommande i varje mineralfodersförpackning.

Hos häst märkes ofta påtalade fall av hudlidande och fotskabb. Bristen på rotanolpreparat har försvårat behandlingen av dessa sjukdomar.

Distriktsveterinären i Älvängen påpekar, att det dåliga skördevädret givit anledning till en hel del möjliga foderlager. Under årets sista månader ha inom distriktet många fall av mögelförgiftning förekommit hos såväl nötkreatur som hästar.

På grund av de så allmänt förekommande bristsjukdomarna har man anledning beteckna genomsnittliga hälsotillståndet bland djuren såsom icke tillfredsställande.

Ladugårdshygienien framhålles av ett stort antal veterinärer såsom mindre god. Detta förhållande torde till en del ses mot en bakgrund av de senaste årens bristande tillgång på arbetskraft och material. Många planerade nybyggnader och renoveringsarbeten ha fått anstå till mera »normala tider». — Ladugårdshygienien nedsattes givetvis i hög grad genom att smärre gårdar ofta inhysa svin och fjäderfä i ladugårdarna.

I detta sammanhang påpekas, att bestämmelserna för erhållande av mjölkpristillägg för tuberkuloskontrollerad besättning borde skärpas vad de ladugårdshygieniska kraven beträffar. Sålunda borde påfordras, att det utöver den nu stadgade årliga s. k. sommarrengöringen skulle åligga djurägaren att städe hålla sin ladugård i hygieniskt fullvärdigt skick. På många håll blir nämnda sommarrengöring (vilken för övrigt ofta är ganska illusorisk) av underordnad betydelse enär ladugårdshygienien under vinterutfodringen icke hålles vid önskvärd standard. — Genom särskilda inspektörer borde mejerijorganisationerna på produktionsorten kontrollera de ladugårdshygieniska detaljerna.

Distriktsveterinären i Limmared framhåller, att det ur mjölkhygienisk synpunkt synes nödvändigt att tvättställ för personalen inredes i förefintliga mjölkrum eller annorstädes i ladugårdarna.

För egen del vill undertecknad påpeka de på många ställen förekommande bristfälliga vattningsanordningarna för djuren. Många ladugårdar sakna ännu helt vattningssmöjligheter inomhus, under det att i andra djuren vattnas i kärl eller smärre tunnor, vilka vid behov påfyllas med vatten. Helt naturligt blir vattnet i dylika kärl lätt förorenat. I ladugårdar med speciellt vattningssystem påträffas ytterligt sällan dylikt med individuella vattenkoppar. Trots att många gårdsägare vid planeringsförslag erhålla upplysningar om de fördelar de individuella vattningssystemen erbjuda för hindrande av smittsamma sjukdomars spridning inom ladugården, hålla de oftast envist fast vid och montera in kommuniserande system.

Skaraborgs län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren i Skaraborgs län under år 1944 betecknas av samtliga veterinärer såsom gott eller relativt gott. Antalet behandlade djur är ungefär detsamma som föregående år med någon minskning.

Höskörden blev i hela länet riklig och välbärgad, men på grund av vårens och försommarens kalla och regniga väderlek blev kvaliteten underhållig med betydligt lägre fodervärde och mineralhalt än normalt. Havreskörden blev mångenstädes sent bärgad och skadad av köld och väta, och en del foderförgiftningar tillskrivas en försämrad kvalitet hos havren. I Grästorps distrikt gav skadad havre anledning till bl. a. foderförgiftning och död bland grisar.

De förut halvtomma ladugårdarna från kristiden äro nu åter fyllda och på sina håll med för många djur i förhållande till fodermängden, varför djuren voro i dålig kondition vid betessläppningen.

Bristssjukdomar såsom Osteomalaci (Skravelsjuka), Rachitis, Acetonämi och sterilitet ha liksom alla föregående år förekommit mycket rikligt, beroende på den ringa kraftfodertillgången men framför allt på jordens fattigdom på fosfor och kalk, som i sin tur förorsakar mineralbrist i fodret. Genom tillsats av E-vitamin och fosfor, helst i form av dinatriumfosfat, ha dock många besättningar fått tillfredsställande dräktighetsresultat, vilket rapporteras från flera distrikt. Å andra sidan kunna sådana mineralgivor bli för stora och förorsaka diarré och mjölkminskning, vilket iakttagits på en del större gårdar i Götene distrikt. På en egen- dom i Mariestadstrakten uppträdde under tiden 12 februari t. o. m. 28 april en enzooti av medfödd struma hos kalv, varunder 10 strumasjuka kalvar föddes, av vilka 9 st. ganska snart fingo en normal sköldkörtel efter behandling. Under sagda tid föddes endast 3 st. strumafria kalvar. Orsaken måste tillskrivas jodbrist i jord och foder, begränsad till en bestämd jordareal, enär sjukdomen uppträdde under en kort begränsad tid och icke iakttagits vare sig före eller efter sagda tidsperiod. Distr.vet. i Töreboda omtalar 3 fall av mänblindhet hos häst, av vilka ett ledde till fullständig blindhet. Digestionssjukdomar hos kalvar och grisar, beroende på användande av s. k. »blåsur» skummjolk, rapporterar distr.vet. i Tidaholm — som föreslår att mjölken syras på mejeriet, innan den utlämnas till djurföda. I Kvånums distrikt har anämi hos spädkrisar varit en vanlig företeelse. Under årets sex första månader uppträdde inom hela länet en valpsjukelikan- dande sjukdom, som krävde många offer. I maj påbjöd medicinalstyrelsen anmäl- ningsplikt för sådana fall, och från maj och juni inkommo till länsveterinären anmälom om 21 st. insjuknade hundar, de flesta i Karlsborgs distrikt. När sedan genom K. kung. bestämdes, att epizootilagen i vissa avseenden skulle tillämpas på sjukdomen, — upphörde den som på kommando.

Antalet behandlingar inom länet utgjorde i sin helhet 74 550 mot 75 506 år 1943.

Vad ladugårdshygienien beträffar är den nog i stort sett som föregående år, d. v. s. i hög grad växlande, dock anses i Vara, Falköping, Tidaholm, Hjo och Töreboda att den undergått en viss förbättring, under det distr.vet. i Kvånum framhåller »att det återstår mycket att önska. Väsentliga fel äro: För litet kubi- kinnehåll i förhållande till djurantalet, dålig ventilation eller felkonstruerade ventilationsanordningar, dålig belysning, avsaknad av vatten i många ladugårdar, avsaknad av kalvningsbås, för smala gödselrännor, djuren stå för tätt, häststallar- na äro ofta fuktiga och renhållningen i fölboxarna är underhållig samt svinstallen ofta kalla och fuktiga.»

Vad förlösningshygien och renhållning i fölboxarna beträffar underskattas nog dess betydelse för fölets hälsa och sunda tillväxt allt för mycket av de flesta häst- uppfödarna i länet, vilket i viss mån avspeglar sig i det stora antalet fall av föl- sjuka, som varje år rapporteras. För 1944 var antalet fall 276 mot 300 år 1943. Hygienien blir nog ofta eftersatt på grund av bristande arbetskraft för djurens skötsel och vård samt svårigheten eller ofta omöjligheten till nybyggnad eller re- parationer under nuvarande krisförhållanden.

Värmlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har under året en- ligt distriktsveterinärernas samstämmiga uppgifter varit gott.

Av smittsamma sjukdomar hava fallens antal varit ungefär som före- gående år. Den under sista halvåret 1943 grasserade valpsjukan fortsatte under början av 1944 men upphörde ungefär vid mitten av året.

Bland invasionsjukdomarna visa de behandlade fallen av hel- minthiasis hos häst samt piroplasmos hos nötkreatur en viss ökning, beträffande den förstnämnda troligen beroende på ökad användning av modern

avmaskning med kolsvavla. Huruvida piroplasmösfallens ökning kan betyda en utbredning av denna sjukdom inom länet, som hittills varit tämligen fritt från sjukdomen, förefaller icke otroligt.

Av grupp III ha som vanligt bristsjukdomar och temporär sterilitet berett de största svårigheterna, ehuru någon förbättring synes ha inträtt vid jämförelse med närmast föregående år. Härtill torde hava bidragit dels en tämligen riklig och välbärgad höskörd under år 1944 och dels att den allmänna propagandan för rikligare tillskott av foderfosfat i fodret till nötkreatur alltmär börjar beaktas och vinna praktisk efterföljd.

Distriktsveterinären i Visnum påtalar det vanliga saluförandet av mindervärdiga mineralfoderblandningar med huvudsakligen calciumföreningar, vilka påprackas djurägarna av kringresande, energiska och talföra agenter, och yttrar härom: »Det synes i högsta grad angeläget att marknaden befrias från ifrågavarande produkter.» I detta yttrande vill jag helt och fullt instämma.

Distriktsveterinären i Skönnerud omnämner såsom vanligt förekommande häravfall kring svansroten på nötkreaturen samt gynnsam påverkan av lidandet genom utfodring med kopprat dinatriumfosfat. Vidare talar han om, huru han på en djurägars uppmaning besiktigt telegrafverkets uppsättning av telefonledningar, varvid runt omkring uppsatta stolpar hittats rikligt med avklipta metalltrådstumpar. Att riskerna för främmandekroppslidanden hos på sådana platser betande djur blir mycket stor, ligger i öppen dag.

Distriktsveterinären i Uddeholm omtalar en nematodinvasion hos nötkreatur på en gård, där en del djur dukt under för detta lidande. Sjukdomen yttrade sig med slöhet, ödem i käftgropen, hjärtsvagheter, diarré, katarr i löpmagen samt abscesser i regionala lymfkörtlar. Behandling visade sig lönlös. Till statens veterinärmedicinska anstalt insända prov visade förekomst av trichystrongylider och haemonchus-arter.

Beträffande ladugårdshygien lämnar veterinärerna ganska varierande uppgifter.

Härom säges från Filipstadsdistriktet: »... lämnar mycket övrigt att önska på mindre gårdar.» Ladugårdarna uppgivas vara mörka och sakna tidsenlig ventilation.

Distriktsveterinären i Uddeholm skriver: »stora brister på sina håll, ... tecken till förbättring spåras. Dålig ventilation och renhållning.»

Distriktsveterinären i Ärjäng avgiver vitsordet »tämligen god».

Från Skönnerud säges: »... ej alltid så prima... intresset stort, många nybyggnader planerade.»

Distriktsveterinären i Visnum bedömning låter: »... mycket variabel, ... någon förbättring».

Enligt min egen erfarenhet föreligga stora brister i fråga om ladugårdshygien på de flesta håll. Men intresset för förbättringar är väckt, och sannolikt kommer en uppräckning att ske under de närmaste åren. Ett belysande fall kan relateras från karlstadsorten. En småbrukare, innehavare av c:a tio nötkreatur, har under år 1944 uppfört ny ladugårdsbyggnad och bl. a. haft hjälp med ritningar från länets vandringsrättare. Ventilationssystemet utgjordes av insugningshåll i fönsterkarmarna samt några smala evakueringsstrummor, ställda snett ut mot skullens sidovägg. Under den gångna vintern har fukten varit besvärande, särskilt i häststallet, och ombyggnad till lämpligare evakueringsstrumma är beslutad.

Nämnda fall utgör en illustration till mitt uttalande i förra årets redogörelse, där jag föreslår intensifiering av undervisning i modernt ventilationssystem åt framför allt landsbygdens byggmästare. Om dessa väckas ur sin gamla slentrian och åt ladugårdsägarna föreslås bättre ventileringar, så bli de senare säkerligen i regel bara tacksamma och gå villigt med på kostnaderna för desamma.

På många håll i länet är också gödselvården ett sorgligt kapitel. Gödseln slänges ut genom någon lucka i väggen, gärna nedåt en sluttning. Här får den ligga, som den fallit, utsatt för väderlekens inverkan och med de värdefullaste ämnena flytande bort längs sluttningen, icke sällan ned i ett dike. Att lanthbrukets ekonomi under sådana förhållanden icke blir den bästa är ganska naturligt.

Kreatursaveln i länet är synnerligen varierande.

Hästaveln i länets södra delar inriktas på både ardenner och nordsvenska rasen. Stomaterialet är dock här mycket heterogent, och stammen av båda raserna är mycket oenhetlig. I västra och mellersta Värmland, speciellt i trakterna av Järnskog och Sunne, står den nordsvenska aveln mycket högt, och ett stort antal högklassiga avelsdjur visas vid premieringarna. — Varmblodig travaravel förekommer i mindre utsträckning.

Nötkreatursaveln koncentreras helt på SRB-rasen. Många framstående besättningar av denna ras finnas, där såväl avkastnings- som fetthaltssiffrorna gott tåla jämföras med mera slättbygdsbetonade landsdelar. Högklassiga tjurar anskaffas till många gårdar. Tjurförenings- och kontrollföreningsverksamheten äro på frammarsch. I länets ytterområden och nordligaste delar förekomma i stor utsträckning nötkreatur av kullig ras, till stor del med blandad härstamning. Någon ordnad avelsverksamhet synes denna ras icke vara föremål för. Särskilt från Uddeholms och Torsby veterinärdistrikt påtalas nötkreatursavelns låga ståndpunkt och den planlöshet, med vilken den bedrivs. Som belysande citeras distriktsveterinären i Torsby: »I allmänhet måste nötkreaturstammen inom distriktet anses vara kvalitativt undermålig. Ett alltför stort antal kor producera icke så mycket mjölk, att foderkostnaderna täckas. Rekryteringen av »avelstjurar» sker fullkomligt slumpartat på så sätt att första bästa tjur, som når könsmoden ålder, konstitueras till byns »oxe». Så snart tjurens vikt blivit tillfredsställande, försäljes den till slakt...» ... »Ännu har endast i undantagsfall tjurföreningar bildats.»

Får-, svin- och annan smådjursavel bedrivs i jämförelsevis liten utsträckning och med olika raser.

Örebro län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom Örebro län betecknas av samtliga veterinärer som tillfredsställande.

Sterilitetslidandena hos nötkreaturen synas bli ett allt mer aktuellt problem. De flesta av kollegorna placera detta lidande inom gruppen »hungersterilitet», vilket framprovocerats dels genom en på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden nedsatt kvalitet på fodret med ty åtföljande mineral- och vitaminbrist dels genom bristande tillgång på kraftfoder. Många fall ha också kunnat hävas genom ett tillskott av 100—125 g dinatriumfosfat till foderstaten. Låt vara att en hel del av fallen kunna ges denna förklaring, mig synes emellertid, som om företeelsen hade en betydligt allvarigare bakgrund. Med stolthet kunna vi konstatera, att det inom Örebro län målmedvetet bedrivna avelsarbetet fört fram vår SRB-stam i första ledet, men vi få å andra sidan ej blunda för de risker, som äro förbundna med en hög förädling. Erfarenheten har visat, att hos det förädlade djuret rubbningar i dess könsfunktion lätt inställa sig och fråga är, om ej en stor del av denna masssterilitet förorsakas av att degenerativa arvsfaktorer inom SRB-stammen börja komma i dagen. Faran är enligt min mening så akut, att det nu gäller för höga vederbörande att genom krafttag söka förebygga en katastrof. Ett tillskott av lämpligt »nytt blod» utgör räddningen.

Bristsjukdomarna förekomma alltför rikligt inom länets bergslag, samt inom vissa områden av slätten. Distriktsveterinären i Hallsberg rapporterar, att engelska sjukan (rachitis) hos ungdjur av alla djurslag är synnerligen vanlig inom hans distrikt. Ol. jecoris flavum — ersättningspreparatet för Ol. jecor. Aselli — har visat sig överksam då det gäller att häva redan utbruten sjukdom. Distriktsveterinärerna i Fjögesta och Askersund framhålla, att bristsjukdomarna inom deras distrikt äro på retur och anse, att detta glädjande förhållande beror på ett all-

männare användande av AIV-foder samt djurägarnas insikt om värdet av ett effektivt mineral- och vitamintillskott i foderstaten.

Distriktsveterinären i Fjugesta meddelar, att i en avelsbesättning under vintern 1943—1944 ett större antal kalvar i åldern 7—8 veckor dogo efter några dagars och ibland endast några timmars sjukdom. Sjukdomsbild: Enterit, oftast i förening med hosta och krampanfall. Ingen enhetlig diagnos kunde erhållas på för undersökning insänt material. Någon medicinsk behandling förde ej till förbättring, ej heller utfodring med s. k. vomkulturer. Sjukdomsfallen upphörde, då ägaren minskade mjölkgivorna åt kalvarna, när de närmade sig tidpunkten för övergång från sötmjolk till skummjölksblandning.

Ladugårdshygienen har på sina håll rapporterats som mindre god. Distriktsveterinären i Askersund, som påtalar de skriande missförhållandena inom de mindre ladugårdarna i skogsbygden, efterlyser en ordnad ladugårdsinspektion, varvid djurägaren kunde åläggas vidtagna nödvändiga förbättringar. Distriktsveterinären i Kopparberg framhåller, att det borde vara en viktig uppgift för jordbrukets organisationer att åvägabringa förbättringar på detta område. Distriktsveterinären i Fellingsbro rapporterar, att ladugårdshygienen inom hans distrikt är god. Detta glädjande faktum har nog sin förklaring i att flertalet djurägare inom det distriktet under årens lopp som medlemmar av hushållningssällskapets tuberkulosbekämpande bringats till insikt om, vad en god ladugårdshygien har att betyda, då det gäller bekämpandet av en smittsam sjukdom.

Enligt min mening kan varje djurägare genom regelbundna desinfektioner förbättra det hygieniska tillståndet inom sin ladugård. Gäller det däremot restaurering eller nybyggnad upptornar sig för många ekonomiskt överstigligna hinder — hinder, som skulle raderas i och med det svenska lantbruket genom en rättfärdig prissättning av dess produkter ekonomiskt bringades i nivå med övriga näringsgrenar.

Västmanlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har i allmänhet varit gott, men i likhet med år 1943 har på sina håll bristsjukdomar, särskilt skravelsjuka förekommit. Sälunda rapporteras från Östervåla distrikt att sjukdomen gjort sig särskilt kännbar i trakten kring sjön Tämnanen. På grund av de stora översvämningarna blev höskörden här till stor del förstörd, vilket medfört att nötkreaturen efter betesgången kommit att stå på en foderstat med mindervärdigt hö eller, på en del platser, helt utan hö. En följd härav har blivit brist särskilt på mineralsalter i foderstaten, som givit sig till känna med rubbningar i könsfunktionerna. Talrika omlöpningar och utebliven brunst ha också förekommit i stor utsträckning. I många fall ha i dessa besättningar rikliga tillskott av mineralfoder och vitaminer visat god verkan. Från Sala verksamhetsområde omnämnes att det hos svin förekommit en del hastiga dödsfall, vilka, enligt undersökningsresultat från Statens Veterinärmedicinska Anstalt, ha stått i samband med rubbningar i mineralämneshushållningen. Av de flesta årsberättelserna framgår att dräktighetskontrollen och steriliseringsbehandlingarna avsevärt ökat. Rödsjukan hos svin, som 1943 gjorde sig särskilt påmint, har under 1944 uppträtt i normal omfattning och förlopp. Den på sina håll genom ympningarna 1943 befarade stationariseringen av sjukdomen visade sig obefogad.

Ladugårdshygienen är fortfarande tämligen växlande inom länet. Det finnes synnerligen välbyggda och välskötta ladugårdar, men det finnes även motsatsen. Bland de senare förekommer ofta det oskicket, att låta hönsen husera fritt i ladugården, och på sina håll förefaller det mera som korua vore inhysta i ett höns hus än hönsen i en ladugård.

Kopparbergs län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren. Detta rapporteras såsom gott eller relativt gott. Bristsjukdomarna ha minskat på grund av den goda skörden (Fors), men magsjukdomar allmänt förekommit i Leksandsdistriktet. — Beträffande ladugårdshygienen framhålla några distriktsveterinärer det stora fram-

steg, som gjorts genom tillkomsten av det utmärkta flugutrotningsmedlet Gesarol M och en distriktsveterinär uttalar den önskan, att ett lika gott medel kunde framställas mot råttplågan. Behovet av ombyggnader framhålles (Leksand).

Gäuleborgs län. Under våren 1944 visade sig följderna av föregående års otillräckliga höskörd, vilken måste i ovanlig grad utdrygas med halm, som det lyckligtvis fanns tillgång till. Enär som vanligt rotfrukter odlats alltför litet blev foderstaten fattig på lättlösliga kolhydrater. Melass hade nu varit ett utmärkt tillskottsoder men sådan stod ej att erhålla i nämnvärd mängd, — framställning om allmän extra tilldelning härav gjordes av länsveterinären i början av april. Då därtill mineralbrist, särskilt fosforbrist, förelåg blev följden som väntat en betydande frekvens av bristsjukdomarna acetonämi och skravelsjuka. Av skravelsjuka hos nötkreatur rapportera veterinärerna under första kvartalet 382 (föregående år 275) fall och under andra kvartalet 248 (287) fall. För *acetonämi* hos nötkreatur äro motsvarande siffror 339 (236) och 292 (223). Dessa siffror representera, som man av erfarenhet vet, endast de mera utpräglade sjukdomsfallen.

Som följd av bristsjukdomarna, meddelar en del veterinärer (spec. Hudiksvalls, Delsbo, Ockelbo, Söderhamns), inträffade vid betessläppningen ovanligt många fall av ben- och ryggradsbrött.

Under sommaren och efter årets skörd förbättrades förhållandena avsevärt. Höskörden blev god och fullt tillräcklig, skörden av övriga foderslag dock betydligt under medelmåttig. Efter en livligt bedriven upplysningsverksamhet ha lantbrukarna alltmåra börjat komplettera fodret med mineralämnen, kalcium- och natriumfosfat, av vilka tillgången numera synes vara god. Antalet fall av skravelsjuka hade också nedgått betydligt; för tredje kvartalet rapporteras 51 (87) och för fjärde 46 (111) fall.

Ofruktsamheten hos nötkreaturen visar fortfarande stor frekvens, men tendensen visar dock en fortsatt förbättring.

Beträffande ladugårds- och stallbyggnader har i många av de större ladugårdarna grundlig modernisering ägt rum, men i stort sett har på grund av de ogynnsamma tidsförhållandena sådana arbeten fått anstå, hur nödvändiga de eljest kunde vara. I fråga om ladugårdshygien påtalar distriktsveterinären i Söderhamn — och det med rätta — oseden att låta hönsen springa omkring fritt och snuska ned. Förutom att detta enligt turberkulosförelörden är förbjudet skulle det med litet god vilja och utan nämnvärda kostnader kunna förhindras. Det borde icke behöva tillgripas åtal för att få slut på sådant.

I ett avseende har dock en avsevärd förbättring av de hygieniska förhållandena börjat inträda, nämligen ifråga om *flugornas bekämpande*. Flugplågan i våra djurstallar under sommaren har länge varit ett problem. Människor och djur ha plågats, flugorna ha dels direkt smutsat ned överallt och dels ha korna genom sitt ideliga svansviftande lätt förorenat mjölken. Dessutom tillkommer faran för smittspridning genom flugorna. Detta problem synes nu vara löst tack vare de s. k. DDT-preparaten. Det i marknaden först utkomna schweiziska preparatet »Gesarol M» har visat sig vara verkligt effektivt. Medlet blandas med vatten enligt bruksanvisning och sprutas med spridningsspruta på väggar och tak. Flugorna dö »som flugor», och effekten av en sprutning varar c:a en månad. Medlet kan även blandas med kalkvälling vid kalkning av ladugården. Det har redan använts i en hel del ladugårdar och rekommenderar sig självt. Andra DDT-preparat, som jag ännu icke hunnit pröva, äro ALLTOX (AB Philips) och »Rotoxol» (AB EWOS), vilka skola vara lika effektiva. Preparaten kan även användas mot ohyra. Själv har jag pudrat in en häst, som var alldeles genomslusig, med »Gesarol M» och han blev lusfri efter en vecka, liknande har enligt uppgift varit förhållandet på kor, som jag föreslagit samma behandling för. I DDT-preparaten ha vi tydligen fått ett utomordentligt effektivt medel vid bekämpandet av allsköns ohyra.

Västernorrlands län. Jordbruksåret 1944 blev som bekant avsevärt bättre än sina närmaste föregångare. Våren blev visserligen sen och kall med ty åtföljande försening av sådden, men försommarvädret blev så mycket gynnsammare med rikligt med nederbörd och rätt tillfredsställande temperatur. Högsommaren bjöd på gynnsamt bärningsväder. På grund av dessa samverkande faktorer blev höskörden såväl kvantitativt som framför allt kvalitativt tillfredsställande. Stråsåden däremot, som var försenad i sådden blev på grund av den rätt torra högsommaren tunn och delvis dåligt matad, vartill kom, att bärningen av densamma blev försvärad på grund av eftersommarens och höstens starka nederbörd. Detta gäller framför allt kustbygderna, där kornet mångenstädes antingen togs in surt eller rent av fick stå ute i storhässjorna till framemot jul. Översnöade kornhässjor var ingen ovanlig syn. Givet är, att dylikt foder knappt dugde till djurföda. Vad så beträffar potatisen, blev den på grund av eftersommarens ogynnsamma väderlek undermålig både till kvantitet och kvalitet. Övriga rotfrukter — som ju tyvärr odlas mycket litet — gävo ej heller normal skörd. — Genom det fuktiga vådret blevo där emot vallarna frodiga, och djuren kunde gå ute ända fram emot oktober månad. Denna vallåterväxt visade sig även mycket lämplig för beredning av A.I.V.-foder.

Med dessa fakta för ögonen är det lätt att göra sig en föreställning om återverkningarna på husdjurens allmänna hälsotillstånd. Först må emellertid erinras om att verkningarna av 1943 års svaga skörd gjorde sig starkt gällande under vårvintern, framför allt inom kustsocknarna upp till Nordingrå samt inom Fränsta distrikt. Inom dessa bygder inträffade en nästan katastrofal ökning av antalet fall av puerperal hämoglobinuri och acetonämi, av delvis mycket svårartad natur. Det kan i detta sammanhang nämnas, att Hushållningssällskapet i början av året — på initiativ av undertecknad — gjorde en framställning till en av våra främsta »bristsjukdomsexperter», professor B. Carlström å Veterinärhögskolan, om att denne skulle komma hit upp i och för forskningar rörande dessa sjukdomars etiologi och terapi. Så skedde även, och under månaderna april och maj hade han tillfälle att å det rikhaltiga klientelet göra många värdefulla iakttagelser och insamla material för fortsatt vetenskapligt arbete. En del av de erhållna resultaten offentliggjorde han därefter på Hushållningssällskapets årsmöte i december, även som vid Mellersta Norrlands Veterinärsällskaps sammanträde i Sundsvall vid samma tidpunkt. Av dessa föredrag framgick bl. a., att bristsjukdomarna här i länet hade en väsentligt olika karaktär, jämfört med dem som professor C. tidigare studerat inom Kopparbergs län. Där hade acetonämien varit den vanliga sjukdomen men här åter var det hämoglobinurien, som dominerade sjukdomsbilden. Vid denna senare rör det sig otvivelaktigt om en fosforsyrebrist i organismen. En viktig förebyggande åtgärd är därför att sörja för en riklig fosfatgödsling av vallarna samt i avvaktan härpå använda fosfattillskott till fodret. — Såsom den bästa behandlingen vid den puerperala hämoglobinurien rekommenderades förutom fosfattillskottet injektion av B-vitaminpreparat — bl. a. ett nytt sådant, innehållande hela B-komplexet och förslagsvis kallat B-vitotal — samt ingivning av torrjäst, immobilisering av juvret och reglering av dieten. För att stoppa hämolysen försöktes även injektion av Calcinat, men riskerna för en hjärtchock visade sig därvid alltför stora. En viktig detalj i behandlingen är emellertid att förebygga fortsatt hämolys, och igångsättandet av undersökningar rörande dennas etiologi och profylax utlovades därför. Under forskningsarbetet häruppe konstaterades vidare förekomsten av en ny sjukdom med avvikande symtombild, vilken av prof. C. förslagsvis benämndes »puerperal indigestion»; bl. a. saknades där acetonurien. Denna sjukdom är säkerligen mycket vanlig, ehuru den väl ofta får passera under namn av acetonämi, ifall någon urinundersökning ej företages.

Från övriga delar av länet — alltså utom de ovan omnämnda kustsocknarna och Fränsta — ha enligt de föreliggande rapporterna hämoglobinurifall förekommit

mera sparsamt. Acetonämien har däremot varit rätt vanlig i början av året, ehuru givitvis långt ifrån alla fall anmälts till veterinärbehandling. Distriktsveterinären i Bredbyn anför i samband härmed, hursom »djurägarna så småningom kommit underfund med att de uteblivna kraftfodergivorna från förkrigstiden måste ersättas med annat kvalificerat foder och att det här vanliga mineral- och äggvitefattiga stråfodret måste kompletteras, såvida vederbörande vill undvika, att hans bästa djur nedbrytas i förtid.

Genom de goda betes- och vallförhållandena under sommaren och hösten förbättrades emellertid det allmänna hälsotillståndet fram emot slutet av året. Detta framgår också mer än tydligt av nedanstående sammanställning för de sista två åren:

	A n t a l f a l l			
	1 9 4 3		1 9 4 4	
	1:a halvåret	2:a	1:a	2:a halvåret
Acetonämi	466	134	399	60
Puerp. hämog.	88	129	179	27

Under detta år ha ytterst få fall av puerp. hämoglobinuri avhörts, vilket ju även var att vänta.

Den rikliga återväxten på vallarna förde även med sig en hel del fall av trum-sjuka, varav många med dödlig utgång.

Under början av betesgången förekommo enligt d.-v. i *Indalsliden* många fall av polymyosit hos korna. Anledningen härtill är att söka i — förutom ovanan vid rörelsen efter den långa stallvistelsen — brister i utfodringen. Ännu tydligare framgår detta vid de fall av benbrott av ringa anledning, som d.-v. i *Sundsvall* berättar om och som även — särskilt i form av ryggradsbrott — förekommit inom länsveterinärrens verksamhetsområde.

Till bristsjukdomarna torde man i de flesta fall även få räkna *steriliteten* bland nötkreaturen, en åkomma, som på senare åren fått oroväckande omfattning. Detta framhålles också av flera veterinärer (vidare härom se avd. VII).

Såsom ett allmänt omdöme kan man alltså framhålla, att hälsotillståndet bland husdjuren åtminstone under senare halvåret kan betraktas som gott. Några epizootier ha icke förekommit, om man bortser från ett par smärre kvarkepizootier i resp. Sundsvall och Sollefteå-orten.

Intresset för hästaveln synes fortfarande vara i stigande. D.-v. i *Backe* meddelar, att inom hans distrikt, som tidigare saknat stationär hingst, nu inköpts AB-hingsten Isfot, ävensom B-hingsten Godrik. Samme veterinär framhåller dock, att det tyvärr f. n. är så låga priser på unghästar, att det knappast lönar sig med hästavel. Särskilt nu när skogsarbetet är ganska givande. D.-v. i *Indalsliden* klagar över det ringa intresset för hästavel, då ingen hingst finnes inom distriktet, samt konstaterar, att »stoägare med premierade djur ha en viss fallenhet, att kombinera avelsintresset med intresset för travsporten, varför avelsprodukterna ibland se mindre lovande ut för skogs- eller jordbruk». Samma sak har redan tidigare påpekats av d.-v. i *Sundsvall* och i detta omdöme kan man obetingat instämma. — Inom övriga distrikt torde nog avelsintresset vara större. De senaste årens stora dödlighet bland de nyfödda fölen, s. k. medfödd svaghet, har dock verkat hämmande härpå. D.-v. i *Bredbyn* anför i detta sammanhang, hursom 1943 20 föl dogo häri. Sista året var motsvarande siffra endast 2 st., beroende på den bättre skörden i denna landsända.

Vad så beträffar nötkreatursaveln, kan man förvänta sig en välbehövlig uppryckning, när det nya tjurbesiktningstvånget från 1 juli 1946 träder i kraft. I avvaktan härpå hava åtskilliga kreatursägare skaffat sig en tjurkalv av godkänd härstamning i och för uppfödning till stamtjur. Risken är dock stor, att en sådan kalv, som kommer från en förädlad besättning, icke får den rätta utfodring och skötsel, som tillkommer honom. Härigenom kan lätt nog den sista villan vara värre

än den första. I fortsättningen kan ifrågasättas, om icke tjuruppfödningen borde stå under särskild kontroll av Hushållningssällskapet. I annat fall kan den nya lagen lätt komma i misskredit. Svårigheter komma nog ändå att uppstå, då man försöker införa förädling i en besättning, vars utfodring står på en låg nivå på grund av en primitiv form av jordbruk. Och sådana besättningar finnes det mycket gott om i vårt län, även inom de områden, där tjurbesiktningstvänet skall bliva gällande.

I fråga om ladugårdshygienen påtalas bristen på sådan från flera håll (Sundsvall, Indalsliden, Skog, Ö-vik, Ramsle, Backe). Samtidigt uttryckes förhoppningen, att ombyggnadsarbetena, som nu försvårats genom höga priser och brist på material, snart åter skola komma igång.

Jämtlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren var under det första halvåret mindre tillfredsställande på grund av den höga frekvensen av bristsjukdomar. 1943 års höskörd var såväl kvantitativt som — och i ännu högre grad — kvalitativt av mindre god beskaffenhet till följd av ogynnsamma väderleksförhållanden under sommaren 1943. Däremot blev 1944 års höskörd av bättre kvalitet på grund av ganska riklig nederbörd under försommaren och även ganska gynnsamma nederbördsförhållanden under höets tillväxt och bärning. På grund av den kyliga väderleken under hela sommaren 1944 blev emellertid det kvantitativa utbytet av höskörden på många ställen mindre tillfredsställande.

Höets kvalitet under åren 1943 och 1944 avspeglas ganska väl i antalet rapporterade fall av puerperal hämoglobinuri, vilket framgår av nedanstående kvartalssammanställning.

III kvartalet 1943: 36 fall

IV , : 331 ,

I , 1944: 177 ,

II , : 194 ,

III , : 23 ,

IV , : 54 ,

Bland bristsjukdomarna torde skravelsjuka hos nötkreatur och rachitis hos svin ha varit de vanligast förekommande.

Det är emellertid med tillfredsställande man kan konstatera, att lantbrukarna nu börja få upp ögonen för vikten av att tillgodose nötkreaturens fosfatbehov. Sålunda har Lantmännens Centralförening i Östersund under år 1944 enligt uppgift sålt 70.000 kg. foderfosfat (dikalciumfosfat och dinatriumfosfat), och det förefaller som om efterfrågan på dessa preparat skulle fortsätta att stegas.

Rachitis hos gris är en sjukdom, som varje år förekommer i ett stort antal fall och som förorsakar djurägarna stora förluster i form av minskad avkastning och ökade uppfödningsekostnader. Orsaken är huvudsakligen att hänföra till bristande insikter i svinuppfödning. Genom länets slakteriförening bedrivs emellertid en fortlöpande upplysningsverksamhet rörande åtgärder till förebyggande av svinsjukdomar, en verksamhet, som kan förväntas medföra nytta. Vidare har slakteriföreningen börjat att vid försäljning av smågrisar till köparna samtidigt med grisen överlämna ett kg av ett kalk-vitaminpreparat, »Ewomin KK», vilket borde verksamt bidra till att minska antalet fall av rachitis.

Sterilitet hos nötkreatur synes under de senare åren ha visat ökad frekvens. Det är troligt, att fosfatbrist härvid skulle spela en icke obetydlig roll. Likaså torde orsaken till kvarbliven efterbörd hos ko i många fall vara att söka i brister i utfodringen.

Det synes ävenledes i hög grad sannolikt, att den hos hästar inom länet förekommande anämien i det övervägande antalet fall är en sjukdom av bristkaraktär och sålunda ingen smittsam sjukdom.

Ladugårdshygienien är alltså i de flesta ladugårdar dåligt tillgodosedd. Vissa möjligheter föreligger emellertid genom tillkomsten av den nya djurskyddslagen att få de sämsta ladugårdarna sanerade och att beivra uppenbara brister i fråga om renhållningen inom djurens bostäder. Det föreligger även förhoppningar, att ombyggnad av de sämre ladugårdarna skall kunna genomföras efter krigets slut med bidrag av det allmänna. En omfattande ombyggnadsverksamhet lär nämligen planeras som ett led i bekämpandet av en under efterkrigstiden väntad arbetslöshet. Hovvården lämnar alltså mycket övrigt att önska. Hushållningssällskapet har emellertid bedrivit en ganska omfattande kursverksamhet i hovbeslagslära. Det vore önskvärt att medel ställdes till förfogande för intensifiering av denna verksamhet.

Västerbottens län. 1943 års skörd blev i kustlandet relativt god men avsevärt sämre i inlandet. Försommaren var då mycket torr, vilket gjorde att betesväxten kom i gång ovanligt sent. Rikliga regn vid midsommar och i början av juli gjorde emellertid att gräsväxten satte fart och höskörden blev i kustlandet avsevärt bättre än som man tänkt. I fjälltrakterna blevo regnen icke lika rikliga och där blev höskörden avsevärt sämre. Höstbetet var emellertid gott och gjorde att djuren detta år stallades in i gott skick. Eftervintern 1944 kunde åtminstone i kustlandet djuren bjudas i stort sett gott foder. I lappmarken var dock svårt att ordna en god utfodring, enär skörden där var svag.

Våren 1944 var kall och regnig. Ej förrän i första veckan av juli inträdde en värmeperiod som gjorde att växtligheten på allvar kom i gång. En ganska stor höskörd erhöles visserligen på de flesta håll i länet, men kvaliteten var dock ej hög. Växttrådhaltan var troligen hög och mineralhalten låg. Betet utvecklades på våren dåligt men blev under senare delen av sommaren av ungefär normal mängd och beskaffenhet. Höstbetet kan nog sägas hava varit gott. Det kunde också utnyttjas länge på grund av att fränsett ett par lindrigare nattfroster i början av september ingen frost förekom förr än i slutet av oktober.

På grund av den kalla våren och den i följd därav i de flesta fall sena sädden blev spannmålsskörden i genomsnitt dålig både beträffande kvalitet och kvantitet. Rotfruktskörden blev av ojämn beskaffenhet.

1944 års skörd var alltså i stort sett beträffande kvantitet en ganska god skörd men kvaliteten har nog lämnat åtskilligt övrigt att önska. Det goda höstbetet gjorde dock att djuren installades i gott skick. Djurstockens storlek är ungefär densamma under vintern 1944/45 som under vintern 1943/44.

På grund av den fortsatta materialbristen och bristen på arbetskraft hava även under 1944 nybyggnader och förbättringar av ladugårdar och stall skett i mycket ringa omfattning. De förut av veterinärerna anmärkta felen: byggnadssätt och inredning kvarstå därför i huvudsak. Att hoppas är att efter krigets avslutning bättre möjligheter skola uppkomma för jordbrukarna att fullt effektivt genom ny- eller ombyggnad avhjälpa bristfälligheterna, vilka åsamka jordbrukarna direkta ekonomiska förluster samt dessutom ökat och otrevligare arbete.

Den under 1943 vid Västerbottens läns slakteriförenings slakteri i Böleå vid Umeå uppförda livdjursladugården har nu använts under ett år och visat sig fungera mycket bra. Den har också verkat som en utmärkt välbelägen instruktionsladugård för jordbrukarna i södra länsdelen. Vid distriktslantbruksmötet i Umeå sommaren 1944 fick jag också tillfälle att i Egnahemsstyrelsens där anordnade instruktionsladugård visa mina inredningsdetaljer, för vilket jag är Egnahemsstyrelsen stort tack skyldig.

Hästaveln. Intresset för denna avelsgren är icke i något avseende särskilt markerat. Hästpriserna hava ju nu under flera år varit ganska höga men antalet födda föl är dock i förhållande till Västerbottens läns häststock alldeles för lågt. Hästar måste därför inköpas från de sydligare delarna av landet. Detta verkar i det långa loppet icke fördelaktigt på den västerbottniska häststammens frihet från ardenner-

inblandning. Huru en hästavel skall kunna skapas, som gör Västerbottens län självförsörjande beträffande arbetshästar är en mycket svårlost fråga, som bör mera uppmärksammas än som hittills skett.

Nötkreatursaveln. Även här är intresset ungefär sådant det här brukar vara. Från och med den 1 januari 1946 träder tjurbesiktningstvång i kraft inom den största delen av länet. Man håller nu på med att köpa tjurkalvar med tillräcklig härstamning för att kunna godkännas som avelstjurar. Att hoppas är att detta tvång skall betyda en ökad förståelse för avelsmaterialets betydelse. För att gott resultat skall vinnas måste dock en rationellare utfodring också gå hand i hand med djurstockens förbättring.

Svinaveln. Denna avel synes avsevärt öka i omfång. Härtill har nog i avsevärd grad den smågrisförmedling, som Västerbottens slakteriförening bedrivit under ett par års tid, bidragit. Till att börja med kunde endast ett fåtal här uppe födda grisar uppbibras medan största delen av de försålda grisarna voro födda i sydligare delar av landet mest i Skåne. För närvarande utgöra de i Västerbotten födda grisarna minst hälften av antalet. Även kvaliteten på de här födda grisarna har blivit allt bättre.

Tillgången på slaktade svin vid slakterierna och köttbesiktningsbyråerna har också avsevärt ökat under år 1944.

Fåraveln. Här synes också ett ökat intresse förefinnas. Antalet slaktade får inom länet har också visat ökning under 1944.

Hönsaveln. Foderbristen har ju under flera år varit i hög grad hindrande för hönsaveln. Den synes dock i någon mån hava bemästrats och i åtskilliga hönsgrårdar har man åter kommit i gång. Fortfarande ser man, emellertid även den avart av hönsskötsel, där hönsen få gå lösa i ladugårdarna. En god hjälp till att förhindra detta oskick äro de bestämmelser, som gälla för s. k. tuberkulosfria områden, d. v. s. sådana områden som äro fria från nötkreaturstuberkulos. Ett sådant område är ju Västerbottens län. Man har ju alltså här möjligheten att beivra hållandet av lösgående höns i ladugårdarna.

Emellertid frågar man sig varför detta oskick ej kan förbjudas inom hela riket genom en paragraf i vår hälsovårdsstadga.

Pälsdjursaveln. Denna avel har fortfarande svårigheter på grund av bristen på foder. Pälsdjurstammarna synas dock under sista året hava visat en mindre ökning.

Allmänna hälsotillståndet. Detta har enligt samtliga veterinärers rapporter i stort sett varit gott. Antalet behandlade fall 25 972 (23 263) är c:a 10 % större än 1943. Denna ökning anse veterinärerna mera bero på ökade djurvården och ökad djurstock än på större sjuklighet.

Bristsjukdomarna hava enligt flera veterinärers åsikt ökat, vilket nog torde bero på bristfälligheter i det skördade höet både 1943 och 1944, särskilt lappmarksveterinärerna hava anmärkt på bristsjukdomarnas ökade frekvens. Veterinärerna i Västerbottens län hava nog på sista tiden särskilt intresserat sig för bristsjukdomarnas problem och djurägarna hava på detta sätt fått mera klarhet om nödvändigheten av att giva djuren som tillskott till fodret mineralämnen. Den goda upplysning som lämnats har nog bidragit till att stäcka verksamheten för vissa firmor, som till oblyga priser genom kringresande agenter eller långväga rikssamtal försålt mineralfoder, som i huvudsak innehållit krita. Djurägarna börja numera förstå att korna i huvudsak behöva fosfathaltiga mineral medan grisarna behöva kalk.

3. Hygieniska inspektioner.

Inspektion utav slakterier m. m., jämlikt § 8 f) i gällande veterinärinstruktion, har under året företagits. I årsredogörelserna hava länsveterinärerna lämnat en sammanställning av sina synpunkter på årets inspektioner. Vissa av dessa torde vara av mera allmänt intresse och hava därför här medtagits:

Stockholms län. Hygieniska inspektioner hava under året företagits inom inalles 66 speceri- och matvarubutiker, 26 köttaffärer, 2 fiskaffärer, 14 mjölkbutiker, 6 korvfabriker, 5 slakterier och 1 serveringslokal samt 3 mejerier. Den hygieniska standarden i butikslokalerna är fortfarande genomgående god, även om kristidsförhållandena medfört vissa svårigheter i fråga om underhållet och nyanskaffning. Ransoneringen har medfört i oerhörd grad ökat arbete för personalen och då denna även delvis varit inkallad till militärtjänst har det stundom förekommit anmärkningar för bristande ordning och snygghet. Härtill har förmodligen även det förhållandet bidragit att inspektioner sedan år 1939 icke förekommit i samma omfattning som före kriget.

Uppsala län. Under året har enligt en av Kungl. Medicinalstyrelsen godkänd resplan, vilken uppgjorts i samråd med förste provinsialläkaren, hygieniska inspektioner företagits inom länets södra del motsvarande Bålsta och Enköpings provinsialläkaredistrikt.

Inspektionerna ha inalles omfattat 65 lokaler för hantering eller försäljning av animala livsmedel nämligen, 1 mejeri, 4 slakterier (1 med A- och 3 med B-tillstånd), 5 mjölkbutiker och 19 affärer, dels rena charkuteriaffärer, dels sådana med egen avdelning för färska matvaror. Slutligen har inspekterats 36 s. k. speceriaffärer. I dylika affärer försäljas färska köttvaror i mindre utsträckning, oftast endast på beställning.

Försäljning av färska köttvaror och smör sker praktiskt taget i varje lanthandel. Flertalet hava för detta ändamål anskaffat kyldisk eller kylskåp, men särdeles primitiva lokaler utan varje form av kylanordning och ventilation påträffas fortfarande. Inom vissa större affärer finnes ofta en speciell avdelning för försäljning av livsmedel, ibland rent av elegant och stadsliknande. Små privata slakterier äro ofta särdeles bristfälliga och ohygieniska.

Hälsövernämnden i landsortskommunerna synes i många fall ha varit alltför liberal med att bevilja tillstånd härvidlag, vad antingen detta nu berott på bristande kunskaper eller intresse. Det synes mig i hög grad önskvärt, att mera detaljerade minimi-standardfordringar uppställas för dessa olika slag av livsmedelslokaler.

Södermanlands län. Enligt av K. Medicinalstyrelsen fastställd resplan har länsveterinären företagit inspektion av — — — (hygienisk inspektion) av mejerier, slakterier, korvfabriker, charkuteri- och mjölkbutiker. — — — Hygienisk inspektion har verkställts i Trosa, Katrineholm, Nyköping, i municipalsamhällena Gnesta, Sparreholm, Flen, Valla, Vingåker och Oxelösund samt på landsbygden söder om stambanelinjen Gnesta—(Vingåker)—Högsjö.

Antalet mejerier inom nämnda område är 8. Samtliga äro i mycket gott skick med undantag av mejeriet (skumstationen) i Vagnhärad. Det har icke omändrats enligt mejeristadgans föreskrifter och kommer att nedläggas. Innehavaren (Mjölkc-centralen i Stockholm) har beviljats tillstånd att tills vidare använda det.

Inom det inspekterade området användas f. n. 17 slakterier. Till följd av att lanthbrukarna under senaste åren i stor utsträckning anslutit sig till slakteriföreningarna, ha en del små slakterier nedlagts. De använda slakterierna äro i allmänhet väl hållna. För ett slakteri (Vagnhärad) har föreskrivits grundlig reparation, för några andra mindre reparationer eller ommålning.

Korvfabrikernas antal har reducerats, enär åtskilliga charkuteriaffärer, som förr hade egen tillverkning, numera köpa varor från större företag. Samtliga fabiker, 28 st., ha besökts. Anmärkningarna ha här varit få, i allmänhet har det gällt målningen.

Inspektionen av charkuteriaffärerna, 101 st., och mjölkbutikerna, 83 st., gav anledning till få anmärkningar. I många mjölkbutiker på landsbygden saknade personalen friskintyg. En del diverseaffärer ha även besökts. Som allmänt omdöme

om dessa kan sägas att standarden synes bli bättre, och det är numera mycket vanligt att kylskåp (kyldisk) finnes för förvaring av smör, ost och köttvaror.

Östergötlands län. De hygieniska inspektionerna ha under år 1944 omfattat länets norra och västra delar, omkr. hälften av länet, varvid städer, samhällen och de kommuner på landsbygden besökts, där mejerier, mjölkaffärer, slakterier, charkuterier och charkuteriaffärer hava förekommit. Inspektion har verkställts i sammanlagt 168 lokaler.

Förutom hushållsslakt försiggår så gott som all slakt i slakthus och kontrollslakterier. Endast två enskilda slakterier finnas inom det inspekterade området och dessa bedriva endast ringa slakt. Även charkuteritillverkningen koncentreras alltmer till större fabriker. Åtskilliga affärsidkare, vilka förut själva tillverkat charkuterivaror, köpa nu sådana från större företag.

Några mejerier ha ännu icke försatts i sådant skick, som mejeristadgan föreskriver. Orsaken härtill är, att de äro avsedda att läggas ner i avsikt att koncentrera mejeridriften till större mejerier. Under sådana förhållande och med hänsyn till rådande kristid har jag icke ansett mig böra yrka på tillämpning av mejeristadgan. Givetvis måste dock mejerierna fylla hälsovårdsstadgans föreskrifter.

På grund av gummi- och oljeresriktioner har flertalet charkuteribilar för kringföringshandel inställt. Följden härav har blivit, att ett stort antal diverseaffärer på landsbygden börjat försälja chakuterivaror och även färskt kött. De härför inrättade charkuteriavdelningarna äro ofta mörka, trånga och dåligt ventilerade, varför många anmärkningar måst göras. En del affärer har insatt kyldisk i diversebutikerna, varifrån också färskt kött säljes. Flertalet av dessa butiker med kyldisk rekvirerar styckat kött från större företag. Jag har, med hänsyn till svårigheten att erhålla färskt kött på landsbygden, ansett mig böra tillsvidare godtaga sådan försäljning. Däremot har jag förbjudit styckning av kött i diverseaffär utan särskild charkuteriavdelning.

Kronobergs län. Vid tidigare inspektioner påvisade missförhållanden ha i allmänhet undanröjts, men önskvärt vore, att hälsovårdsnämnderna mera energiskt ägnade sig åt tillsynen av särskilt charkuterierna.

Gotlands län. Inspektioner hava under året utförts i Gotlands södra härad, varvid 14 mejerier, 2 mjölkbutiker, 1 slakteri och 3 charkuteributiker besiktigats. Dessutom har 3 slakterier och 3 charkuterifabriker i norra häradet inspekterats.

Mejerierna äro på några undantag tillfredsställande, ett par t. o. m. föredömliga. Vattenfrågan vållar på en del håll stora svårigheter och kontrollen av det vatten, som användes i livsmedelshanteringen överhuvud taget är mycket bristfällig. Hälsovårdsnämnderna synas icke nog beakta denna sak. Prov av vatten bör tagas ofta, även om det första provet visat sig tillfredsställande, ty vattnets beskaffenhet i samma vattentäkt varierar ofta.

Blekinge län. Under året ha av mig inspekterats 17 slakterier, 21 charkuterifabriker, 38 charkuteriaffärer, 33 diverseaffärer med försäljning av kött och charkuterivaror, 7 mejerier, 15 mjölkbutiker och 1 fiskaffär.

Som totalomdöme om de inspekterade rörelserna gäller, att i många fall goda framsteg gjorts. Påtalade brister ha i de flesta fall avhjälpts, och givna direktiv följts. Dock finnas ännu näringsidkare, vilka antingen icke förstå eller icke vilja förstå nödvändigheten av ordnad hygien, och att gällande lagar och föreskrifter skola följas. De hygieniska förhållandena inom livsmedelshanteringen få i stort sett anses tillfredsställande.

Kristianstads län. Hygieniska inspektioner hava under året verkställts inom 34 kommuner av samtliga mejerier, mjölkaffärer, charkuterifabriker, charkuteriaffärer, slakterier, fiskaffärer samt diverseaffärer med försäljning av färska charkuterivaror. Denna inspektion har omfattat 18 mejerier, 49 mjölkaffärer, 23 charkuterifabriker, 63 charkuteriaffärer, 16 slakterier, 5 fiskaffärer och 63 diverseaffärer.

Mejeriernas standard är i allmänhet god. De under året besiktigade hava med ett par undantag varit i överensstämmelse med mejeristadgan. De flesta anmärkningarna hava varit defekter i och omkring mottagningsbryggan samt bristande förtenning av mejerikaren. Det synes vara önskvärt, att rostfri plåt i ännu större utsträckning kommer till användning som material för dessa behållare. Vattnet har i en del fall icke varit oklanderligt, och föreskriven läkareundersökning av personalen har icke alltid varit verkställd. Utrymmet i mottagningen är på flera ställen allt för litet i förhållande till den mottagna mjölkkvantiteten, vilket kommer att förorsaka svårigheter vid kärldesinfektionen under en kommande mul- och klövsjuepizooti.

Mjölkkaffärerna, som i stor utsträckning äro placerade i källarlokalerna äro ofta fuktande, varför jag i en del fall anmodat hälsovårdsnämnd att taga utdömnings av dem under prövning och i övrigt tillrätt åtgärder för eliminering av fukten. Bristen av kylanordning för mjölken har i ett flertal fall påtalats liksom bristen av mjölkomrörare.

Charkuteriaffärerna gävo som vanligt anledning till relativt få anmärkningar. Enstaka avsidades liggande charkuteriaffärer med synbarligen liten omsättning lämnade emellertid mycket övrigt att önska, såväl med avseende på inredning som renhållning. På enstaka sådant ställe saknas ännu kylanordning.

Charkuterifabrikerna gävo i många fall anledning till anmärkningar. Dessa gällde i flertalet fall bristande ventilationsanordningar samt avsaknad av isolering av kokgryta och rökintag från den övriga rörelsen. Till människoföda otjänliga varor samt dålig saltlake påträffades i enstaka fall. Bristande underhåll av redskap samt bristande renhållning påtalades i många fall. Rörelsen i slakterierna är med få undantag liten, varför man sällan påträffar något slakteri, där slakt pågår. Lokalerna äro ofta primitiva men kunna anses vara tillräckliga för liten rörelse. Ventilations- och avloppsförhållandena hava emellertid ofta givit anledning till anmärkning.

Kombination av diverseaffär med försäljning av färska matvaror är icke lycklig ur hygienisk synpunkt. Denna kombination synes emellertid vara ofrånkomlig i avlägset liggande smärre samhällen, där specialaffär i charkuterivaror icke lönar sig. I flertalet av sådana under året inspekterade diverseaffärer har avsaknad av ventilationsanordningar och lämplig golvbeklädnad påtalats. I regel förekomma skåp i affärerna för matvaruförvaring, men dessa skåp sakna oftast ventilationsanordning till det fria.

Göteborgs och Bohus. De hygieniska inspektionerna av lokaler för livsmedelsbantering o. d. hava omfattat 8 mejerier, 16 slakterier och 338 andra näringsidkare inom födoämnesbranschen jämte tillhörande vattentäkter m. m. Därjämte hava 3 tjänsteveterinärers arkiv och ett mjölklaboratorium samt 2 tjänsteveterinärbostäder med tillhörande s. k. sjukstall inspekterats; summa 368 (315) inspektionsställen. Beklagas måste, att av statsekonomiska skäl inga ladugårdsinspektioner kunnat få ske i samband härmed, vilket otvivelaktigt vore synnerligen behöfligt.

Skaraborgs län. Föremål för inspektion ha varit 70 charkuteriaffärer och fabriker, 12 mejerier, 46 lantaffärer, som handla med livsmedel, 1 arkiv- och andra inspektioner, eller sammanlagt 132 förrättningar. Dessutom ha ett flertal mjölkaffärer och andra livsmedelsbutiker besiktigats, utan att de särskilt ha angivits.

I charkuterifabrikerna har i allmänhet god ordning och skötsel kunnat konstateras, men på flera håll har anmärkning gjorts över illa diskade blandningsmaskiner. Här skola knivbladen alltid löstas efter dagens arbete och ligga lösa i tråget tills maskiner på nytt skola användas. Springorna mellan rullarna på axeln äro nämligen farliga smutsgömmor. I två fall konstaterades färgning av charkuterivaror, vilket hos vederb. hälsovårdsnämnd anmäldes för laga åtgärder.

Charkuteriaffärerna äro i regel snygga och välskötta, men flera äro små med otillräckliga utrymmen. Under den värsta kristiden blev det allt mera vanligt,

att försäljning av grönsaker och rotfrukter infördes i köttaffärerna. Detta är en icke önskvärd utveckling. Skall överhuvud sådan försäljning tillåtas, fordras som oeftergivligt villkor, att grönsakerna hållas strängt skilda från kött och andra animala livsmedel för undvikande av den risk, som alltid föreligger, att dessa senare varor kunna bli infekterade av fäkaliebakterier o. d.

Av de under året besökta mejerierna är det endast Skövde mejeri, som installerat disknings- och resttömningsmaskin. Tidans mejeri har köpt dylik, men ännu icke fått den levererad. Mejerihanteringen i länet har övergått till storindustri med en utpräglad specialisering på tillverkning av vissa varuslag såsom olika ostsorter, smör, messmör, steriliserad grädde och torrmjolk m. m., sedan alla de små privatmejerierna blivit nedlagda. Detta har gjort, att leverantörernas antal vid varje mejeri blivit betydande. På detta sätt kommer det mjölk från allehanda besättningar, av vilka ett stort antal icke äro reaktionsfria vis å vis tuberkulos eller ens delta i tuberkulosbekämpandet. Rest- och spillmjolk kan därför vara ett faromoment för de friska besättningarna, när transportflaskorna återsändas odiskade från mejerierna. Enligt vad jag i min senaste årsredogörelse påvisat, skulle arbetskraft hos leverantörerna och tillvaratagandet av restmjölken här i Skaraborgs län representera ett årligt penningvärde av ca $\frac{3}{4}$ miljon kronor, alltså ett betydande kapital. Kommer härtill trevnaden i lanthemmen, om kvinnorna slippa det omständliga och tunga arbetet med mjölkflaskornas diskning, anser jag att mejeriföreningarna genom anskaffande av diskningsmaskiner på ett ej föraktligt sätt skulle kunna bidra till stoppandet av den kvinnliga flykten från landsbygden och såmedelst på flera sätt gynna sig själva.

Lantaffärernas standard har visat en glädjande förbättring, och ett stort antal av dem kunna ur hygienisk- och inredningssynpunkt väl mäta sig med städernas bästa affärer. Den ene lanthandlaren efter den andre bygger nytt eller moderniserar sina lokaler med bl. a. kyldisk eller kylskåp för livsmedelsförvaringen. Ett gammalt ont, som dock ofta släpar med till f. ö. moderna lokaler, är den fasta mjölbingen, som ur hygienisk synpunkt är alldeles förkastlig. Vid inspektionerna ser man ofta, att mjölet i sådana bingar är förorenat av damm och smuts, som faller ned från locket, och mycket ofta finner man sommartid mjölet invaderat av parasiter av olika slag. När i dessa dagar uppmanas till kamp mot mjölbaggens, borde hälsovårdsmyndigheterna i stad och på land på allvar ta i tu med avskaffandet av de fasta mjölbingarna i affärer och bagerier. Tippbingar eller lösa lådor, som vid behov kunna diskas ute i fria luften, böra ersätta de fasta bingarna överallt.

Brott mot gällande köttbesiktningsföreskrifter har icke iakttagits.

Värmlands län. — — — Över de vid inspektionerna gjorda iakttagelserna hava särskilda rapporter avgivits. Enligt ingångna meddelanden hava påpekade missförhållanden i fråga om lokaler och renlighet i allmänhet genom hälsovårdsnämndernas försorg rättats till. Innehavarna av fordon för kringförsörjning med kött och charkuterivaror befunnos endast i mindre antal fall hava vederbörligen låtit besiktiga dessa fordon, vilket föranledde skrivelse till länsstyrelsen i ärendet. Hälsovårdsnämnder och polismyndigheter i länet ålades av länsstyrelsen att bättre vaka över denna gren av livsmedelshygienen. En del fordonsinnehavare åtalades och bötfälldes.

Vid inspektion av nyssnämnda nötkreatursbesättningar iaktogs, att orsaken till den dåliga mjölk kvaliteten i en del fall berodde på allmänt dålig ladugårdshygien. På andra ställen framgick, att brister i mjölkkärlens rengöring och mjölkens kylning berodde på dåliga eller avlägsna vattentäkter. Jordbrukarhustrun får ofta bära allt vatten för gårdens behov långa sträckor, och det är lättförståeligt, att vattnet till diskning och kylning sparas så mycket som möjligt. Hjälp från det allmännas sida till bättre vattenförsörjning är mångenstädes synnerligen önskvärd. På grund av gällande trafikrestriktioner sändas somliga mejeribilar ut redan myc-

ket tidigt på morgnarna för att hämta mjölken. En del leverantörer föredraga då att behålla morgonmjölken hemma till nästa dag. Den underkastas då ofta en mycket otillfredsställande kylning, och resultatet kan endast bli försämrad kvalitet.

Västernorrlands län. Enligt av Medicinalstyrelsen fastställd resplan har under tecknad under året företagit inspektioner dels av livsmedelslokaler inom Ångermanland, dels distriktsveterinärarkiven i Nyland, Långsele, Ramsele och Backe.

Såsom framgår av den till K. Medicinalstyrelsen ingivna rapporten över de hygieniska inspektionerna — vilka tagit sammanlagt 20 dagar i anspråk — ha därunder besökts sammanlagt 53 slakterier, 37 charkuterifabriker, ett större antal matvaru- och diverseaffärer samt 5 mejerier.

Det allmänna intrycket av dessa inspektioner har på det hela taget varit rätt tillfredsställande. Alltjämt finnas dock många charkuterifabriker inrymda i lokaler, som ursprungligen byggts för annat ändamål och följaktligen äro mindre väl lämpade för livsmedelshandtering. I fråga om lokalernas skötsel och varornas hygieniska behandling föreligga ävenledes stora variationer, beroende på företagares sinne härför och hälsovårdsnämndernas övervakning. De många små slakterierna på landsbygden skötas i allmänhet rätt väl, och endast i fyra fall har åtal behövt föreslås eller ifrågasättas. Den personliga hygienien vid charkuterifabrikerna lämna ofta en hel del övrigt att önska, i det att personalen alltför länge dröjer med att byta smutsiga arbetskläder mot rena. Detta missförhållande kan delvis förklaras av den rådande knappheten på tvättmedel ävensom den alltför sparsamma tilldelningen av textiltioäng. Det är emellertid fara värt, att personalens sinne för renlighet därigenom avtrubbas.

Ett problem, som under krisåren varit särskilt besvärligt, är frågan om en hygienisk *transport* av köttet från slakterierna till konsumtionsorterna. Den samlastning av kött med andra varor, som nu ofta måste ske, inverkar givetvis menligt. En omsorgsfullare emballering av köttet borde dock kunna ske. Ofta föreligger ren vårdslöshet härvidlag. En skärpning av övervakningen av dessa transporter är av nöden, och i detta syfte har jag inlett samarbete med statspolisens i länet.

I fråga om undersökningarna på *vattenhalt* och bindemedel i charkuterivarorna har endast en obetydlig förbättring ägt rum. Från hälsovårdsnämndernas sida är övervakningen av gällande föreskrifter på de flesta håll alltför ofullständig, delvis beroende på att undersökningskostnaderna fortfarande äro för höga. Ett belägg härför återfinnes f. ö. i den nyligen utkomna årsberättelsen för 1943 från Statens Institut för folkhälsan — som väl oftast tar hand om dessa undersökningar — antalet undersökta prov på vattenhalt uppgick till endast c:a 1 800 st. I detta sammanhang kan meddelas, att enbart i Härnösand — där jag själv anordnat undersökning på vattenhalt — tagas över 200 prov per år. En kontroll av ifrågakarande slag måste vara kontinuerlig, om den skall bli effektiv.

Uti inspektionsrapporten har jag vidare framfört mina betänkligheter mot bestämmelserna om förbud mot användning av hästkött i *falukorv*, på däri närmare anförda grunder.

I fråga om *mejeriernas* hygieniska standard göras fortfarande goda framsteg. Under året har ett nytt, ultramodernt mejeri invigts i Örnsköldsviksorten.

I samband med mejeriinspektionerna har konstaterats, att mjölken från åtskilliga leverantörer fortfarande visar dålig hållbarhet under den varmare årstiden. En kraftig höjning av de nu gällande avdragen på priset för undermålig mjölk vore därför på sin plats. Såsom jag tidigare påpekat, vore en övervakning från hälsovårdsnämndernas sida — med avstängning av särskilt försumliga leverantörer — även av behovet påkallad.

Från provsialläkaren i Trehörningsjö har framförts önskemål om att leverantörerna borde mera allmänt åläggas att vid vägarna uppsätta s. k. mjölkbord eller mjölk-kurar för flaskornas skydd mot förorening. Förslaget är gott och förtjänar att föras vidare.

Jämtlands län. Inspektioner hava under året verkställt av slakterier, mejerier och distriktsveterinärarkiv inom östra och södra delarna av länet. Livsmedelsaffärerna hava ej inspekterats, enär dessa lokaler i stor utsträckning äro av sådan beskaffenhet, att de först efter genomgripande reparationer kunna bringas i överensstämmelse med hälsovärdestadgans fordringar, och det visat sig, att under rådande krigsförhållanden brist på material och arbetskraft på många ställen lagt hinder i vägen för erforderliga byggnadsarbeten och i andra — och sannolikt ännu talrikare — fall denna omständighet utan giltig orsak åberopats som skäl för att anbefallda åtgärder ej vidtagits. Vid sådant förhållande har jag ansett, att, därest särskilda skäl ej föreligga, det bör anstå med vidare inspektion av affärslokaler intill dess kriget är över och normala förhållanden åter inträtt.

Västerbottens län. Under året har länsveterinären företagit inspektionsresor till vissa delar av länet speciellt Skellefteåtrakten för undersökning av slakterier, charkuterifabriker, mejerier och matvarubutiker m. m. Som allmänt resultat av inspektionerna kan anföras:

De enskilda slakterierna hava i regel använts i ganska ringa omfattning. Deras utrustning är därför och kan icke göras annat än mycket enkel. Möjligheterna att tillvarata biprodukterna äro därför icke stora. Man gör dock i regel så mycket, som möjligt är, för att utvinna det, som går att erhålla ur slaktdjuren. Stordriften vid kontrollslakterierna ger dock dessa ett starkt övertag, som de också söka utnyttja.

Beträffande mejerierna har samma utveckling skett. Småmejerierna hava praktiskt taget helt försvunnit och de relativt stora mejeriinrättningar, som nu finnas inom länet, äro i regel mycket väl utrustade. De mejerier, som icke under senaste tiden nybyggt, hava redan avsevärt förbättrats och även inom de närmaste åren skola de ersättas med nya anläggningar.

Beträffande de alltför lågt placerade mottagningsbassängerna i de nya mejerierna måste anmärkas att man ingenstädes anordnat något slag av skydd. Även om ett sådant göres av enklast möjliga och billiga konstruktion, kan det dock i hög grad fylla sin uppgift.

I matvarubutikerna måste man nog säga att en del förbättringar skett. På flera ställen har jag emellertid konstaterat, att man i samband med anordnandet av värmeledning stängt evakueringspipan i muren, så att ventilationsmöjligheterna stängts. Efter denna tillstängning har det ofta visat sig besvärligt att anordna ny evakueringspipa, enär bostadsrum finnas på övre våningen, utan man blir tvungen att installera en fläkt. Det är förvånansvärt, att handelskåren icke förstår det felaktiga i ett sådant förfarande som att stänga evakueringsanordningarna. Man tycker också att värmeledningsentreprenörerna borde förstå och övervaka, att icke murpipor som ombesörja ventilationen i butikerna bliva tillstängda. Jag har tyvärr konstaterat att det i flera fall varit just dessa yrkesmän, som föreslagit tillstängningen. Min förhoppning är emellertid att de affärsmän som gjort detta fel skola underrätta sina kolleger om det fel de begått samt varna dem för att göra samma fel.

Bruket att sälja kött, syltor o. dyl. lättförstörbara födoämnen i diversebutiker synes bliva alltmera vanligt. Nödvändigt är därför att diversebutikerna bliva alltmera övervakade.

I många diversebutiker har man också börjat mjölkförsäljning utan att lämpliga utrymmen och inredning anordnats. I sådana fall borde vederbörande mejeriinrättning, som levererar mjölken, vara medansvarig. Ett mejeriföretag, som säljer till en butik för återförsäljning, borde hava så pass stor aktning för sina produkter, att det icke låter dem distribueras hur som helst. I dåligt rustade butiker borde nog mjölken endast få säljas i förseglade kärl, flaskor, särskilt preparerade påsar e. d., som skulle kunna förvaras i kylskåp eller kylrum.

Vad beträffar varuvården i diversebutikerna är denna i regel god. Undantagen endast bekräfta regeln.

Norrbottnens län. Genom att arbete med den evakuerade finska befolkningens boscak direkt avlöste rots-bekämpandet, fick jag ej tid att verkställa den hygieniska inspektionsresa, som jag enligt av Medicinalstyrelsen godkänd resplan skulle hava verkställt i Luleå, Kalix och Torne älvdalar.

Producentföreningens i Luleå mejeri har jag underkastat fortlöpande kontroll, liksom de närbelägna mejerierna i Ersnäs och Alvik. Samtliga tre äro undermåliga och ha för många år sedan utdömts såsom mejerier, då de ej stå i överensstämmelse med mejeristadgans föreskrifter. Kungl. Lantbruksstyrelsen har dock medgivit dispens med ombyggnad av Producentföreningens mejeri i Luleå, som blir allt olämpligare för sitt ändamål. T. o. m. Norrbottens Producentförening har insett nödvändigheten av att detta snabbt kommer till stånd, men svårigheten av att skaffa lämplig tomt i Luleå har hittills omöjliggjort byggnadsplanernas realiserande.

Om ej lämplig tomt anskaffas till i sommar vid av mig verkställda livsmedels-hygieniska inspektioner, så att byggnad av nytt mejeri kan igångsättas, kommer jag att anhålla om Medicinalstyrelsens ingripande.

III. Sjukdomar bland husdjuren.

Siffror inom klammer [] avse föregående år.

De smittsamma husdjurssjukdomar på vilka lagen om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilagen) den 12 april 1935 (nr 105; B. 19) med däri gjorda ändringar den 9 maj 1941 (nr 341; B. 20) äger eller kan äga tillämpning finnas reglerade genom följande nådiga kungörelser:

dels kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106; B. 20) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar med däri gjorda ändringar den 29 oktober 1937 (nr 839; B. 30), den 15 augusti 1938 (nr 545; B. 31) samt den 9 maj 1941 (nr 342; B. 21),

dels kungörelsen den 31 januari 1936 (nr 22; B. 5) angående tillämpning inom Norrbottens län å sjukdomen smittsam blodbrist hos häst (*anaemia infectiosa equi*) av vissa föreskrifter i lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilagen) samt kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar,

dels kungörelsen den 22 december 1939 (nr 881; B. 55) angående tillämpning av epizootilagen å sjukdomen infektiös laryngotracheit hos höns m. m.,

dels kungörelsen den 26 maj 1944 (nr 249; B. 22) angående tillämpning av epizootilagen å en valpsjukeliknande sjukdom,

dels förordningen den 20 juni 1941 (B 48) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur,

dels kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387; B. 47) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur.

Under året har epizootilagen ägt tillämpning å följande sjukdomar bland husdjur: mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka hos nötkreatur, svinpest, rots hos häst, vattuskräck, koppor hos får, mjältbrand, frasbrand hos idisslande djur, skabb hos häst och får, hönspest och hönskolera, smittsam kastning hos häst, smittsam blodbrist hos häst, infektiös laryngotracheit hos höns, en valpsjukeliknande sjukdom samt tuberkulos hos nötkreatur, beträffande denna sista sjukdom endast inom de områden som finnas angivna i k. kungörelsen den 17 mars 1944 (nr 118; B. 10) med förordnande jämlikt 1 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Av ovannämnda sjukdomar har under året endast följande förekommit: mjältbrand, frasbrand, svinpest, smittsam blodbrist hos häst samt tuberkulos hos nötkreatur.

Förutom här omförmälda sjukdomar äro statliga åtgärder föreskrivna mot sjukdomen hönstyfus genom k. kungörelsen den 20 november 1931 (nr 402; B. 27) angående åtgärder mot (hönskolera, hönspest) och hönstyfus. Sjukdomen har under året förekommit.

1. Mjältbrand.

År 1944 blevo 22 (22) besättningar smittade av mjältbrand med 22 (22) dödsfall. Av de döda djuren voro 21 (21) nötkreatur och 1 (1) häst. Fördelningen av de inträffade fallen inom de olika länen framgår av nedanstående sammanställning.

Tab. B. Förekomsten av *mjältbrand* och *frasbrand* inom de olika länen år 1944 jämte översikt för åren 1940—1943.

L ä n	Mjältbrand		Frasbrand		L ä n	Mjältbrand		Frasbrand	
	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur		Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur
Stockholms stad . .	—	—	—	—	Skaraborgs län .	1	1	—	—
Stockholms län .	1	1	—	—	Värmlands » .	—	—	—	—
Uppsala » .	1	1	—	—	Örebro » .	3	3	—	—
Södermanlands » .	1	1	—	—	Västmanlands » .	1	1	—	—
Östergötlands » .	—	—	—	—	Kopparbergs » .	—	—	—	—
Jönköpings » .	—	—	—	—	Gävleborgs » .	—	—	—	—
Kronobergs » .	—	—	—	—	Västernorrlands » .	—	—	—	—
Kalmar » .	8	8	2	2	Jämtlands » .	—	—	—	—
Gotlands » .	—	—	—	—	Västerbottens » .	—	—	—	—
Blekinge » .	—	—	2	2	Norrbottnens » .	—	—	—	—
Kristianstads » .	1	1	—	—	Summa 1944	22	22	4	4
Malmöhus » .	4	4	—	—	1943	22	22	—	—
Hallands » .	—	—	—	—	1942	24	38	5	6
Göteb. o. Boh. » .	—	—	—	—	1941	43	66	10	10
Älvsborgs » .	1	1	—	—	1940	47	82	14	14

Beträffande den sannolika smittkällan till de inträffade fallen har veterinärerna i en del fall angivit importerat kraftfoder. I andra fall har stationär smitta ansetts vara orsaken till utbrotten. Så har distriktsveterinären i Klagstorp bl. a. anfört: »För några år sedan skulle enligt uppgift en granne hava släpat en nödslaktad ko över nämnda äng, några år senare hade en ko dött under betesgång därstädes och sedan ytterligare en under misstänkta symptom. Samtliga hade införts till slakteriet i Trelleborg, efter vad det meddelats mig. Den 11 januari 1944 hade slutligen en M. tillhörig ko insjuknat och då feber ej förefanns införde han denna till Trelleborgs slakteri, där mjältbrandssmita konstaterades. Ängen har sedan ej använts till nötkreatursbete, men genom missuppfattning av meddelade föreskrifter trodde ej M. att risk för hästar förefanns.» En M. tillhörig häst dog i sjukdomen under betesgång den 1 augusti 1944. I flera fall hava veterinärerna icke kunnat finna någon förklaring till sjukdomens uppträdande.

I några fall hava djurägarna nödslaktat djuren samt insänt dem till närmaste kontrollslakteri. Att detta förfaringssätt kan medföra betydande riskmoment torde vara obestridligt. Besiktningsveterinären vid kontrollslakteriet i Örebro anför i rapport över ett vid nämnda slakteriinnrättning inträffat fall bl. a. följande: »Genom detta och ett tidigare under året inträffat fall av

mjältbrand vid slakteriet understrykes enligt mitt förmenande behovet av en sanitetsavdelning för mottagandet av nödslaktade djur. En utredning angående behovet av dylika sanitetsslaktavdelningar vid kontrollslakterierna vore enligt min mening i hög grad önskvärd.»

2. Frasbrand.

Sjukdomen, som för första gången under 1900-talet icke förekom under 1943 har under året åter inträffat inom 4 besättningar med tillsammans 4 dödsfall, samtliga bland nötkreatur.

Fördelningen länsvis av de inträffade fallen framgår av Tab. B. Frasbrandens förekomst under de olika månaderna under året utvisar Tab. C.

Tab. C. Förekomsten av mjältbrand och frasbrand under de olika månaderna av år 1944.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
<i>Antal nysmittade besättningar.</i>													
Mjältbrand	3	7	5	2	1	—	—	1	1	1	—	1	22
Frasbrand	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	4

3. Svinpest.

Som i föregående årsberättelse framhölls hade man anledning misstänka att fall av svinpest skulle komma att inträffa även under år 1944, enär import av amerikanskt fläsk förekommit under senare delen av år 1943 och detta fläsk ansågs vara av mindre god kvalitet. För att minska denna risk inskränkte Statens livsmedelskommission tilldelningen av amerikanskt fläsk till de minst svinrika trakterna av landet. Trots detta fortsatte epizootin under 1944. Sjukdomen har under året inträffat inom sammanlagt 17 besättningar. Utbrott hava förekommit inom följande län: Stockholms län — 1, Uppsala län — 1, Södermanlands län — 1, Kalmar län — 3, Malmöhus län — 2, Göteborgs och Bohus län — 1, Älvsborgs län — 1, Västmanlands län — 1, Kopparbergs län — 1, samt Norrbottens län — 4. De sista fallen inom södra Sverige uppträdde under juni månad. Under juli månad inträffade inga nya fall, men under augusti månad blossade sjukdomen ånyo upp. Denna gång inom Norrbottens län. Landet har sedan dess varit fritt från sjukdomen.

Länsveterinären i Norrbottens län anför beträffande sjukdomen därstädes följande: »I Bodens distrikt har svinpest förekommit på 4 gårdar. Sjukdomen var länge godartad, varför det visade sig svårt att få säker diagnos! Den ordinarie distriktsveterinären hade semester, vilket även försvårade arbetet. Ägaren av den först smittade besättningen hade hämtat grismat vid I 19, som föregående år hade ett utbrott av svinpest. Godkänt fläsk från denna nedslaktade besättning användes sedan till utspisning inom Bodens garnison. Vid det senare ut-

brottet hade visserligen grismaten kokts relativt väl, men grismattunnorna hade ej täckts ordentligt, varför skator hade kommit åt att släpa okokt grismat ut på svinens rastgård, vilket resulterade i årets fall av svinpest.

Det är en ganska betänklilig lucka i epizootilagen, att arméns grisar ej äro underkastade dess bestämmelser.»

4. Rots.

De under 1943 igångsatta undersökningarna inom vissa delar av Norrbottens län på förekomsten av sjukdomen rots hos häst, varöver redogörelse lämnades i föregående årsberättelse har under 1944 slutförts.

Länsveterinären i Norrbottens län anför härom följande:

»Under sommaren har samtliga hästar över 3 års ålder undersökts på förekomsten av rots inom Haparanda, Pajala, Vittangi, Gällivare och Kalix distrikt samt Råneå socken av Bodens distrikt. Blodprov för komplementbindningsundersökningar togs av samtliga förut icke undersökta hästar, medan kontrollprov medelst malleinögonprov gjordes inom förut undersökta delar av Tornedalen. Inom Pajala och Sattasjärvi byar, där rots påträffades år 1943, sensibiliserades hästarna före malleiniseringen, 6 reaktioner förekommo, varav 1 i Vittangi och 5 i Pajala distrikt. En av djurägarna i Pajala socken vägrade låta nedslakta sin häst, vilken egendomligt nog blev senare ihjälslagen av blixten. Vid obduktion kunde ej i något av fallen några rotsförändringar upptäckas, men däremot fanns i samtliga fall parasitära förändringar i lungorna och andra organ. Liknande förändringar funnos även på de fyra nordfinska hästar, som i höst vid evakueringen till Sverige slaktades efter positiv reaktion för komplementbildningsprov. Även här funnos ej heller några rotsförändringar. Det är ju inte omöjligt att vissa parasiter kunna giva pseudomalleinreaktioner liksom liknande pseudoreaktioner vid tuberkulinundersökningar.

Rotsundersökningarna förlöpte enligt de uppgjorda planerna utan störningar trots att vägarna särskilt under maj månad voro svårframkomliga. Endast till en skogsby i Pajala distrikt — Aapua — kom veterinären så sent att djurägarna hunnit gå och lägga sig och därför vägrade låta undersöka sina hästar. Aapua kommer därför att undersökas i år i stället.»

5. Smittsam blodbrist.

Länsveterinären i Norrbottens län anför i sin årsredogörelse följande beträffande denna sjukdom: »Under året har inom länet inträffat 40 fall av smittsam blodbrist. Fördelningen på de olika distrikten framgår av nedanstående:

Kalix	distrikt	4 fall	Gällivare	distrikt	3 fall
Vittangi	»	0 »	Pajala	»	8 »
Öjebyns	»	2 »	Bodens	»	0 »
Jokkmokks	»	2 »	Haparanda	»	1 »
Arvidsjaurs	»	20 »			

Tab. D. Översikt av undersökning-

Län	A. Första undersökning											
	Icke reagerande besättningar				Helt eller delvis reagerande besättningar					Summa		
	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	% besättningar utan reaktion	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	Antal reagerande djur	% reagerande djur	Antal besättningar	Summa undersökta djur	% reagerande djur
Stockholm	469	3 318	7.1	60.1	312	3 901	12.5	1 409	36.1	781	7 219	19.5
Uppsala	481	3 701	8.6	61.8	266	3 286	12.4	933	28.4	697	6 987	13.4
Södermanland . . .	769	6 028	7.8	51.4	726	6 877	9.5	2 223	32.3	1 495	12 905	17.2
Östergötland . . .	1 087	8 093	7.8	60.2	687	7 435	10.8	1 868	25.1	1 724	15 528	12.0
Jönköping	589	3 652	6.2	76.0	186	2 192	11.8	920	42.0	775	5 844	15.7
Kronoberg	721	3 141	4.4	90.5	76	994	13.1	558	56.1	797	4 135	13.5
Kalmar ¹	770	3 392	4.4	89.6	89	1 033	11.6	372	36.0	859	4 425	8.4
Öland	118	778	6.1	100.0	—	—	—	—	—	118	778	—
Gotland	27	134	5.0	100.0	—	—	—	—	—	27	134	—
Blekinge	758	2 247	3.0	97.4	20	124	6.2	55	44.4	778	2 371	2.3
Kristianstad . . .	1 475	9 124	6.2	58.2	1 059	10 514	9.9	3 925	37.3	2 534	19 638	20.0
Malmöhus	609	5 053	8.3	49.0	635	7 634	12.0	2 686	35.2	1 244	12 687	21.2
Halland	820	5 862	7.1	62.3	496	5 899	11.9	2 024	34.3	1 316	11 761	17.2
Göteborgs och Bohus	814	4 503	5.5	90.9	81	752	9.3	266	35.4	895	5 255	5.1
Älvsborg	1 943	10 941	5.6	82.8	403	3 688	9.2	1 255	34.1	2 346	14 629	8.6
Skaraborg	1 126	8 759	7.8	54.8	928	11 805	12.7	4 123	34.9	2 054	20 564	20.0
Värmland	1 330	5 967	4.5	88.4	175	1 495	8.5	604	40.4	1 505	7 462	8.1
Örebro	1 461	8 009	5.5	60.8	940	7 561	8.0	2 521	33.3	2 401	15 570	16.2
Västmanland . . .	333	2 894	8.7	46.9	377	4 738	12.6	1 324	27.9	710	7 632	17.3
Kopparberg	545	2 227	4.1	99.3	4	18	4.5	9	50.0	549	2 245	0.4
Garleberg	549	2 512	4.6	99.1	5	28	5.6	16	57.1	554	2 540	0.6
Västernorrland . .	2 029	8 077	4.0	98.8	25	161	6.4	49	30.4	2 054	8 238	0.6
Jämtland	1 034	4 287	4.1	99.3	7	33	4.7	8	24.2	1 041	4 320	0.2
Västerbotten . . .	1 705	6 935	4.1	99.0	18	67	3.7	30	44.8	1 723	7 002	0.4
Norrbottn	1 261	4 375	3.5	99.9	1	7	7.0	1	14.3	1 262	4 382	0.02
Summa	22 723	124 009	5.5	75.1	7 516	80 242	10.7	27 179	33.9	30 239	204 251	13.8

Härav synes att inte mindre än halva antalet fall ha inträffat inom Arvidsjours distrikt, vilket är det enda som haft särskilt rikligt med blodsugande insekter under sommaren. En så myggrik sommar skall ej hava förekommit på mycket länge i Arvidsjaur. De övriga distrikten hava däremot haft ovanligt ringa antal blodsugande insekter. I Arvidsjaur ha symtomen varit så typiska, att distriktsveterinären i 19 fall låtit slakta hästen direkt och endast i ett fall behövt verkställa 2 tjänsteresor.

Årets anämifrekvens visar tydligt insekternas stora betydelse vid sjukdomens överföring. Förutom den blodavtappning, som en myggsvärm utsätter djuren för, inverkar säkert insektsbettens samlade toxinverkan nedsättande på hästarnas allmäntillstånd så att de lätt falla offer för den smittsamma blodbristen. Distriktsveterinären i Arvidsjaur påpekar, att betestillgången på grund av den regniga väderleken varit mycket god. Man kan dock antaga att gräsets kvalitet varit dålig, då detta gäller gräsväxten inom större delen av länet. Han anför

¹ Utom Öland.

arna med tuberkulin år 1944.

B. Kontrollundersökning												Sammandrag		
Icke reagerande besättningar				Helt eller delvis reagerande besättningar					Summa			Antal besättningar	Summa djur	Antal reagerande djur
Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	% besättningar utan reaktion	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	Antal reagerande djur	% reagerande djur	Antal besättningar	Summa sökta djur	% reagerande djur			
1 273	20 248	15·9	99·5	106	2 064	19·5	228	11·0	1 379	22 312	1·0	2 160	29 531	1 637
1 811	27 300	15·1	91·0	180	4 702	26·1	370	7·9	1 991	32 002	1·2	2 688	38 989	1 903
2 063	33 381	16·2	93·9	134	3 181	23·7	207	6·5	2 197	36 562	0·6	3 692	49 467	2 430
4 083	61 292	15·0	94·8	223	4 764	21·4	388	8·1	4 306	66 056	0·6	6 030	81 584	2 256
4 556	43 406	9·5	97·2	132	2 015	15·3	319	15·8	4 688	45 421	0·7	5 463	51 265	1 239
1 944	13 577	7·0	96·7	67	917	13·7	322	35·1	2 011	14 494	2·2	2 808	18 629	880
3 126	33 465	10·7	98·1	62	1 359	21·9	278	20·5	3 188	34 824	0·8	4 047	39 249	650
703	6 388	9·1	99·9	1	19	19·0	12	63·2	704	6 407	0·2	822	7 185	12
333	2 495	7·5	100·0	—	—	—	—	—	333	2 495	—	360	2 629	—
475	4 783	10·1	97·3	13	157	12·1	29	18·5	488	4 940	0·6	1 266	7 311	84
5 399	63 679	11·8	94·0	345	5 610	16·3	641	11·4	5 744	69 289	0·9	8 278	88 927	4 566
4 369	88 769	20·3	93·2	319	10 972	34·4	707	6·4	4 688	99 741	0·7	5 932	112 428	3 393
3 460	35 534	10·3	91·8	310	7 062	22·8	695	9·8	3 770	42 596	1·6	5 086	54 357	2 719
3 196	27 526	8·6	98·2	58	661	11·4	163	24·7	3 254	28 187	0·6	4 149	33 442	429
5 967	54 735	9·2	97·3	166	2 259	13·6	341	15·1	6 133	56 994	0·6	8 479	71 623	1 596
3 492	44 138	12·6	90·7	359	7 976	22·2	846	10·6	3 851	52 114	1·6	5 905	72 678	4 969
3 789	30 162	8·0	96·7	129	2 093	16·2	358	17·1	3 918	32 255	1·1	5 423	39 717	962
2 242	24 291	10·8	94·4	132	2 617	19·8	244	9·3	2 374	26 908	0·9	4 775	42 478	2 765
1 759	24 238	13·8	93·3	127	2 342	18·4	265	11·3	1 886	26 580	1·0	2 596	34 212	1 589
2 823	15 933	5·6	99·4	17	292	17·2	27	9·2	2 840	16 225	0·2	3 389	18 470	36
1 316	9 690	7·4	98·1	25	203	8·1	57	28·1	1 341	9 893	0·6	1 895	12 433	73
1 332	7 699	5·8	98·4	22	150	6·8	43	28·7	1 354	7 849	0·5	3 408	16 087	92
1 849	11 483	6·2	99·4	11	77	7·0	18	23·4	1 860	11 560	0·2	2 901	15 880	26
1 473	7 542	5·1	99·1	13	88	6·8	19	21·6	1 486	7 630	0·2	3 209	14 632	49
714	4 326	6·1	98·8	9	60	6·7	16	26·7	723	4 336	0·4	1 985	8 768	17
63 547	696 080	11·0	95·5	2 960	61 640	20·8	6 593	10·7	66 507	757 720	0·9	96 746	961 971	33 772

även att på de beten, där de flesta anämifallen inträffat, ha hästar dött och kadavren blivit liggande på betet, varvid de blodsugande insekterna fått goda tillfällen att upptaga ett infekterat material från desamma.»

6. Hönstypus.

Av till styrelsen inkomna rapporter framgår att 136 (15) besättningar under året befunnits smittade av sjukdomen. Den markerade stegringen av antalet fall sedan föregående år beror på att då besättning visat sig vara smittad av sjukdomen, undersökning verkställdes å de besättningar till vilka den smittade besättningens ägare den senaste tiden levererat avelsågg eller hönsfäglar. Det har härvid visat sig att ett avelshönseri kunnat nedsmitta ett avsevärt antal besättningar. Med hänsyn härtill torde sannolikheten tala för att sjukdomen har en större utbredning än vad som framgår av tidigare årsberättelse. Anledningen till detta förhållande torde delvis vara, att de för sjukdomens bekämpande gäl-

Tab. E. Tuberkulinundersökningarnas omfattning och resultat 1935—1944.

År	Antal under-sökta djur	För första gången prövade besättningar			Antal besättningar, utan reaktion vid första undersökningen	Omprövade besättningar		
		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur
1935	252 220	7 569	67 901	10·8	5 914	7 370	184 319	2·4
1936	387 957	17 283	149 522	8·9	13 358	13 131	238 435	2·5
1937	835 382	50 869	390 654	6·3	42 467	25 459	444 728	2·6
1938	673 572	30 576	220 847	6·5	26 284	29 525	452 725	1·4
1939	909 835	37 910	265 054	7·8	32 832	50 452	644 781	1·8
1940	717 800	20 524	174 006	5·8	14 924	39 148	543 792	1·7
1941	995 272	42 629	306 968	17·9	30 849	58 540	688 304	1·9
1942	812 133	23 630	122 382	19·7	20 334	61 531	689 747	1·1
1943	865 035	23 698	138 573	9·8	19 853	66 094	726 462	0·8
1944	961 971	30 239	204 251	13·3	22 723	66 507	757 720	0·9

lande föreskrifterna äro allt för restriktiva, så att djurägare vid dödsfall i höns-besättningen äro ovilliga att insända material för undersökning. Med anledning härav pågår för närvarande utredning om möjligheterna för en ändring av bestämmelserna för bekämpandet av sjukdomen.

Tab. F. Översikt över av vissa hushållningssäll-

Hushållnings-sällskap	Antal anslutna		Antal undersökta		Antal djur pr undersökt besätt-ning	S p u t u m -			
	djur d. 31/12 1944	be-sätt-ningar d. 31/12 1944	nöt-krea-tur	be-besätt-ningar		Antal	Antal prov pr 100 under-sökta djur	Bacill-	
								Antal	% av tagna prov
Stockholms läns och stads	4 076	218	4 461	289	15·4	458	10·3	180	39·3
Uppsala läns ²	6 600	423	7 877	502	15·7	1 230	15·6	395	32·1
Södermanlands	17 886	1 437	22 491	1 773	12·7	1 993	8·9	490	24·6
Östergötlands	13 358	1 312	18 551	1 574	11·8	2 311	12·5	754	32·6
Jönköpings	4 218	392	4 212	375	11·2	266	6·3	101	38·0
Kronobergs	—	—	147	9	16·3	40	27·2	18	45·0
Kalmar N.	1 278	108	1 536	137	11·2	77	5·0	28	36·4
„ S.	—	—	248	9	27·6	168	67·7	55	32·7
Kristianstads	8 132	980	8 438	994	8·5	1 469	17·4	503	34·2
Malmöhus	9 334	815	18 609	1 600	11·6	1 419	7·6	698	49·2
Hallands	8 634	894	9 083	822	11·0	729	8·0	271	37·2
Göteborgs o. Bohus	153	15	325	22	14·8	164	50·5	31	18·9
Älvsborgs N.	2 399	208	3 235	278	11·6	331	10·2	130	39·3
„ S.	1 182	108	2 523	144	17·6	672	26·6	237	35·3
Skaraborgs	23 703	1 827	30 256	2 129	14·2	3 682	12·2	1 037	28·2
Värmlands	1 243	99	2 768	155	17·9	799	28·9	244	30·5
Örebro	14 475	1 856	16 551	1 900	8·7	1 787	10·8	613	34·3
Västmanlands	8 259	713	11 506	906	12·7	1 216	10·6	349	28·7
Summa	125 433	11 440	162 822	13 618	12·0	18 811	11·6	6 134	32·6

¹ Den kliniska tuberkuloskontrollen handhaves av medicinalstyrelsen. — ² Hushållningssällskapet har

7. Tuberkulos hos nötkreatur.

a. Medicinalstyrelsens konsulenter.

Konsulenterna ha under året förordnats att utföra 165 förrättningar, vilka dels avsett utredningar rörande tuberkulosfall, dels kliniska tuberkulosundersökningar.

b. Tuberkulosbekämpandet enligt den Bangska metoden.

De *partiella* undersökningarna med tuberkulin omfattade 8 380 djur.

Termometoden har kommit till användning vid undersökning med tuberkulin av 257 djur.

Under år 1944 har på rekvisition utlämnats 108 132 gram tuberkulin.

Översikt av undersökningarna med tuberkulin år 1944 lämnas i *Tab. D* samt åren 1935—1944 i *Tab. E*.

c. Bekämpandet av smittfarlig tuberkulos.

α. Bekämpandet enligt den Ostertagska metoden.

Av de 4 240 st. med smittfarlig lungtuberkulos behäftade nötkreaturen blevo 4 229 st. ersatta av statsmedel med 211 670 kronor. Av de ersatta djuren blevo 11 st. totalkasserade. Övriga 4 229 godkändes helt eller delvis.

I *Tab. F*. redogöres för den kliniska tuberkuloskontrollen.

skap anordnat tuberkulosbekämpande under år 1944.

p r o v		Mjölksprov			Skidsekretprov			Utlagsprocent av avslutna djur	Antal med tuber- kulin under- sökta ung- djur	Reage- rande ung- djur	% reage- rande ung- djur	Antal		Därav reak- tions- fria be- sätt- ningar	Där- av reak- tions- fria djur
f ö r a n d e		Bacill- förande			Bacill- förande							av- gång- na be- sätt- ning- ar	av- gångna djur		
Diagnosen fast- ställd mikroskopiskt (utau ympning)		An- tal	An- tal	% av tagna prov	An- tal	An- tal	% av tagna prov								
Antal	% av ba- cillföran- de prov														
64	35.6	128	4	3.1	53	7	13.2	4.7	1 964	435	22.1	59	882	43	593
137	34.7	267	3	1.1	52	11	21.2	6.2	3 294	287	8.7	97	1 277	76	979
106	21.6	142	20	14.1	67	17	25.4	2.9	13 067	2 374	18.1	309	2 979	257	2 429
95	12.6	396	12	3.0	197	18	9.1	5.9	7 911	1 132	14.3	515	5 054	450	4 235
20	19.8	17	—	—	14	4	28.6	2.5	1 075	290	27.0	127	1 414	99	1 092
—	—	3	2	66.7	1	—	—	5.0	—	—	—	4	58	4	58
5	17.9	2	—	—	1	—	—	2.2	674	117	17.4	75	724	67	634
18	32.7	2	—	—	9	—	—	—	—	—	—	9	248	4	137
125	24.9	180	8	4.4	135	21	15.6	6.5	3 417	529	15.5	416	3 636	382	3 302
257	36.8	284	4	1.4	166	16	9.6	7.7	3 517	644	18.3	337	3 880	289	3 161
77	28.4	27	2	7.4	16	9	56.3	3.3	3 948	1 530	38.8	187	1 894	156	1 495
7	22.6	30	—	—	6	—	—	20.3	100	1	1.0	16	111	16	111
63	48.5	52	1	1.9	17	5	29.4	5.7	1 355	146	10.8	75	735	61	552
101	42.6	43	1	2.3	30	1	3.3	20.2	1 266	250	19.7	47	407	46	399
475	45.8	364	13	3.6	746	58	7.8	4.7	4 185	999	23.9	181	2 955	135	2 295
98	40.2	32	—	—	54	2	3.7	19.8	937	215	22.9	65	575	55	492
194	31.6	1282	22	1.7	109	22	20.2	4.5	7 059	1 178	16.7	475	3 402	449	3 193
64	18.3	229	6	2.6	77	10	13.0	4.4	2 810	267	9.5	304	3 247	243	2 587
1 906	31.1	3480	98	2.8	1750	201	11.5	5.1	56 579	10 394	18.4	3 298	33 478	2 832	27 744

icke eget laboratorium; bakteriologiska undersökningar utföras å statens veterinärmedicinska anstalt.

β. Tuberkulos i juver och könsorgan.

I Tab. G och H redogöres för genom klinisk-bakteriologisk undersökning konstaterad juver- och könstuberkulos.

Av år 1944 på grund av juvertuberkulos ersatta 123 nötkreatur blevo 9 helt kasserade. Övriga 114 godkändes helt eller delvis. Hos nedslaktade nötkreatur i övrigt har vid köttbesiktning dessutom påvisats 147 fall av juvertuberkulos.

Av de på grund av könstuberkulos nedslaktade 363 nötkreaturen ha 200 påträffats vid undersökning, företagen på förordnande av medicinalstyrelsen sedan anmälan gjorts att tuberkulos, som antagits vara medfödd, vid slakt påvisats hos kalv.

Av år 1944 ersatta 363 könstuberkulösa nötkreatur blevo 15 helt kasserade. Övriga 348 godkändes helt eller delvis.

Tab. G. På grund av juver- och könstuberkulos nedslaktade och av statsmedel ersatta nötkreatur.

Å r	På grund av juvertuberkulos nedslaktade kor			På grund av könstuberkulos nedslaktade kor		
	I allt	Därav ersatta		I allt	Därav ersatta	
		Antal djur	Belopp, kr.		Antal djur	Belopp, kr.
1940	326	310	25 700	490	483	36 291
1941	183	176	14 048	421	413	29 273
1942	133	130	6 350	306	306	14 760
1943	142	142	7 040	344	344	16 630
1944	123	123	5 880	363	363	17 700

Tab. H. På grund av juver- och könstuberkulos nedslaktade nötkreatur inom olika län.

L ä n		Antal nötkreatur nedslaktade på grund av									
		juvertuberkulos					könstuberkulos				
		1940	1941	1942	1943	1944	1940	1941	1942	1943	1944
Stockholms	län . .	24	20	12	11	12	35	31	27	17	16
Uppsala	» . .	30	8	14	14	12	17	23	15	16	18
Södermanlands	» . .	46	22	25	20	17	32	29	25	29	29
Östergötlands	» . .	24	10	9	6	12	73	67	44	42	26
Jönköpings	» . .	5	1	1	5	2	13	16	5	6	9
Kronobergs	» . .	1	—	1	—	3	2	2	3	2	—
Kalmar	» . .	7	5	3	2	—	11	11	4	2	—
Blekinge	» . .	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Kristianstads	» . .	24	12	8	7	12	47	28	32	21	29
Malmöhus	» . .	39	30	14	14	8	81	46	29	38	42
Hallands	» . .	11	7	4	3	5	17	20	10	11	15
Göteborgs o. Bohus	» . .	—	3	—	—	—	3	3	3	5	2
Älvsborgs	» . .	11	4	1	3	3	19	14	4	9	14
Skaraborgs	» . .	46	30	22	23	17	71	75	59	102	117
Värmlands	» . .	13	2	1	2	1	10	9	5	8	10
Örebro	» . .	25	14	4	15	12	37	28	26	19	23
Västmanlands	» . .	20	15	14	17	7	21	19	14	17	13
Summa		326	183	133	142	123	490	421	306	344	363

8. Smittsam kastning hos nötkreatur.

a) Medicinalstyrelsens konsulent.

Konsulenten har under året förordnats att företaga 17 (17) tjänsteresor med tillhoppa 38 (35) förrättningar, vilka avsett meddelande av råd och anvisningar vid bekämpandet av kastsjuka.

b) Det statsunderstödda bekämpandet av sjukdomen ifråga.

Fr. o. m. den 1 januari 1944 har kastsjukebekämpandet decentraliserats till hushållningssällskapen. Sällskapens verksamhet i berörda avseende har omfattat antingen enbart den lokala ledningen av bekämpandet i länet eller också dylik ledning jämte laboratoriearbete. Decentraliserat kastsjukebekämpande har under året bedrivits i 8 län av vilka 6 utfört erforderliga undersökningar å eget laboratorium.

I tabell I. redogöres för utförda undersökningar.

Tabell I. Kastsjukeundersökningarnas omfattning under år 1944.

Laboratorium		Antalet undersökta:		
		Blodprov	Efterbördsprov	Mjölprov
Östergötl.	Hskp . . .	41 306	710	11 374
Kalmar Norra	» . . .	2 006	67	3 364
Kristianstad	» . . .	14 658	247	21 900
Malmöhus	» . . .	33 257	347	26 056
Hallands	» . . .	14 654	347	7 928
Örebro	» . . .	4 149	176	7 691
St. vet. med. anstalt	. . .	150 911	7 913	53 123
S:a		260 941	9 807	131 436

De påträffade och kvarstående kastsjukesmittade besättningarna fördela sig länsvis på följande sätt (tabell J).

Tabell J. Översikt över kastsjukesmittade besättningar och djur 1944.

L ä n	Totalantalet intill 1/1 1945 påträffade smittade		Den 1/1 1945 kvarstående smittade		L ä n	Totalantalet intill 1/1 1945 påträffade smittade		Den 1/1 1945 kvarstående smittade	
	Bes.	Djur	Bes.	Djur		Bes.	Djur	Bes.	Djur
Stockholm	260	2 335	171	1 640	Älvsborgs Norra . . .	65	202	19	98
Uppsala	130	1 453	93	1 016	Älvsborgs Södra . . .	164	463	113	386
Södermanland	240	2 117	142	1 860	Skaraborg	214	1 826	154	1 234
Östergötland	649	3 689	570	3 190	Värmland	70	611	53	454
Jönköping	221	1 079	168	722	Örebro	171	1 226	100	721
Kronoberg	41	208	31	148	Västmanland	102	927	64	683
Kalmar Norra	142	715	108	519	Kopparberg	138	503	44	226
Kalmar Södra	26	268	24	248	Gävleborg	97	556	38	278
Gotland	174	891	38	258	Västernorrland	68	251	22	71
Blekinge	17	115	17	115	Jämtland	396	950	81	229
Kristianstad	456	2 056	381	1 870	Västerbotten	52	154	4	18
Malmö	501	4 121	435	3 952	Norrbottn	77	231	6	11
Halland	414	1 343	203	823					
Göteborg o. Bohus . . .	41	138	6	39	S:a	4 926	28 428	3 085	20 309

Under året har statsbidrag för nedslaktning av kastsjukessmittade djur utanordnats i nedanstående utsträckning (tab. K).

Tabell K. Antal kastsjukereagerande nötkreatur för vilka nedslaktningsbidrag utgått under år 1944.

L ä n	A n t a l		Statsbidrag Kronor
	besättningar	djur	
Uppsala	1	1	75: —
Södermanland	1	2	150: —
Jönköping	1	1	75: —
Gotland	47	109	8 025: —
Kristianstad	1	3	200: —
Malmöhus	1	1	75: —
Halland	4	6	450: —
Göteborgs o. Bohus	3	3	225: —
Älvsborgs södra	5	7	525: —
Skaraborg	7	12	900: —
Värmland	2	11	825: —
Kopparberg	2	4	300: —
Gävleborg	4	8	600: —
Västernorrland	2	5	350: —
Jämtland	16	37	2 700: —
Västerbotten	2	11	825: —
Norrbottn	5	9	675: —
Suttna	104	230	16 975: —

IV. Karantänsväsendet.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 av kungl. kungörelsen den 9 december 1898 angående vad iakttagas bör till förekommande av smittsamma husdjursjukdomars införande i riket, utfärdade medicinalstyrelsen den 3 januari 1944 kungörelse, att införsel av idisslande djur, svinkreatur och djur hörande till hästsläktet finge vid i övrigt tillåten införsel äga rum till följande städer i riket, nämligen: *Göteborg, Haparanda, Hälsingborg, Malmö, Stockholm* och *Umeå* samt djur hörande till hästsläktet även till *Härnösand, Trelleborg* och *Örn-sköldsvik*.

V. Födoämneskontrollen.

A. Köttkontrollen.

1. Offentliga slakthus.

Antalet under året inom landet befintliga offentliga slakthus utgjorde 8, nämligen slakthusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Eskilstuna, Linköping, Karlskrona, Hälsingborg och Norrköping. Några nya offentliga slakthus hava icke under året tillkommit. Se i övrigt tabellavd.

2. Kommunala köttbesiktningsbyråer.

Köttbesiktningstväng var vid årets slut gällande uti 156 samhällen eller kommuner (med köttbesiktningsbyrå inom sitt område). Uti 55 av dessa tillämpades jämväl s. k. organtväng. Under året eller med dess utgång hava köttbesiktningsbyråernas verksamhet nedlagts i 1 samhälle. I samhället tillämpas köttbesiktningstväng dock fortfarande. Köttbesiktningstväng har under året liksom under föregående år införts i en del samhällen och kommuner, som erhållit befrielse från skyldigheten att anordna egen köttbesiktningsbyrå. Se i övrigt tabellavd.

3. Kontrollslakterier.

Såsom kontrollslakterier voro vid årets utgång 71 slakterier ställda under offentlig kontroll. Se i övrigt tabellavd.

4. Under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker.

4 charkuterifabriker voro vid årets utgång ställda under offentlig kontroll. Uti två av dessa fabriker fick för användning i fabriken mottagas kött, som vid fabriken besiktigades av därvarande kontrollveterinär.

5. Statsinspektionen över köttkontrollen.

Under året till medicinalstyrelsen inkomna månadsrapporter och årsredogörelser från offentliga slakthus, köttbesiktningsbyråer samt under offentlig kontroll ställda slakterier hava genomgåts och granskats.

Månadsrapporterna hava givit anledning till anmärkning i sammanlagt 102 fall, varav 49 fall rört rapporter från köttbesiktningsbyråer, 51 fall rapporter från kontrollslakterier samt 2 fall rapporter från offentligt slakthus.

Årsredogörelserna hava givit anledning till anmärkning i 39 fall, varav 20 fall beträffande redogörelser från köttbesiktningsbyråer och 19 fall beträffande redogörelser från kontrollslakterier.

Av inspektören under året företagna tjänsteresor uppgå till 9.

Avsyrning har i samband med inspektionerna verkställts å en del ändrings- och tillbyggnadsarbeten vid kontrollslakterier.

Inspektioner hava förrättats å 1 offentligt slakthus, 38 köttbesiktningsbyråer och 22 under offentlig kontroll ställda slakterier.

Tab. L. Tabellarisk översikt över förhållanden eller anordningar, som givit anledning till anmärkning år 1944.

	Antal fall, då anmärkning gjorts å				Antal fall, då anmärkning gjorts å		
	I	II	III		I	II	III
A. Byggnaders uppförande, yttre beskaffenhet, inredning	—	—	5	Q. Anordningar för undersökning av svinkött på trikiner	—	—	—
B. Byggnaders o. inventariers underh.	—	2	6	1) mikroskoperingslokal	—	—	—
C. Allmän renhållning (yttre)	—	1	—	2) mikroskop	—	—	—
D. Allmän ordning	—	2	7	3) provtagning och mikroskopiska preparat	—	2	—
E. Avlastningsramp	—	—	5	4) mikroskopister	—	—	—
F. Slaktstallar	—	—	2	a) antal	—	—	—
G. Slakthallar och besiktningsslokaler	—	—	—	b) kompetens	—	1	5
1) väggar	—	—	2	5) mikroskoperingsjournal	—	5	2
2) golv	—	—	—	6) nummerförteckning	—	2	3
3) tak	—	—	—	R. Stämplar	—	—	—
4) ljusförhållanden	—	2	2	1) rekvisition	—	—	—
5) ventilationsanordningar	—	—	—	2) förvaring	—	1	2
6) vattenledning	—	1	1	S. Besiktningensarbete	—	—	—
7) avlopp	—	1	—	1) antal besiktningens-vet.	—	—	—
8) renhållning	—	1	2	2) besiktning av levande djur	—	—	2
9) anordningar för undersökning av kött	—	—	—	3) anlitaude av icke veterinärutbildat biträde	—	—	—
10) do do av organ	—	—	2	4) besiktningens utförande i enlighet med gällande föreskrifter	—	4	2
H. Lokaler för förvaring av kött	—	—	—	5) blodkontroll	—	—	1
I. Lokaler för köttets beredning	—	—	2	T. Bedömning av kött	—	—	—
J. Anordningar för förvaring av villkorligt godkänt kött	—	—	2	U. Stämpling av kött	—	1	2
K. Anordningar för mag- och tarm innehålls bortförande	—	—	—	V. Anordningar (åtgärder) för utförelse av kött	—	—	—
a) tarmrenseri	—	—	2	X. Journaler	—	—	—
b) fettmålteri	—	—	—	1) befintlighet	—	1	1
L. Hudbodar	—	—	—	2) journalisering	—	6	3
M. Anordningar för förvaring och överförande av kasserat kött till destruktionsanstalt	—	1	—	Y. Arkiv	—	9	1
N. Destruktionsanordningar	—	—	1	Z. Ekonomisk kontroll	—	3	—
O. Ersättning för kasserat kött	—	—	—	Å. Övriga förhållanden	—	11	10
P. Anordningar för särskild behandling av kött	—	2	—	Summa	—	59	75

I = Offentligt slakthus. II = Köttbesiktningssbyrå. III = Under offentlig kontroll ställt slakteri.

En översikt över vid inspektionerna framställda anmärkningar återfinnes i Tab. L.

Med anledning av inspektionerna har medicinalstyrelsen avlatit skrivelser i fyra fall (kontrollslakterier).

Till inspektören hava under året inkommit 394 hos inspektören (icke hos medicinalstyrelsen) diarietförda ärenden.

Antalet avlatna tjänsteskrivelser (brev m. m.) utgjorde 692.

Under tiderna mellan inspektionsresorna har inspektören såsom föredragande i styrelsen handlagt slakthus- och köttbesiktningensärenden, ärenden rörande in- och utförelse av köttvaror och djurfett samt ärenden rörande den animala födoämneskontrollen i övrigt.

B. Mjölkkontrollen.

Angående inom vissa samhällen under år 1944 utövad kontroll över saluhållen mjölk (och grädde) hänvisas till *Tab. M.*, utgörande sammandrag ur vederbörande veterinärers berättelser.

I fråga om uppgifter rörande pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde se avdelningen: Pastöriseringskontrollen.

Tab. M. Sammandrag av veterinärernas uppgifter om mjölkkontrollen år 1944.

Samhällets namn	A n t a l		Undersökningar gjorda på										Antal fall, då anmärkning gjorts beträffande mjölk och grädde på grund av						
	besök i ladan	besök vid mjölkbutiker, järnvägsstationer, hamnplatser, mejerier, fordon m. m.	inlämnade eller inlämnade prov av mjölk eller grädde	smittshalt	hållbarhet	bakterieförekomst	fetthalt	andra bristfälligh.	prov, remitt. till kem. labor.	abnormt utseende, abnorm lukt eller smak	bristande hållbarhet för hög smittshalt	infektion med andra bakterier	infektion med tuberkelbaciller	för låg fetthalt	otillfredsställande produktions- eller förvarings- behandling	andra förhållanden t. ex. skumning, valtemperering m. m.			
Stockholm .	465	10 473	74 156	28 655	2 897	71 392	11 946	2 502	39	5	360	308	516	—	4 691	2620	14		
Eskilstuna .	—	—	720	—	—	720	—	432	—	—	—	—	—	—	12	—	—		
Norrköping .	10	1 110	11 645	9 807	2 173	10 589	9 050	228	3	2	141	47	224	—	80	1	1		
Växjö .	—	162	1 511	1 511	—	1 511	—	1 511	—	—	171	—	—	—	—	—	—		
Borgholm .	—	18	—	—	—	—	—	68	17	—	—	—	—	—	—	—	—		
Nybro .	36	463	638	586	586	39	600	586	—	11	—	21	—	—	35	21	—		
Oskarshamn .	—	61	444	444	444	408	36	432	—	—	47	3	3	—	5	—	—		
Västervik .	12	284	501	324	218	86	91	1	—	10	25	60	1	—	12	10	—		
Karlskrona .	—	1 182	613	611	190	—	557	1 603	—	1	—	62	27	—	—	—	—		
Karlskrona .	—	349	13	5 443	5 443	5 456	1 073	—	—	—	2	184	—	—	2	—	—		
Ronneby .	—	52	800	800	—	—	—	24	24	—	31	—	—	—	—	—	—		
Sölvesborg .	—	53	106	53	—	—	106	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—		
Kristianstad .	29	706	829	424	424	424	829	424	—	—	—	1	14	—	5	—	—		
Simrishamn .	—	24	279	266	48	266	60	—	12	—	19	—	—	—	28	—	—		
Malmö .	666	4 360	7 982	7 914	4 203	1 400	7 932	4 203	5	—	141	359	501	—	248	204	6		
Landskrona .	20	756	3 246	5 438	71	1 639	1 536	—	—	1	62	8	5	—	13	—	—		
Lund .	60	889	1 079	584	164	164	—	—	1	5	164	8	11	—	6	17	—		
Trelleborg .	49	2 109	1 033	1 033	3	24	1 033	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—		
Ystad .	9	1 139	3 491	21 100	—	1 359	1 412	720	—	—	53	—	—	—	9	—	—		
Falkenberg .	21	22	168	168	168	168	—	—	—	6	2	20	—	—	5	—	—		
Göteborg .	140	8 237	14 479	9 981	19 972	11 588	10 083	—	4	151	3	1858	735	—	1 744	—	4		
Lysekil .	—	176	361	—	221	—	271	284	—	—	—	26	23	—	—	—	—		
Uddevalla .	11	88	1 089	1 033	981	1 033	1 039	1 033	—	1	51	99	—	—	29	8	—		
Borås .	7	919	6 335	7 596	2 980	5 585	514	1 065	9	4	201	193	9	—	523	199	—		
Trollhättan .	35	147	1 196	1 196	1 188	1 191	1 177	—	—	4	5	25	—	—	25	11	—		
Karlstad .	—	653	984	833	833	155	984	20	—	—	4	4	—	—	1	—	—		
Örebro .	39	925	4 560	1 200	3 650	3 929	372	146	—	1	50	199	14	—	41	3	—		
Västerås .	—	—	—	—	—	—	288	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—		
Gävle .	—	548	1 463	2 248	1 347	1 336	490	5	—	—	71	192	60	—	92	—	—		
Sundsvall .	—	443	1 115	504	640	48	640	—	—	—	43	10	9	—	8	—	—		
Umeå .	8	197	4 126	1 885	2 075	1 741	467	443	—	1	121	196	6	—	18	14	—		
Luleå .	32	244	2 297	—	1 758	264	187	2 079	—	—	—	27	—	—	47	25	—		
Kiruna .	—	11	131	130	130	48	131	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—		

VI. Pastöriseringskontrollen av mjölk och grädde m. m.

Kontrollen har utövats av 9 överkontrollanter, 22 kontrollanter samt 751 provtagare.

Lagen angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd vara äger, med visst undantag, icke tillämpning inom de fyra nordligaste länen.

Översikt av kontrollen vid mejerierna under år 1944.

L ä n	Antal kontrol- lerade mejerier	Antal vid mejerierna uttagna prov av							Otillräcklig uppvärmning	
		gräd- de	oskum- mad mjölk	skum- mad mjölk	spill- mjölk	sur- mjölk	kärn- mjölk	vassla	Antal fall	Antal meje- rier
Stockholms stad	4	59	71	48	—	50	34	—	3	2
Stockholms län	13	83	114	192	—	18	18	—	3	3
Uppsala	15	53	92	202	—	35	33	—	2	2
Södermanlands	14	89	134	191	—	34	48	—	3	1
Östergötlands	48	260	246	730	4	68	259	—	7	6
Jönköpings	55	198	240	884	12	8	141	1	11	9
Kronobergs	47	154	180	823	10	1	220	—	8	6
Kalmar	75	188	188	1 175	61	—	674	—	4	4
Gotlands	30	37	44	474	—	—	171	—	5	4
Blekinge	14	59	90	217	1	—	121	—	3	3
Kristianstads	72	216	204	1 159	122	—	1 002	61	11	8
Malmöhus	85	653	664	1 598	136	61	1 126	90	8	6
Hallands	48	107	140	731	31	—	495	—	3	3
Göteb. o. Bohus	11	94	152	157	—	18	66	—	2	1
Älvsborgs	41	252	270	774	—	23	306	—	31	13
Skaraborgs	96	229	278	1 840	—	—	317	—	37	29
Värmlands	13	136	177	215	—	2	94	—	6	4
Örebro	24	203	215	416	—	21	144	—	13	7
Västmanlands	22	113	110	337	—	—	25	—	5	5
Kopparbergs	17	118	161	253	—	—	19	—	5	3
Gävleborgs	20	162	194	292	3	—	17	—	5	3
Västernorrlands	7	87	88	24	—	—	27	—	3	2
Jämtlands	6	84	84	58	—	—	1	—	9	3
Västerbottens	23	257	274	223	—	4	81	—	14	8
Norrbottens	10	146	148	22	—	—	1	—	9	5
Summa	810	4 037	4 558	13 035	380	343	5 440	152	210	140

TABELLER.

Tab. 1. Antal veterinärer i riket länsvis den 31 december 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
L ä n	Innehavare av ordinarie eller extra ordinarie befattningar												Innehavare av arvodes- befattningar		Obefordrade veterinärer	Privatprak- tiserande veterinärer		Ej praktiserande veterinärer	Summa		
	Statliga						Kommunala eller enskilda						statliga	kommunala eller enskilda							
	Medicinal- styrelsen	Veterinär- högskolan	Statens vet- med. anstalt	Statens vet- veterinärer	Läns- veterinärer	Distrikts- veterinärer	Stenert- veterinärer	Veterinärin- rätt i Skara	Stads- veterinärer	Slakteri- veterinärer	Veterinärer vid kontroll- slakterier	Hushållnings- sällskap			Veterinär- högskolan	Statens vet- medicinska anstalt	Extra vet. vid den civila hus- djursjukvården	Veterinärer för artificiell insemination			
																		Ej pensione- rade		Pensionerade	
Stockholms stad . .	8	13	8	9	—	—	—	—	4	3	—	1	8	11	—	—	—	2	1	18	86
Stockholms län	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	17	17
Uppsala	—	—	—	1	1	7	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15	15
Södermanlands	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	28	28
Östergötlands	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	36	36
Jönköpings	—	—	—	1	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	23	23
Kronobergs	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	11	11
Kalmar	—	—	—	—	—	14	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	22
Gotlands	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	6	6
Blekinge	—	—	—	—	1	4	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	9	9
Kristianstads	—	—	—	3	1	10	—	—	—	—	6	2	—	—	—	—	—	1	3	28	28
Malmöhus	—	—	—	—	1	21	1	—	6	2	—	—	—	—	—	6	—	4	7	59	59
Hallands	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	19	19
Göteborgs o. Bohus	—	—	—	2	1	8	—	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	1	—	19	19
Älvsborgs	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	22
Skaraborgs	—	—	—	2	1	12	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	24	24
Värmlands	—	—	—	1	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	20
Örebro	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	19
Västmanlands	—	—	—	1	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	17	17
Kopparbergs	—	—	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	24
Gävleborgs	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	15	15
Västernorrlands	—	—	—	1	1	10	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	16	16
Jämtlands	—	—	—	2	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	13
Västerbottens	—	—	—	2	1	12	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	20	20
Norrbottnens	—	—	—	2	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	13	13
Utan fast tjänstgort	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	50	50
Summa	8	13	8	28	21	252	1	1	18	14	43	21	8	11	12	13	50	14	38	57	631

Tab. 2. Invasionssjukdomar år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
L ä n	Helminthiasis hos häst					Piroplasmos hos nötkreatur					Övriga					Summa				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad . .	20	21	18	21	80	—	—	—	—	—	64	89	32	124	309	84	110	50	145	369
Stockholms län	263	193	156	811	1 423	—	43	254	9	306	481	282	31	194	988	744	518	441	1 014	2 717
Uppsala ,	705	639	222	2 649	4 215	—	41	205	10	256	542	155	342	316	1 355	1 247	835	769	2 975	5 826
Södermanlands ,	353	286	180	580	1 399	—	53	255	7	315	173	87	51	178	489	526	426	486	765	2 208
Östergötlands ,	1 144	582	175	3 024	4 925	—	118	405	22	545	661	75	319	272	1 327	1 805	775	889	3 318	6 787
Jönköpings ,	336	257	168	373	1 134	—	292	498	17	807	76	59	36	59	230	412	608	702	449	2 171
Kronobergs ,	106	82	68	112	368	—	242	348	19	609	79	120	50	101	350	185	444	466	232	1 327
Kalmar ,	1 118	243	123	1 017	2 501	—	142	324	28	494	337	220	154	275	986	1 455	605	601	1 320	3 961
Gotlands ,	247	176	42	737	1 202	—	47	138	30	215	38	194	260	32	524	285	417	440	799	1 941
Blekinge ,	73	63	14	126	276	—	77	121	7	205	66	18	57	74	215	139	158	192	207	606
Kristianstads ,	707	343	114	534	1 698	—	298	389	29	716	462	340	784	375	1 961	1 169	981	1 287	938	4 375
Malmöhus ,	1 108	487	304	1 017	2 916	—	96	98	9	203	417	143	62	450	1 072	1 525	726	464	1 476	4 191
Hallands ,	818	470	169	687	2 144	—	107	239	15	361	190	116	229	202	737	1 008	693	637	904	3 242
Göteborgs o. Bohus ,	302	213	120	682	1 317	—	38	89	7	134	515	216	93	246	1 070	817	467	302	935	2 521
Älvsborgs ,	410	506	198	962	2 076	—	118	553	20	691	357	128	145	251	881	767	752	896	1 233	3 648
Skaraborgs ,	1 087	622	414	1 844	3 967	—	67	256	6	329	210	304	71	147	732	1 297	993	741	1 997	5 028
Värmlands ,	194	130	73	337	734	1	22	84	—	107	190	136	93	134	533	385	288	250	471	1 394
Örebro ,	131	75	66	240	512	—	63	212	9	284	116	51	36	35	238	247	189	314	284	1 034
Västmanlands ,	165	113	49	223	550	—	6	19	—	25	103	50	14	41	208	268	169	82	264	733
Kopparbergs ,	120	115	115	165	515	—	16	24	1	41	86	233	73	86	478	206	364	212	252	1 034
Gävleborgs ,	75	68	57	96	296	—	3	7	—	10	103	47	51	64	265	178	118	115	160	571
Västernorrlands ,	49	55	29	61	194	—	—	—	—	—	52	88	11	25	176	101	143	40	86	370
Jämtlands ,	80	73	29	70	252	—	—	—	—	—	84	51	15	37	187	164	124	44	107	439
Västerbottens ,	105	102	33	90	330	—	—	1	—	1	119	103	35	159	416	224	205	69	249	747
Norrbottens ,	37	46	25	49	157	—	—	—	—	—	86	34	16	120	256	123	80	41	169	413
Summa	9 753	5 960	2 961	16 507	38 097	1	1 889	4 519	245	6 857	5 607	3 339	3 060	3 997	17 075	15 361	11 188	10 530	20 749	57 828

Tab. 3. Infektionssjukdomar år 1944.

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Infektionssjukdomar																				
L. ä n m. m.	Infektiös broncho- pneumoni hos häst					Fölsjuka					Kvarka					Stelkramp hos häst				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	16	9	3	—	28	10	53	5	1	69	26	28	21	9	84	1	11	6	2	20
Uppsala	25	22	36	48	131	6	79	14	—	99	16	27	31	43	117	2	10	5	7	24
Södermanlands	6	12	6	4	28	3	48	8	—	59	40	65	75	27	207	2	3	4	3	12
Östergötlands	2	1	—	—	3	14	53	21	—	88	214	82	75	117	488	2	5	9	1	17
Jönköpings	33	52	—	6	91	5	63	14	—	82	32	35	20	50	187	2	4	3	3	12
Kronobergs	—	—	—	—	—	2	29	5	—	36	24	46	15	7	92	6	3	2	2	13
Kalmar	—	—	—	—	—	9	107	17	—	133	53	50	22	10	135	5	7	3	2	17
Gotlands	—	2	—	—	2	3	30	13	—	46	7	—	2	1	10	4	1	3	1	9
Blekinge	—	—	—	—	—	6	25	7	1	39	47	28	2	—	77	—	4	5	1	10
Kristianstads	24	6	16	6	52	34	108	32	1	175	82	71	57	74	284	9	10	7	7	33
Malmöhus	10	10	3	7	30	24	121	33	—	178	191	212	119	380	902	12	22	16	8	58
Hallands	7	1	3	—	11	15	95	19	—	129	45	45	50	2	142	4	11	7	3	25
Göteborgs o. Bohus	1	5	—	—	6	6	53	13	—	72	20	28	70	120	288	5	9	7	5	26
Älvsborgs	—	—	—	—	—	11	139	28	3	181	49	35	33	36	153	5	10	5	11	31
Skaraborgs	—	—	—	—	—	27	284	65	—	376	172	91	71	108	442	8	9	5	7	29
Värmlands	11	5	—	3	19	2	48	9	—	59	161	105	42	25	333	1	3	3	3	10
Örebro	—	—	—	—	—	5	25	4	—	34	50	43	12	19	124	—	1	1	6	8
Västmanlands	—	—	—	—	—	5	48	16	—	69	82	43	43	27	195	—	5	4	5	14
Kopparbergs	16	—	8	1	25	—	24	4	—	28	68	42	16	28	154	4	6	5	2	17
Gävleborgs	—	—	—	—	—	1	40	18	—	59	61	36	38	34	169	1	1	1	2	5
Västernorrlands	—	1	—	—	1	—	37	15	—	52	14	16	12	58	100	2	2	1	3	8
Jämtlands	3	4	—	—	7	3	69	7	—	79	36	18	10	10	74	—	3	1	—	4
Västerbottens	6	1	1	—	8	—	42	2	—	44	51	17	4	6	78	2	4	3	—	9
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	47	20	14	135	—	—	1	—	1
Summa	160	131	76	75	442	191	1 620	369	6	2 186	1 595	1 210	860	1 205	4 870	77	144	107	84	412

Tab. 3 (forts.). Infektionssjukdomar år 1944.

1	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
	Infektionssjukdomar																			
L ä n m. m.	Elakartad katarral-feber hos nöt.					Juvérinfl. hos nöt					Övriga					Summa				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	47	9	9	162	97	47	9	9	162
Stockholms län	—	2	2	—	4	113	70	47	63	293	308	282	491	287	1 308	474	455	575	362	1 866
Uppsala	12	25	4	8	49	100	94	83	90	367	238	332	433	362	1 305	399	589	606	558	2 152
Södermanlands	2	3	2	1	8	118	102	68	42	330	258	191	469	231	1 149	429	424	632	308	1 793
Östergötlands	—	3	3	1	7	91	57	73	51	272	610	302	480	614	2 006	933	503	661	784	2 881
Jönköpings	5	15	1	1	22	51	121	201	91	464	395	353	861	681	2 290	523	643	1 100	832	3 098
Kronobergs	1	1	3	—	5	12	15	23	9	59	94	90	277	193	654	139	184	325	211	859
Kalmar	7	8	6	2	23	72	103	72	56	303	201	269	680	720	1 870	347	544	800	790	2 481
Gotlands	1	—	—	1	2	32	38	54	38	162	100	109	587	363	1 159	147	180	659	404	1 390
Blekinge	—	2	—	—	2	3	4	3	4	14	67	110	258	200	635	123	173	275	206	777
Kristianstads	1	4	3	1	9	90	77	122	81	370	797	1 150	2 048	2 056	6 051	1 037	1 426	2 285	2 226	6 974
Malmöhus	—	1	1	—	2	183	130	153	206	672	1 149	1 272	2 767	2 187	7 375	1 569	1 768	3 059	2 788	9 184
Hallands	11	—	1	—	12	37	74	66	40	217	454	714	1 294	494	2 956	573	940	1 440	539	3 492
Göteborgs o. Bohus	1	1	—	2	4	55	61	55	46	217	452	340	698	542	2 032	540	497	843	715	2 595
Älvsborgs	3	11	4	3	21	75	123	111	66	375	264	278	538	387	1 467	407	596	719	506	2 228
Skaraborgs	3	9	4	2	18	217	204	212	202	835	562	780	635	443	2 420	989	1 377	992	762	4 120
Värmlands	4	7	5	3	19	69	76	95	49	289	142	131	642	383	1 298	390	375	796	466	2 027
Örebro	—	1	—	1	2	38	43	37	25	143	162	94	284	227	767	255	207	338	278	1 078
Västmanlands	3	3	6	7	19	49	34	20	31	134	202	154	321	217	894	341	287	410	287	1 325
Kopparbergs	6	9	7	2	24	55	66	75	57	253	245	265	642	338	1 490	394	412	757	428	1 991
Gävleborgs	8	6	6	9	29	43	34	23	23	123	324	183	712	232	1 501	438	300	798	350	1 886
Västernorrlands	7	4	6	2	19	31	33	36	32	132	126	251	897	343	1 617	180	344	967	438	1 929
Jämtlands	16	4	1	4	25	14	18	21	3	56	220	119	598	166	1 103	292	235	638	183	1 348
Västerbottens	10	10	10	4	34	49	45	42	61	197	207	310	1 167	479	2 163	325	429	1 229	550	2 533
Norrbottens	6	8	2	5	21	41	35	40	21	137	90	66	510	174	840	191	156	573	214	1 134
Summa	107	137	77	59	380	1 638	1 657	1 726	1 387	6 414	7 764	8 192	18 298	12 378	46 632	13 101	13 091	21 486	15 194	61 803

Tab. 4. Övriga sjukdomar år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Antal undersökta, behandlade, besiktigade djur m. m.																								
Län m. m.	1:a kvartalet								2:a kvartalet								3:e kvartalet							
	Häst	Nöt- kreatur	Svin	Fo. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt- kreatur	Svin	Fo. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt- kreatur	Svin	Fo. G	Hd	P	T	A
Stockholms stad . .	127	5	—	—	696	—	—	—	102	—	—	—	791	—	—	—	115	3	—	—	425	—	—	—
Stockholms län	1522	7 339	312	17	170	—	467	7	2 172	8 334	166	106	209	1	100	8	1 421	3 616	688	27	114	—	31	8
Uppsala	1 790	6 403	727	74	124	—	—	3	3 380	7 988	750	153	96	—	1	2	1 745	3 747	1 203	28	85	—	70	2
Södermanlands	1 317	9 171	350	7	134	1	—	3	2 707	9 357	361	105	9	6	—	1	1 628	6 624	664	14	111	—	—	1
Östergötlands	2 890	16 934	412	15	116	2	21	15	4 617	17 177	836	74	131	3	559	5	2 471	6 597	997	8	156	4	—	6
Jönköpings	1 286	5 477	771	5	36	9	5	—	2 300	9 750	609	15	40	1	4	1	987	3 091	597	—	32	—	—	—
Kronobergs	586	2 891	613	4	39	—	—	1	1 133	4 940	484	4	19	—	—	—	561	1 595	461	3	21	—	—	—
Kalmar	2 000	6 932	925	83	75	19	90	3	4 413	11 883	882	45	67	—	1	—	1 789	4 562	1 427	8	114	1	1	1
Gotlands	804	2 119	313	3	31	—	—	—	1 808	3 000	596	9	21	—	100	5	830	1 050	1 967	32	38	—	1	2
Blekinge	777	3 301	299	10	96	—	—	6	1 385	4 544	419	35	40	1	—	4	705	1 673	994	5	73	6	—	4
Kristianstads	2 977	9 736	7 109	81	85	—	33	2	4 550	14 008	6 560	266	108	1	157	—	2 420	5 406	6 093	28	126	—	46	1
Malmöhus	5 261	22 143	4 090	49	595	36	82	2	8 535	22 306	5 426	84	525	—	28	1	5 240	14 768	6 758	6	588	20	1	—
Hallands	1 888	5 434	2 586	7	68	1	10	2	3 187	5 375	2 795	34	77	6	—	2	1 795	3 248	4 957	2	85	2	—	2
Göteborgs o. Boh.	1 713	4 075	857	47	504	—	28	8	2 740	3 935	604	49	463	—	3	1	1 569	2 706	940	16	526	—	—	7
Älvsborgs	2 043	5 996	1 399	55	146	10	37	14	4 177	6 043	924	54	126	—	73	6	1 859	3 867	1 335	19	147	10	44	7
Skaraborgs	3 507	11 904	3 176	69	146	—	6	1	6 654	11 522	1 986	222	135	17	5	3 439	6 300	1 730	9	216	87	4	10	
Värmlands	2 392	5 498	426	87	158	—	30	32	2 859	5 781	447	77	129	—	24	2	1 742	4 188	1 481	82	230	—	—	8
Örebro	1 534	6 316	387	22	155	—	—	6	1 886	6 644	401	99	82	—	4	5	1 211	4 888	438	14	147	—	—	13
Västmanlands	1 046	5 901	451	7	103	—	3	—	1 871	6 434	338	127	82	—	—	1	954	4 075	465	79	87	2	4	2
Kopparbergs	2 667	6 249	568	168	258	23	84	26	2 025	5 616	474	159	239	22	3	14	1 728	4 259	517	59	246	18	48	8
Gävleborgs	2 095	3 897	765	24	165	2	50	12	1 871	4 328	684	92	139	—	—	—	1 347	3 050	691	27	178	—	10	10
Västernorrlands	1 135	2 289	382	184	99	1	25	1	1 342	2 303	391	131	59	—	—	—	717	1 570	597	5	69	1	5	—
Jämtlands	1 728	2 243	227	116	100	—	4	8	1 995	2 530	206	192	74	2	—	5	748	1 222	350	11	37	5	—	1
Västerbottens	2 024	1 883	550	107	37	30	51	3	2 611	2 085	695	—	409	73	1	170	1 308	1 590	836	33	68	—	110	1
Norrbottens	1 875	1 990	218	29	77	8	10	—	1 402	2 309	263	268	45	—	—	—	757	1 418	400	19	91	—	—	—
Summa	46 979	156 126	27 913	1 270	42 13	142	1036	155	71 722	178 192	27 297	2 400	4 115	133	1075	238	39 086	95 113	36 586	534	4 005	156	375	94

Tab. 4 (forts.). Övriga sjukdomar år 1944.

1	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Län m. m.	Antal undersökta, behandlade, besiktigade djur m. m.															
	4:e kvartalet								Summa							
	Häst	Nöt-kreatur	Svin	F o. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt-kreatur	Svin	Får o. Get	Hund	Päls-djur	Tam-fågel	Andra
Stockholms stad . .	156	—	—	—	741	—	—	—	500	8	—	—	2 653	—	—	—
Stockholms län	1 279	6 866	234	1	175	—	335	38	6 394	26 155	1 400	151	668	1	933	61
Uppsala	1 708	6 847	767	2	94	—	—	1	8 623	24 985	3 447	257	399	—	71	8
Södermanlands	1 161	7 908	563	15	131	—	—	6	6 813	33 060	1 938	141	385	7	—	11
Östergötlands	2 314	14 853	480	4	166	560	82	5	12 292	55 561	2 725	101	569	569	662	31
Jönköpings	1 078	4 779	915	1	50	2	—	—	5 651	23 097	2 892	21	158	12	9	1
Kronobergs	568	2 171	532	—	25	—	—	2	2 848	11 597	2 090	11	104	—	—	3
Kalmar	1 572	5 832	601	17	101	—	—	2	9 774	29 209	3 835	153	357	20	92	6
Gotlands	817	1 866	1 402	5	43	—	—	21	4 259	8 035	4 278	49	133	—	101	28
Blekinge	615	2 538	539	2	62	—	—	6	3 482	12 056	2 251	52	271	7	—	20
Kristianstads	2 294	10 251	6 355	10	111	—	73	1	12 241	39 401	26 117	385	430	1	309	4
Malmöhus	4 708	22 514	5 693	3	885	—	27	—	23 744	81 731	21 967	142	2 588	56	138	3
Hallands	1 230	5 336	2 577	2	118	—	—	3	8 095	19 393	12 915	45	348	9	10	9
Göteborgs o. Boh.	1 458	3 742	878	310	573	—	5	5	7 480	14 458	3 279	422	2 066	—	36	21
Älvsborgs	1 891	5 038	1 175	10	150	27	132	7	9 970	20 944	4 833	138	569	47	286	34
Skaraborgs	3 022	9 347	1 661	6	196	1	—	7	16 622	39 073	8 553	306	693	105	27	23
Värmlands	1 751	5 324	582	23	206	—	21	11	8 744	20 791	2 936	269	723	—	75	53
Örebro	1 163	6 939	278	3	100	—	84	20	5 794	24 787	1 504	138	484	—	88	44
Västmanlands	965	8 585	380	22	109	1	11	15	4 836	24 995	1 634	235	381	3	18	18
Kopparbergs	1 751	4 663	518	31	259	10	106	11	8 171	20 787	2 077	417	1 002	73	241	59
Gävleborgs	1 544	3 375	608	5	136	—	5	12	6 857	14 650	2 748	148	618	2	65	34
Västernorrlands	864	1 695	334	42	99	—	22	—	4 058	7 857	1 704	362	326	2	52	1
Jämtlands	994	1 524	107	3	54	—	—	2	5 465	7 519	890	322	265	7	4	16
Västerbottens	1 695	2 270	669	40	51	1	591	1	7 638	7 828	2 750	180	565	101	753	175
Norrbottnens	1 215	2 022	216	35	53	—	—	—	5 249	7 739	1 097	351	266	8	10	—
Summa	37 813	146 285	28 064	592	4 688	602	1 494	176	195 600	575 716	119 860	4 796	17 021	1 033	3 980	663

Tab. 5. Vissa sjukdomar år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Län m. m.	Acetonämi hos nötkreatur					Purp. hämoglobinämi hos nötkreatur					Skarvelsjuka hos nötkreatur					Hovkräfta hos häst				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Stockholms län . . .	122	134	5	25	286	4	14	2	5	25	70	80	4	15	169	3	—	1	1	5
Uppsala	223	180	6	60	469	11	14	2	3	30	89	93	10	93	285	—	1	—	—	1
Södermanlands . . .	309	219	11	127	666	11	15	6	19	51	56	43	9	20	128	—	2	—	—	2
Östergötlands . . .	212	171	16	63	462	7	7	—	7	21	182	221	20	212	635	5	2	1	2	10
Jönköpings	196	143	23	58	420	7	2	3	9	21	304	390	27	143	864	—	1	—	1	2
Kronobergs	85	106	10	33	234	3	4	3	3	13	45	53	14	20	132	1	—	—	1	2
Kalmar	189	232	8	53	482	8	3	3	11	25	62	74	11	14	161	1	—	—	—	1
Gotlands	79	83	5	15	182	14	2	—	6	22	23	29	14	44	110	—	—	—	—	—
Blekinge	84	111	7	30	232	1	5	—	—	6	10	12	2	5	29	3	1	2	—	6
Kristianstads	145	145	18	47	335	4	12	4	15	35	73	69	25	41	208	34	31	28	23	116
Malmöhus	114	113	28	58	313	19	15	7	43	84	17	14	1	—	32	39	31	32	24	126
Hallands	182	231	80	70	563	—	3	—	3	6	12	18	10	5	45	15	11	13	10	49
Göteborgs o. Boh. . .	137	131	20	50	338	2	—	1	2	5	61	42	4	8	115	5	3	4	5	17
Älvsborgs	462	377	56	121	1 015	11	6	22	15	54	724	381	27	452	1 584	5	5	3	12	25
Skaraborgs	391	288	25	89	793	3	2	1	2	8	725	529	17	165	1 436	16	10	3	7	36
Värmlands	192	214	15	34	455	1	3	—	2	6	134	144	17	48	343	—	—	—	—	—
Örebro	278	249	25	82	634	5	9	1	3	18	128	112	9	14	263	1	1	2	—	4
Västmanlands	99	96	22	41	258	5	6	2	—	13	40	40	14	7	101	—	—	—	—	—
Kopparbergs	378	328	87	139	932	38	30	11	6	85	565	483	88	150	1 286	—	1	—	1	2
Gävleborgs	339	292	26	67	724	69	81	11	7	168	382	248	51	46	727	—	—	—	—	—
Västernorrlands . . .	211	183	11	49	459	80	99	6	21	206	51	91	16	2	160	—	—	—	—	—
Jämtlands	74	115	6	30	225	177	194	23	54	448	167	176	48	21	415	—	—	—	—	—
Västerbottens	129	83	15	130	357	14	14	4	60	92	124	115	60	71	370	—	2	1	—	3
Norrbottens	151	153	2	102	408	1	9	—	3	13	114	136	81	99	430	—	—	—	—	—
Summa	4 761	4 382	530	1 573	11 246	495	549	112	299	1 455	4 158	3 593	579	1 698	10 028	128	102	90	88	408

Tab. 5 (forts.). Vissa sjukdomar år 1944.

1	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Län m. m.	Lungemfysem hos häst					Lymfadenos hos nötkreatur					Sterilitet hos nötkreatur				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	3	—	8
Stockholms län . . .	6	11	2	4	23	10	1	2	6	19	1 796	1 351	739	1 439	5 825
Uppsala . . .	16	16	6	11	49	6	4	4	2	16	1 117	1 139	478	929	3 657
Södermanlands . . .	18	14	8	8	48	2	1	4	—	7	2 313	2 277	1 685	2 050	8 825
Östergötlands . . .	16	14	—	6	36	18	10	10	12	50	3 336	2 673	1 431	2 848	10 288
Jönköpings . . .	14	28	3	35	80	16	25	14	12	67	740	819	797	764	3 129
Kronobergs . . .	17	16	8	20	61	8	5	8	10	31	613	414	500	986	2 513
Kalmar . . .	21	18	4	24	67	20	21	16	17	74	1 012	978	793	1 067	3 850
Gotlands . . .	13	3	2	9	27	2	5	—	2	9	277	303	157	289	1 026
Blekinge . . .	8	8	4	13	33	7	5	6	11	29	472	430	202	400	1 504
Kristianstads . . .	17	27	17	22	83	5	3	4	7	19	1 593	1 039	700	1 220	4 552
Malmöhus . . .	24	15	12	15	66	2	3	1	2	8	4 313	3 683	2 685	3 493	14 174
Hallands . . .	16	18	7	14	55	3	—	1	—	4	1 113	1 005	685	1 097	3 880
Göteborgs o. Boh. . .	16	21	13	21	71	1	—	—	—	1	970	636	502	783	2 891
Älvsborgs . . .	44	49	21	37	151	3	—	—	1	4	1 373	1 069	846	1 366	4 654
Skaraborgs . . .	29	27	7	17	80	4	—	—	1	5	2 316	1 787	1 102	2 493	7 698
Värmlands . . .	20	35	6	14	75	—	—	—	1	1	1 189	1 068	918	1 037	4 212
Örebro . . .	6	17	5	18	46	—	—	—	—	—	1 714	1 269	1 034	1 406	5 423
Västmanlands . . .	13	15	4	8	40	—	—	1	1	2	1 812	1 727	1 065	1 518	6 122
Kopparbergs . . .	4	5	3	5	17	—	—	21	22	43	1 628	1 635	1 358	1 649	6 270
Gävleborgs . . .	4	2	2	5	13	2	1	—	1	4	1 041	932	1 107	957	4 037
Västernorrlands . . .	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	309	318	230	231	1 088
Jämtlands . . .	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	285	288	209	170	952
Västerbottens . . .	10	6	4	4	24	—	1	—	—	1	478	609	318	347	1 752
Norrbottens . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	519	539	360	314	1 732
Summa	332	366	139	311	1 148	109	85	92	109	395	32 334	27 982	19 884	28 853	109 053

Tab. 6. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier slaktade och besiktigade djur samt besiktigade kroppar av vilt (älg m. m.) år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Slakthusets eller slakteriets nummer och läge <i>Números et lieux des abattoirs ou des boucheries</i>	Stor- boskap <i>Gros bétail</i>	Kalv <i>Större Grands</i>	Veauz <i>Mindre Petits</i>	Får, get <i>Mou- tons, chèvres</i>	Svin <i>Svin Gros</i>	Porcs <i>Spädgrä Cochon- nets</i>	Häst <i>Häst Grands</i>	Chevaux <i>Föl Pou- lains</i>	Älg <i>Elans</i>	Vild- svin <i>Sang- liers</i>	Gräv- ling <i>Blai- reaux</i>
<i>Slakthus.</i>											
1. Stockholm . .	17 172	3 466	21 768	6 039	18 382	255	1 419	11	22	—	—
2. Göteborg . .	15 626	6 321	15 515	7 248	35 168	127	775	89	30	—	—
3. Malmö . . .	8 380	6 174	4 790	1 983	16 328	16	786	31	2	—	—
4. Eskilstuna . .	4 093	1 532	9 357	770	7 424	92	339	21	15	—	—
5. Linköping . .	12 254	5 583	16 433	3 616	20 472	375	931	27	22	—	—
6. Karlskrona . .	3 223	1 889	10 849	2 811	8 373	20	301	4	2	—	—
7. Hålsingborg .	2 652	769	1 863	1 070	6 558	7	185	—	3	—	—
8. Norrköping . .	1 792	1 075	1 765	357	1 866	15	156	27	46	—	—
Summa	65 192	26 809	82 400	23 894	114 571	907	4 892	210	142	—	—
<i>Kontrollslakterier.</i>											
49. Ljunghby . .	1 811	2 648	928	1 541	4 269	10	110	—	8	—	—
50. Ekajö . . .	1 486	1 226	3 693	942	3 863	11	214	5	4	—	—
51. Kalmar . . .	8 034	6 963	18 419	8 865	27 498	68	576	11	14	—	—
52. Tomelilla . .	8 576	8 029	8 977	2 925	82 460	321	577	34	4	—	—
53. Sävsjö . . .	1 520	3 002	2 870	1 403	5 374	13	105	8	4	—	—
54. Kil	3 865	6 803	7 857	1 752	5 460	12	384	3	—	—	—
55. Trelleborg . .	1 620	1 229	6 562	351	36 436	59	285	9	—	—	—
56. Halmstad . .	8 867	11 601	12 699	6 910	72 356	81	755	18	41	—	—
57. Falkenberg . .	1 943	2 548	3 008	1 018	11 118	29	162	20	15	—	—
58. Uppsala . . .	5 530	1 433	14 291	3 270	11 029	15	522	16	30	—	—
59. Skellefteå . .	2 571	1 673	4 159	1 713	4 391	1	183	33	—	—	—
60. Hova	1 441	707	482	353	1 200	5	31	—	—	—	—
61. Ängelholm . .	7 128	1 882	5 250	1 219	25 175	107	359	5	1	—	—
62. Varberg . . .	1 005	2 022	3 018	1 833	14 506	17	167	4	6	—	—
63. Sege	7 865	2 577	4 173	641	19 092	2	235	1	—	—	—
64. Landskrona . .	25	1	26	32	177	1	2	—	2	1	—
65. Eslöv	3 358	1 198	3 159	425	27 197	66	113	2	5	—	—
66. Ulricehamn . .	774	410	1 030	360	1 348	5	43	6	1	—	—
67. Åstorp	686	2 230	7 358	1 758	25 933	—	459	7	5	—	—
68. Norrköping . .	4 537	3 164	11 717	1 499	6 250	4	466	9	11	—	—
69. Hässelholm . .	2 276	1 092	1 302	597	9 541	3	112	2	5	—	—
70. Uddevalla . .	7 396	8 902	15 714	6 972	24 963	56	605	14	8	—	—
71. Svenljunga . .	1 723	4 136	3 379	1 666	6 842	12	178	4	1	—	—
72. Hörby	1 178	2 773	6 736	1 592	40 200	15	239	17	4	—	—
73. Borås	2 492	2 259	6 531	795	6 465	14	217	20	—	—	—
74. Västerås . . .	6 331	1 921	15 032	1 470	7 427	—	569	—	40	—	—
75. Värnamo . . .	1 297	3 969	3 152	1 355	7 261	3	170	1	3	—	—
76. Borlänge . . .	3 055	1 649	7 920	1 645	4 361	2	351	1	—	—	—
77. Jönköping . . .	4 377	3 049	12 331	2 470	12 791	—	319	—	3	—	—
78. Visby	4 905	1 995	10 950	17 169	17 909	2	572	8	—	—	—
79. Stenstorp . . .	8 959	4 131	16 066	2 188	19 127	37	566	39	5	—	—
80. Kristianstad . .	9 007	5 642	12 719	5 150	52 854	163	820	34	1	—	—
81. Skara	9 215	2 008	34 551	4 440	37 249	113	705	118	13	—	10
82. Alvesta	5 769	14 344	12 021	5 475	31 578	55	615	4	25	—	—
83. Kävlinge . . .	11 500	1 859	10 622	2 007	41 660	64	719	78	1	—	—
84. Nyköping . . .	4 397	1 012	13 630	1 909	6 553	8	363	3	22	—	—
85. Norrtälje . . .	1 823	862	6 472	2 079	3 500	9	190	10	3	—	—
86. Vimmerby . . .	1 804	3 172	5 267	3 681	8 153	95	246	—	—	—	—
87. Motala	2 737	1 391	4 685	817	5 455	13	240	3	6	—	—
88. Trollhättan . .	2 005	1 157	7 917	953	6 462	—	224	1	2	—	—
89. Västervik . . .	1 267	835	3 515	1 230	3 085	3	144	4	9	—	—
90. Örebro	8 088	6 686	20 296	1 650	13 503	85	814	6	15	—	—
91. Kristinehamn . .	2 174	2 078	4 260	675	2 924	1	185	3	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
92. Strängnäs . .	1 424	389	3 668	1 061	1 912	13	133	4	6	—	—
93. Vetlanda . .	1 834	2 502	2 272	1 498	3 980	5	140	5	9	—	—
94. Arvika . . .	3 619	6 942	3 393	1 775	2 170	—	292	3	2	—	—
95. Tranås . . .	3 494	2 595	6 355	2 274	8 710	30	297	10	5	—	—
96. Valbo	3 560	1 679	10 708	2 948	4 532	7	381	2	3	—	—
97. Valdemarsvik	643	810	2 042	491	1 863	7	89	5	21	—	—
98. Kisa	1 065	1 539	2 974	1 828	4 164	2	109	3	1	—	—
99. Umeå	4 969	3 506	9 111	6 353	5 887	—	460	21	1	—	—
100. Kristianstad .	1 247	475	962	469	3 338	—	140	—	3	—	—
102. Hultsfred . .	903	1 116	976	2 016	1 678	9	82	1	5	—	—
103. Säfle	1 790	2 451	2 341	1 222	2 550	4	176	10	4	—	—
104. Mörrum . . .	648	330	676	134	1 339	1	50	—	—	—	—
105. Slöinge . . .	1 839	1 446	964	602	3 940	14	81	5	12	—	—
106. Enköping . .	2 826	526	8 321	625	3 151	15	302	3	13	—	—
107. Värjö	1 040	716	679	269	1 880	8	90	1	7	—	—
108. Aneby	2 189	1 303	2 511	927	3 387	4	105	3	3	—	—
109. Sundsvall . .	1 395	608	3 114	3 880	1 603	3	165	3	—	—	—
110. Östersund . .	2 806	414	4 900	4 041	1 076	8	367	7	—	—	—
111. Gällerstå . .	1 708	1 096	1 495	198	3 293	14	103	—	6	—	—
112. Brålanda . .	1 845	3 313	4 253	1 698	6 815	—	133	6	—	—	—
113. Alingsås . . .	2 960	2 573	9 828	1 401	11 175	32	286	3	4	—	—
114. Kättrineholm .	1 213	588	4 102	274	2 283	43	206	5	11	—	—
115. Örnsköldsvik .	1 317	1 110	1 445	2 484	580	—	78	—	—	—	—
116. Torsby	1 178	1 960	1 371	2 031	570	8	81	2	1	—	—
117. Kalmar	2 524	1 294	1 145	1 091	2 496	5	135	7	1	—	—
118. Skövde	2 735	572	1 096	398	5 060	22	164	3	2	—	—
119. Luleå	2 171	455	4 002	702	1 076	—	213	—	—	—	—
120. Hille	440	116	403	66	1 082	13	61	—	—	—	—
Summa	232 599	180 692	449 851	149 551	846 540	1 847	19 880	673	487	1	10
Slutsumma	297 791	207 501	532 251	173 445	961 111	2 754	24 722	883	579	1	10

Dessutom hava slaktats och besiktigats 1 114 renar (*rennes*) därav vid kontrollslakteriet nr 99 i Umeå 55 st. och vid kontrollslakteriet nr 119 i Luleå 1 059 st.

Tab. 7. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier helt eller delvis beslagtagna kroppar samt viktagna åtgärder år 1944.

1	2	3	4	5	6	7
Slakthusets eller slakteriets nummer och läge <i>Numéros et lieux des abattoirs ou des boucheries</i>	Antal besiktigade kroppar <i>Nombre des corps inspectés</i>	Godkända efter kassation av förändrade organ eller delar ¹		Helt kasserade ³ Antal <i>Nombre</i>		Godkänt till djurfäda ⁴ Vikt, kg <i>Poids, kg</i>
			särskild behandling ²	Vikt, kg <i>Poids, kg</i>		
<i>Slakthus.</i>						
1. Stockholm	68 534	9 006	173	163	10 645	3 654
2. Göteborg	80 899	11 770	11	355	47 950	17 959
3. Malmö	38 490	9 986	4	56	4 719	—
4. Eskilstuna	23 643	2 417	18	190	17 155	7 612
5. Linköping	59 773	9 592	29	328	30 312	11 027
6. Karlskrona	27 472	3 097	8	206	18 111	—
7. Hälsingborg	13 107	1 089	7	38	3 296	—
8. Norrköping	7 099	1 083	2	54	2 886	—
Summa	319 017	48 040	252	1 390	135 074	40 252
<i>Kontrollslakterier.</i>						
49. Ljungby	11 325	1 124	—	18	981	730
50. Eksjö	11 444	628	4	76	7 818	2 851
51. Kalmar	70 448	11 851	88	285	20 589	4 412
52. Tomelilla	111 903	17 062	—	521	60 837	—
53. Sarsjö	14 299	1 645	2	13	917	667
54. Kil	26 136	2 802	27	201	16 204	6 212
55. Trelleborg	46 551	27 802	—	293	33 744	1 213
56. Halmstad	113 328	12 560	183	526	49 341	31 730
57. Falkenberg	19 861	1 812	3	121	11 229	5 490

	1	2	3	4	5	6	7
58. Uppsala		36 136	10 387	2	485	53 164	2 115
59. Skellefteå		14 724	1 530	21	28	3 364	707
60. Hova		4 219	1 358	1	9	846	498
61. Angelholm		41 126	7 387	—	194	23 251	721
62. Varberg		23 378	2 940	—	113	9 210	—
63. Sege		34 586	8 502	—	90	5 730	—
64. Landskrona		267	41	—	—	—	—
65. Eslöv		35 523	4 211	5	49	1 510	—
66. Ulricehamn		3 977	282	—	73	3 190	3 190
67. Åstorp		38 436	6 254	1	211	17 259	350
68. Norrköping		27 657	4 103	5	212	22 608	—
69. Hässleholm		14 930	2 530	1	23	2 582	160
70. Uddevalla		64 630	9 929	6	377	28 636	14 560
71. Svenljunga		17 941	4 960	11	121	13 844	3 000
72. Hörby		52 754	3 421	—	426	34 441	5 000
73. Borås		18 793	5 568	1	111	8 949	—
74. Västerås		32 790	2 872	—	464	67 520	23 070
75. Värnamo		17 211	1 781	—	125	12 130	1 279
76. Borlänge		18 984	2 592	50	111	11 178	6 022
77. Jönköping		35 340	6 402	118	122	14 574	—
78. Visby		53 510	34 321	45	90	3 221	464
79. Stenstorp		51 118	8 125	45	340	34 957	—
80. Kristianstad		86 390	3 119	4	481	44 589	1 516
81. Skara		88 422	28 043	162	444	18 068	1 769
82. Alvesta		69 886	3 054	11	268	30 770	—
83. Kävlinge		68 510	8 856	1	650	91 511	9 041
84. Nyköping		27 902	1 848	12	261	21 295	—
85. Norrtälje		14 948	2 599	11	79	7 797	—
86. Vimmerby		22 418	3 729	12	150	11 388	638
87. Motala		15 347	1 479	2	264	29 489	5 130
88. Trollhättan		18 721	3 257	—	73	7 955	5 505
89. Västervik		10 092	3 331	—	96	7 934	2 417
90. Örebro		51 143	6 463	139	736	96 045	36 157
91. Kristinehamn		12 300	1 716	9	93	7 625	1 795
92. Strängnäs		8 610	1 587	1	98	9 438	2 521
93. Vetlanda		12 195	2 662	—	68	6 215	2 230
94. Arvika		18 196	3 672	9	50	5 065	1 437
95. Tranås		23 770	4 405	18	195	19 878	3 007
96. Valbo		23 820	5 338	3	147	12 111	8 171
97. Valdemarsvik		5 971	746	15	76	9 993	7 500
98. Kisa		11 635	1 304	—	30	2 811	220
99. Umeå		30 308	3 589	7	138	9 157	2 431
100. Kristianstad		6 634	1 096	—	16	1 740	—
102. Hultsfred		6 786	1 361	—	20	1 962	1 185
103. Säfte		10 548	931	1	88	9 839	1 499
104. Mörrum		3 178	105	3	16	1 049	—
105. Slöinge		8 903	2 940	2	66	4 141	—
106. Enköping		15 782	2 468	8	114	8 259	1 121
107. Växjö		4 690	1 533	—	15	1 125	—
108. Aneby		10 432	1 403	—	22	2 283	1 106
109. Söndsvall		10 771	1 103	1	98	12 610	3 370
110. Östersund		13 619	4 808	1	61	6 570	4 086
111. Gällerstå		7 913	840	2	35	4 825	—
112. Brälanda		18 063	4 794	4	78	7 370	1 443
113. Alingsås		28 262	6 314	10	86	6 691	3 465
114. Katrineholm		8 725	1 149	10	82	8 971	2 028
115. Örnsköldsvik		7 014	365	—	16	1 279	577
116. Torsby		7 202	1 182	9	39	2 831	1 141
117. Kalmar		8 698	882	—	23	2 143	1 643
118. Skövde		10 052	1 531	1	9	470	549
119. Luleå		8 619	1 145	2	40	2 346	100
120. Hille		2 181	272	—	12	775	616
Summa		1 882 031	332 761	1 089	11 164	1 109 737	229 855
Slutsumma		2 201 048	380 801	1 341	12 554	1 244 811	270 107

¹ Corps approuvés après l'éloignement des organes ou des parties altérées. — ² Idem après traitement spécial. — ³ Confisque en entier. — ⁴ Approuvé pour alimentation des animaux.

Tab. 8. Antal och vikt av vid offentliga slakthus och kontrollslakterier särskilt behandlade hela kroppar jämte uppgift å behandlingens art år 1944.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos medicinalstyrelsen.

Efter undergången särskild behandling (sterilisering, saltning eller kylhus-behandling) hava godkänts vid offentliga slakthus 252 djurkroppar (30 150 kg), vid kontrollslakterier 1 089 djurkroppar (143 102 kg) och vid köttbesiktningsbyråer 131 djurkroppar (14 044 kg).

Såsom otjänliga till människoföda hava kasserats vid offentliga slakthus 1 390 djurkroppar med en vikt av 135 074 kg, vid kontrollslakterier 11 164 djurkroppar med en vikt av 1 109 737 kg, samt vid köttbesiktningsbyråer 5 013 djurkroppar med en vikt av 364 888 kg. Därjämte hava kasserats en avsevärd mängd kött i mindre delar samt organ (lungor, hjärtan, leverar, njurar, juver, tungor och huvuden). Av kasserat kött och kasserade organ har till djurföda i rått tillstånd utlämnats vid offentliga slakthus 40 252 kg, vid kontrollslakterier 229 855 kg och vid köttbesiktningsbyråer 121 710 kg.

Tab. 9. Viktigare beslagsorsaker vid offentliga slakthus och kontrollslakterier år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
Slakthusets eller slakteriets nummer och läge <i>Noméros et lieux des abattoirs ou des boucheries</i>	Blodförgiftning, varfeber <i>Septicæmia, pyæmia</i>										Sommar- slakta- o. större kalv	Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>					Rodsjukan ²	Igelsjukan <i>Distomatosis</i>		Trikinsjukan <i>Trichinosis</i>		Dyntsjuka <i>Cystic. inerm.</i>			Cytic. cell.	Traum. inflamm. ³	Javer- inflamm. ⁴					
	Storbockap	Kalv		Får, get		Spädgris	Häst, föl		Älg	Storbockap		Kalv		Får, get		Spädgris		Häst	Älg	Storbockap	Får, get		Älg	Storbockap				Större kalv		Älg	Storbockap	
		större	mindre	större	mindre		större	mindre				större	mindre	större	mindre		större				mindre	större			mindre	större	mindre	större	mindre			större
<i>Slakthus.</i>	19	—	104	—	12	—	10	—	—	—	—	4 936	55	13	1	227	—	2	—	—	23	157	217	—	—	—	260	4	—	32	792	
1. Stockholm . .	—	1	72	—	—	—	5	—	—	—	6	2 228	19	9	—	303	—	—	—	—	30	2 175	920	—	—	—	140	—	—	104	462	
2. Göteborg . .	—	1	15	—	3	—	9	—	—	—	3	1 305	131	7	—	107	—	—	—	—	6	150	94	—	—	—	28	—	—	7	79	
3. Malmö . . .	11	—	78	—	1	2	5	—	—	—	1	1 071	31	4	—	81	—	—	—	—	—	401	9	—	—	33	—	—	35	161		
4. Eskilstuna .	14	—	121	—	1	—	9	—	—	—	3	2 534	45	7	1	145	1	1	—	—	—	197	83	—	—	76	3	—	226	398		
5. Linköping .	7	—	63	—	3	—	1	—	—	—	4	9	1	—	—	73	—	—	—	—	9	205	62	—	—	23	2	—	64	247		
6. Karlskrona .	2	—	10	1	2	—	1	—	—	—	—	527	7	1	1	105	—	6	—	—	3	199	29	—	—	27	—	—	6	44		
7. Hälsingborg .	—	—	35	—	1	—	—	—	—	—	1	461	9	1	—	27	—	—	—	—	4	50	12	—	—	14	—	—	39	59		
8. Norrköping .	Summa	54	2	498	1	23	2	40	—	—	18	13 071	298	42	3	1068	1	9	—	—	75	3 534	1426	—	1	—	601	9	—	513	2 242	
<i>Kontrollslakterier.</i>	49	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	129	—	—	—	10	—	—	—	—	1	93	38	—	—	—	6	—	—	15	97	
49. Ljungby . .	50	19	3	12	—	7	—	3	—	—	4	91	—	1	—	12	—	—	—	—	3	98	95	—	—	—	16	—	—	26	20	
50. Eksjö . . .	51	22	1	85	—	7	1	4	—	—	3	298	2	—	—	55	—	—	—	—	37	129	683	—	—	—	119	2	—	205	350	
51. Kalmar . .	52	57	3	11	2	26	1	21	—	—	1	1 201	41	3	1	568	—	—	—	—	1	193	48	—	—	—	—	—	44	275		
52. Tomelilla .	53	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	61	6	—	—	10	—	—	—	—	1	108	80	—	—	—	—	—	16	41		
53. Sävsjö . .	54	8	1	46	—	1	1	2	—	—	—	593	15	4	—	50	—	1	—	—	—	245	86	—	—	15	1	—	60	246		
54. Kil . . .	55	22	6	55	1	9	2	7	—	—	—	136	5	3	—	282	—	—	—	—	5	15	—	—	—	—	—	—	40	86		
55. Trelleborg .	56	8	1	58	—	2	1	5	—	—	16	987	15	4	—	446	—	1	—	216	960	106	—	—	—	—	—	—	12	223		
56. Halmstad .	57	18	12	23	1	6	—	8	—	—	—	396	28	—	—	123	—	—	—	—	18	121	7	—	—	—	—	—	68	113		
57. Falkenberg .	58	30	6	202	—	2	1	18	—	—	1	1 187	47	6	8	79	—	—	—	—	5	86	539	—	—	62	—	—	121	660		
58. Uppsala . .	59	2	1	—	—	2	—	4	—	—	—	7	—	—	—	4	—	—	—	—	15	66	2	—	—	7	14	—	12	76		
59. Skellefteå .	60	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	353	3	—	—	16	—	—	—	—	—	234	35	—	—	6	—	—	7	13		
60. Hova . . .	61	34	6	27	2	10	2	26	—	—	—	1 190	16	1	—	240	—	—	—	21	205	16	—	—	—	13	—	—	100	492		
61. Ängelholm .	62	14	3	13	2	3	1	—	—	—	—	255	5	1	—	49	—	—	—	9	90	85	—	—	—	1	—	—	25	100		
62. Varberg . .	63	2	2	10	—	9	—	—	—	—	—	1 641	40	5	—	174	—	—	—	41	106	29	—	—	—	1	1	—	91	409		
63. Sege . . .	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
64. Landskrona .	65	6	—	10	—	1	—	—	—	—	—	684	—	3	—	380	—	—	—	18	16	2	—	—	—	28	—	—	13	95		
65. Ealöv . . .	66	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	20	—	—	—	3	—	—	—	4	83	—	—	—	—	—	—	—	10	5		
66. Ulricehamn .	67	22	3	48	2	17	—	11	—	—	4	84	13	8	—	148	—	—	—	23	38	44	—	—	—	1	—	—	26	22		
67. Åstorp . .	68	27	3	81	3	1	—	2	—	—	—	959	19	5	—	34	—	—	—	6	279	91	—	—	—	2	—	—	260	376		
68. Norrköping .	69	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	366	1	—	—	132	—	—	—	3	141	51	—	—	—	3	—	—	6	116		
69. Håssleholm .	70	9	—	38	—	—	—	5	—	—	—	150	1	—	—	28	—	—	—	4	2 222	538	—	—	—	1	—	—	47	399		
70. Uddevalla .	71	39	6	22	—	5	—	11	—	—	4	85	1	—	—	24	—	—	—	6	182	9	—	—	—	—	—	—	1	19	87	
71. Svenljunga .	72	12	1	64	—	1	1	15	—	—	3	333	14	8	—	616	—	—	—	16	243	89	—	—	—	—	—	—	13	23		
72. Hörby . . .	73	12	—	21	—	2	—	6	—	—	1	365	2	—	—	19	—	—	—	1	1 103	86	—	—	—	2	—	—	24	158		
73. Borås . . .																																

Tab. 10. Antal vid köttbesiktningsbyråer besiktigade djurkroppar år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
Besiktningsbyråernas läge ¹	Stor- boskap ²		Större kalv ³		Mindre kalv ⁴		Får, get ⁵		Svin ⁶		Spädgris ⁷		Häst ⁸		Föl ⁹		Älg ¹⁰			Björn ¹¹			Vild- svin ¹²		Räv ¹³	Gräv- ling ¹⁴	
	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/1	1/1	
Stockholms stad . .	286	6	1 933	12	502	—	981	—	488	254	2	—	55	—	7	—	47	8	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Stockholms län	1 076	2	889	10	2 810	3	739	—	1 756	700	24	—	104	—	1	—	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	2 005	5	1 614	33	3 829	3	1 090	4	3 956	2 131	25	—	220	—	7	—	61	14	8	—	—	—	—	—	1	2	
Södermanlands	1 052	—	1 343	15	3 709	6	199	2	2 839	1 518	25	—	108	—	4	—	41	30	43	—	—	—	—	—	—	1	
Östergötlands	406	5	532	13	941	5	172	1	1 410	1 351	26	—	44	—	9	—	30	11	8	—	—	—	5	—	—	—	
Jönköpings	1 636	44	3 341	157	2 984	132	996	15	4 616	3 654	23	—	138	5	9	—	27	14	6	—	—	—	—	—	—	—	
Kronobergs	739	6	1 635	69	1 271	67	707	9	2 956	2 217	6	—	59	6	2	—	42	24	8	—	—	—	—	—	—	—	
Kalmar	1 338	50	1 475	155	2 185	154	842	21	2 077	3 956	22	—	253	2	26	—	44	22	10	—	—	—	—	—	—	—	
Gotlands	110	—	27	—	16	1	37	—	63	42	—	—	68	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Blekinge	760	2	573	14	1 818	17	466	5	1 848	1 241	2	—	24	3	—	—	11	14	2	—	—	—	—	—	—	—	
Kristianstads	1 404	—	1 777	5	2 957	10	786	2	6 049	505	49	—	57	—	3	—	20	5	—	—	—	—	1	—	2	—	
Malmöhus	1 823	2	1 538	1	3 794	—	1 405	3	8 148	274	40	—	83	—	2	—	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hallands	331	—	394	2	434	1	258	—	1 015	90	10	—	27	—	2	—	19	2	1	—	—	—	—	—	—	—	
Göteborgs o. Bohus	612	1	874	15	574	6	288	1	1 296	207	12	—	120	—	9	—	42	16	3	—	—	—	—	—	—	1	
Älvsborgs	4 997	102	5 440	260	8 524	148	1 852	46	10 952	2 746	32	—	392	3	91	1	47	27	2	—	—	—	—	—	—	1	
Skaraborgs	2 893	24	1 569	25	10 734	15	1 213	9	7 719	1 516	95	—	253	—	44	1	54	17	3	—	—	—	—	—	1	—	
Värmlands	2 639	24	3 238	54	3 153	8	1 917	3	2 150	1 342	18	—	212	3	10	—	18	8	8	—	—	—	—	—	—	2	
Örebro	1 973	33	3 069	27	2 969	7	489	7	2 819	2 364	18	—	160	9	4	—	42	14	12	—	—	—	—	—	—	—	
Västmanlands	2 827	4	2 310	16	6 958	3	714	2	5 086	869	29	—	386	1	10	—	60	25	27	—	—	—	—	—	—	—	
Kopparbergs	3 075	63	2 331	104	6 017	26	1 284	14	2 768	1 164	18	—	476	1	5	—	32	4	5	—	—	—	—	—	—	—	
Gävleborgs	5 373	36	3 130	77	12 212	126	2 605	4	6 169	3 658	11	—	558	1	24	1	79	11	4	—	—	—	—	—	—	3	
Västernorrlands	6 171	45	5 029	100	14 079	113	4 765	11	4 890	1 962	35	1	616	2	13	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jämtlands	2 432	56	670	17	4 003	87	1 590	8	1 127	863	3	—	274	—	23	—	6	4	—	1	—	—	—	—	—	—	
Västerbottens	2 631	19	2 378	19	5 133	9	1 707	5	1 992	1 033	15	—	297	—	45	—	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Norrbottens	1 895	21	639	7	5 865	6	817	—	1 019	240	2	—	277	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
Summa	50 534	550	47 748	1 207	107 471	953	27 919	172	85 208	35 897	542	1	5 261	86	354	3	761	286	150	2	1	—	6	—	4	11	

Anm. Uppgifter för varje ort inom respektive län finnas (i manuskript) tillgängliga hos medicinalstyrelsen. Till besiktning inlämnad ³/₄ kropp räknas som ¹/₁ kropp.

¹ Situations des bureaux d'inspection des viandes. — ² Gros bétail. — ³ Vaux, gros. — ⁴ Vaux, petits. — ⁵ Moutons et chèvres. — ⁶ Porcs. — ⁷ Cochonnets. — ⁸ Chevaux. — ⁹ Poulains. — ¹⁰ Élans. — ¹¹ Ours. — ¹² Sangliers. — ¹³ Renards. — ¹⁴ Blaireaux.

Tab. 11. Antal vid köttbesiktningsbyråer helt eller delvis beslagtagna kroppar och vid beslagen viktagna åtgärder år 1944.

1	2	3	4	5	6	7
Köttbesiktningsbyråernas läge <i>Lieux des bureaux d'inspection des viandes</i>	Antal besiktigade kroppar <i>Nombre des corps inspectés</i>	Godkända efter		Helt kasserade ³		Godkänt till djur- föda ⁴
		kassation av förändrade organ eller delar ¹	särskild behand- ling ²	Antal <i>Nombre</i>	Vikt, kg <i>Poids, kg</i>	Vikt, kg <i>Poids, kg</i>
Stockholms stad . . .	4 583	289	14	89	6 273	1 862
Stockholms län	8 137	740	1	105	8 287	3 733
Uppsala »	15 008	813	1	286	21 294	4 803
Södermanlands »	10 935	563	9	169	12 237	2 095
Östergötlands »	4 969	312	2	161	8 148	375
Jönköpings »	17 797	568	—	246	12 838	2 803
Kronobergs »	9 823	275	7	119	7 694	1 288
Kalmar »	12 632	521	—	408	36 014	4 932
Gotlands »	366	115	6	23	2 847	—
Blekinge »	6 800	267	2	33	1 778	—
Kristianstads »	13 632	1 450	—	148	7 244	—
Malmöhus »	17 121	1 444	2	107	5 041	200
Hallands »	2 586	505	4	67	4 450	565
Göteborgs o. Bohus »	4 077	537	1	247	24 005	7 698
Älvsborgs »	35 663	2 417	8	309	20 711	4 698
Skaraborgs »	26 185	2 358	10	484	25 155	5 648
Värmlands »	14 807	1 667	9	237	13 084	3 554
Örebro »	14 016	784	8	176	11 770	1 775
Västmanlands »	19 327	1 592	3	171	16 676	2 740
Kopparbergs »	17 387	1 345	29	158	16 471	7 375
Gävleborgs »	34 082	657	3	400	35 718	32 228
Västernorrlands »	37 837	605	—	299	21 164	12 040
Jämtlands »	11 164	164	1	195	21 079	12 920
Västerbottens »	15 350	289	4	234	14 803	4 272
Norrbottens »	10 793	193	7	142	10 107	4 646
Summa	365 077	20 475	131	5 013	364 888	121 710

Anm. Uppgifter för varje ort inom respektive län finnas (i manuskript) tillgängliga hos medicinalstyrelsen. Till besiktning inlämnad $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ kropp räknas som $\frac{1}{4}$ kropp.

¹ *Corps approuvés après l'éloignement des organes ou des parties altérées.* — ² *Idem après traitement spécial.* — ³ *Confisqué en entier.* — ⁴ *Approuvé pour alimentation des animaux.*

Tab. 12. Antal och vikt av vid köttbesiktningsbyråer särskilt behandlade kroppar jämte uppgift å behandlingens art år 1944.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos medicinalstyrelsen.

Tab. 13. Viktigare beslagsorsaker vid köttbesiktningsbyråer år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33								
Köttbesiktnings- byråernas läge <i>Lieux des bureaux d'inspection des viandes</i>	Blodförgiftning, varfeber <i>Septicæmia, pyæmia</i>										Summa- sjuka o. döda	Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>						Rodaj. ²	Igelsjuka <i>Distomatosis</i>		Trikin- sjuka <i>Trichinosis</i>		Dyntsjuka <i>Cystic. inerm.</i>		Cystic. cellulosa		Tr. inf. ³	Juv. inf. ⁴												
	Storbo- skap	Kalv		Får, get		Svin		Slakt, föl		Älg	Räv	Gävling	Storbo- skap	Kalv		Får, get		Svin		Slaktgris	Häst	Älg	Svin	Storbo- skap	Får, get		Älg		Svin	Räv	Gävling	Storbo- skap	Större kalv	Älg	Svin	Storbo- skap	Storbo- skap			
Stockholms stad . .	2	2	25	1	6	—	2	—	—	—	—	—	—	19	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3		
Stockholms län	19	3	34	—	3	—	1	—	—	—	—	—	1	182	—	—	—	—	—	—	—	—	2	62	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	42		
Uppsala	13	8	102	—	5	2	5	—	—	—	—	—	—	252	12	2	—	—	—	—	—	—	6	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	23		
Södermanlands	7	3	63	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	230	5	—	—	—	—	—	—	—	3	16	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	4		
Östergötlands	3	8	40	—	4	—	3	—	—	—	—	—	1	47	4	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2		
Jönköpings	7	20	86	2	9	—	2	—	—	—	—	—	5	32	1	1	—	—	—	—	—	—	4	54	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3		
Kronobergs	5	2	34	3	19	—	3	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	
Kalmar	37	17	92	6	9	—	13	—	—	—	—	—	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	13	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—		
Gotlands	2	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	7		
Blekinge	1	—	14	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	2	28	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	
Kristianstads	3	3	23	3	12	—	4	—	—	—	—	—	—	146	5	1	—	—	—	—	—	—	22	222	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
Malmöhus	4	3	36	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	323	7	5	—	—	—	—	—	—	11	177	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	55	
Hallands	1	—	5	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	97	1	—	—	—	—	—	—	—	6	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	
Göteb. o. Bohus	10	1	25	—	3	—	3	—	—	—	—	—	1	13	1	—	—	—	—	—	—	—	7	49	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	12	
Älvsborgs	21	13	81	—	3	—	9	1	—	—	—	—	3	230	8	2	—	—	—	—	—	—	13	572	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	45
Skaraborgs	27	34	177	20	27	2	4	1	—	—	—	—	6	502	11	7	1	123	—	—	—	—	8	207	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	21	
Värmlands	21	11	46	—	6	—	5	—	—	—	—	—	—	44	3	—	—	—	—	—	—	—	11	254	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	76	
Örebro	3	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158	4	1	—	—	—	—	—	—	1	74	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	26	
Västmanlands	4	4	37	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	371	7	1	—	—	—	—	—	—	5	225	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	34	
Kopparbergs	22	9	39	2	6	—	6	—	—	—	—	—	—	39	—	—	—	—	—	—	—	—	6	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	115	
Gävleborgs	9	3	111	2	5	—	3	—	—	—	—	—	3	47	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	8	
Västernorrlands	17	3	62	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	6	127	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	2
Jämtlands	4	—	8	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	
Västerbottens	15	5	66	—	8	—	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	6	
Norrbottnens	25	1	19	3	7	—	7	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	
Summa	282	158	1241	45	144	4	90	2	—	—	—	—	86	2784	70	20	4	558	—	—	—	—	—	149	2	196	218	—	6	—	—	39	4	—	—	—	—	441	508	

Anm. Ang. antalet besiktigade djurkroppar se Tab. 11. Uppgifter för varje ort inom respektive län finnas (i manuskript) tillgängliga hos medicinalstyrelsen.

¹ *Piroplasmosis bovis*. — ² *Erysipelas suis*. — ³ Traumat. mag-, mellangärds- och hjärtsäcksinflammation. *Reticulo-diaphragmatitis, pericarditis seu myocarditis traumatica*. — ⁴ *Mastitis*.

Tab. 14. Antal vid kontrollcharkuterier besiktigade kött år 1944.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Kontrollcharkuterier- nas nummer och läge <i>Numéros et lieux des charcuteries</i>	Stor- boskap <i>Gros bétail</i>		Större kalv <i>Veaux grands</i>		Mindre kalv <i>Veaux petits</i>		Får, get <i>Moutons, chèvres</i>		Svin <i>Porcs</i>		Spädgris <i>Cochon- nets</i>		Häst <i>Chevaux</i>		Föl <i>Poulains</i>		Älg <i>Élans</i>			
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	
1. Mora	1303	65	755	13	2373	14	741	—	2387	267	6	—	205	27	2	—	1	1	1	—
11. Fränsta . . .	460	—	277	—	396	2	154	1	242	114	2	—	30	2	1	—	—	—	—	—